

CONFERENCE BOOK

ACADEMY 5. ULUSLARARASI HUKUK VE ADLI BİLİMLER KONGRESİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF ADVANCES IN
FORENSIC SCIENCES

www.forscon.org

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES

March 7-9, 2025

Izmir

Edited By: Dr. Gültekin Gürçay

ISBN: 978-625-5962-50-8

*ACADEMY 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC
SCIENCES
MARCH 7 - 9, 2025 - İZMİR*

CONFERENCE ORGANIZING BOARD

- Head Of Conference: Prof. Dr. Naile Bilgili*
Düzenleme Kurulu Başkanı: Dr. Gültekin Gurcay
Prof. Dr. Hülya Çiçek
Prof. Dr. Ali Bilgili
Prof. Dr. Başak Hanedan
Prof. Dr. Hajar Huseynova
Prof. Dr. Dwi Sulisworo
Prof. Zain Musa
Prof. Dr. Sameer Jain
Prof Yakup Babayev
Prof. Dr. Suyatno
Assoc. Prof. Dr. Dhési Ari Astuti
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat Baran
Assoc. Prof. Dody Hartanto
Assoc. Prof. Dr. Rungchacadaporn
Assoc. Prof. Nazile Abdullazade
Assoc. Prof. Dr. Elif Akpınar Külekçi
Assoc Prof. Dr. Feran Aşur
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti
Assoc. Prof. Ivaylo Staykov
Assoc. Prof. Dr. Abbas Ghaffari
Assoc. Prof. Dr. Yasemin Taş
Assoc. Prof. Dr. Yeganə Qəhrəmanova
Assoc. Prof. Dr. Doğan Çiloğlu
Assist. Prof. Ihwan Ghazali
Assist. Prof. Dr. Abışov Elşad Şərifxan oğlu
Assist. Prof. Dr. Mahrukh Dovlatzade
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini Heydarlou
Dr. Dadash Mehravari
Dr. Gültekin Gürçay
Aynur Əliyeva
Khorram Manafidizaji

Issued: 10.04.2025

ISBN: 978-625-5962-50-8

CONFERENCE ID

ACADEMY 5TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES

DATE – PLACE
MARCH 7 - 9, 2025
İZMİR

ORGANIZATION
ACADEMY GLOBAL CONFERENCES & JOURNALS

EVALUATION PROCESS
All applications have undergone a double-blind peer review process.

PARTICIPATING COUNTRIES
Turkey – Senegal – Kenya – UAE - South Africa - Nigeria - Ghana.- Tunisia – Egypt-
Argentina- Tanzania- Pakistan- India- Lebanon- Singapore- Brazil – Malaysia-

PRESENTATION
Oral presentation

PERCENTAGE OF PARTICIPATION
19 Papers From Turkey And 28 Papers From Other Countries
Members of the organizing committees of the conference perform their duties with an
"official assignment letter"

*All rights of this book belong to Academy Conferences Publishing House
Without permission can't be duplicate or copied.
Authors of chapters are responsible both ethically and juridically.
Academy Global–2025 ©*

Scientific & Review Committee

- Prof. Dr. Ali BİLGİLİ – Türkiye
Prof. Dr. Naile BİLGİLİ – Türkiye
Prof. Dr. Başak HANEDAN – Türkiye
Prof. Dr. Hülya Çiçek KANBUR – Türkiye
Prof. Dr. Emine KOCA – Türkiye
Prof. Dr. Fatma KOÇ – Türkiye
Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU – Türkiye
Prof. Dr. Hajar Huseynova – Azerbaijan
Prof. Dr. Dwi SULISWORO – Indonesia
Prof. Dr. Natalia LATYGINA – Ukraina
Prof. Dr. Yunir ABDRAHIMOV – Russia
Prof. Muntazir MEHDI – Pakistan
Prof. Dr. Raihan YUSOPH – Philippines
Prof. Dr. Akbar VALADBİGİ – Iran
Prof. Dr. F. Oben ÜRÜ – Türkiye
Prof. Dr. T.Venkat Narayana RAO – India
Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ – Türkiye
Prof. Dr. Mustafa BAYRAM – Türkiye
Prof. Dr. Saim Zeki BOSTAN – Türkiye
Prof. Dr. Hyeonjin Lee – China
Assoc. Prof. Dr. Abdulsemet AYDIN – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Fırat BARAN - Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Dilorom HAMROEVA - Ozbekstan
Assoc. Prof. Dr. Abbas GHAFARI – Iran
Assoc. Prof. Dr. Yeliz ÇAKIR SAHİLLİ - Türkiye
Assoc. Prof. Ivaylo STAYKOV - Bulgaria
Assoc. Prof. Dr. Dini Yuniarti – Indonesia
Assoc. Prof. Dr. Ümit AYATA – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Okan SARIGÖZ – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Eda BOZKURT – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Ahmet TOPAL – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Abdulkadir Kırbaş – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mesut Bulut – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Fahriye Emgili – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Sandeep GUPTA – India
Assoc. Prof. Dr. Veysel PARLAK – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Mahmut İSLAMOĞLU – Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Nazile Abdullazade – Azerbaijan
Assist. Prof. Dr. Göksel ULAY – Türkiye
Assist. Prof. K. R. PADMA – India
Assist. Prof. Dr. Omid AFGHAN - Afghanistan
Assist. Prof. Dr. Maha Hamdan ALANAZİ - Saudi Arabia
Assist. Prof. Dr. Dzhakipbek Altaevich ALTAYEV - Kazakhstan

Assist. Prof. Dr. Amina Salihi BAYERO – Nigeria
Assist. Prof. Dr. Baurcan BOTAKARAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ahmad Sharif FAKHEER - Jordania
Assist. Prof. Dr. Gültekin GÜRÇAY – Türkiye
Assist. Prof. Dr. Dody HARTANTO - Indonesia
Assist. Prof. Dr. Mehdi Meskini HEYDALOU – Iran
Assist. Prof. Dr. Bazarhan İMANGALİYEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Keles Nurmaşulı JAYLIBAY - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Mamatkuli JURAYEV – Ozbekistan
Assist. Prof. Dr. Kalemkas KALIBAEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bouaraour KAMEL – Algeria
Assist. Prof. Dr. Alia R. MASALİMOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Amanbay MOLDİBAEV - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Bhumika SHARMA - India
Assist. Prof. Dr. Gulşat ŞUGAYEVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. K.A. TLEUBERGENOVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Cholpon TOKTOSUNOVA – Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Hoang Anh TUAN - Vietnam
Assist. Prof. Dr. Botagul TURGUNBAEVA - Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Dinarakhan TURSUNALİEVA - Kirgizia
Assist. Prof. Dr. Yang ZİTONG – China
Assist. Prof. Dr. Gulmira ABDİRASULOVA – Kazakhstan
Assist. Prof. Dr. Imran Latif Saifi – South Africa
Assist. Prof. Dr. Zohaib Hassan Sain – Pakistan
Assist. Prof. Dr. Murat GENÇ – Türkiye
Assist. Prof. Dr. Monisa Qadiri – India
Assist. Prof. Dr. Vaiva BALCIUNIENE – Lithuania
Assist. Prof. Dr. Meltem AVAN – Türkiye
Aynurə Əliyeva - Azerbaijan
Sonali MALHOTRA - India

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Veteriner Fakültesi Dekanlığı
Fakülte Sekreterliği

Sayı : E-21304664-051-1705704

12.02.2025

Konu : 31-14279 Prof. Dr. Ali Bilgili'nin
Uluslararası Kongrelerde Düzenleme ve
Bilim kurullarında yer alması hk

FARMAKOLOJİ VE TOKSİKOLOJİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : Farmakoloji ve Toksikoloji Anabilim Dalı Başkanlığı'nın 11.02.2025 tarihli ve
E-41298163-051-1704750 sayılı yazısı.

İlgi yazınız uyarınca, Anabilim Dalınız öğretim üyesi Prof.Dr.Ali BİLGİLİ'nin, Yükseköğretim Kurulu'nun 15.06.2023 tarihli oturumunda doçentlik başvuruları şartları ile ilgili değişiklik önerileri kapsamında, "Academy Global Conferences & Publishing (<https://www.akademikongre.org/registration>)" tarafından önümüzdeki tarihlerde düzenlenecek olan uluslararası kongrelerde; kongre başkanı, kongre düzenleme ve bilim kurulu üyesi olarak görev yapması Dekanlığımızca da uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Necmettin ÜNAL
Dekan V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 8E77B04B-BD26-449E-A3C8-D44477307021 Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>

Zübeyde Hanım Mahallesi Mehmet Ömer Halisdemir Bulvarı No: 9/C 06070 Altında /
ANKARA

Telefon No: (0312) 317 03 15 Belge Geçer No: (0312) 316 44 72

e-posta: vetmed@veterinary.ankara.edu.tr

KEP Adresi : ankunvrek@ankuni.hso1.kep.tr

Bilgi için: Gülay AFAK

Bilgisayar Uzmanı

Telefon No: (312) 317 03 15-4510

E-Posta: gsafak@ankara.edu.tr

ICSAS ACADEMY CONFERENCES
March 7 – 9, 2025
IZMIR

Kongre Baęlantı Linki :

Join Zoom Meeting

<https://us06web.zoom.us/j/88571518350?pwd=fOYazCWBmbAiWrHygjKSjkbbsvotfd.1>

Meeting ID: 885 7151 8350

Passcode: 202224

ÖNEMLİ AÇIKLAMA (Lütfen okuyunuz)

- ZOOM bağlantısı için yukarıda verilen bağlantıyı veya yine yukarıda verilen giriş bilgilerini kullanabilirsiniz.
- Oturum içerisinde en KIDEMLİ olan moderatör olarak seçilir. Moderatörün oturum düzenini gözetmesi, akademisyen adaylarını yönlendirmesi beklenmektedir.
- Oturuma bağlanmadan önce Salon numaranızı adınızın önüne aşağıdaki gibi ekleyiniz. Bu sayede kongre açılışında beklemeden oturumlarınıza gönderilebileceksiniz. Ör. 5 Ahmet Ahmetoglu
- Sunum süresi 10 dakikadır. Bu sürenin aşılmasını moderatörler temin edecektir.
- Sunum sonrası 5 dakikayı geçmeyen soru-cevap, tartışma süresi verilmektedir.
- Sunumlar TÜRKÇE veya İNGİLİZCE yapılabilmektedir.
- Kameralar, oturum süresince toplam % 70 oranında açık olmak zorundadır.
- Sunum yapan katılımcının kamerası açık olmak zorundadır.
- Sunum yapmak zorunludur. Herhangi bir nedenle sunum yapmamış olan katılımcıya sertifika verilmesi ve çalışmasının yayınlanması söz konusu olamaz.
- Katılımcı, kendi oturumda, oturum bitene kadar bulunmak zorundadır.
- Katılımcıların kendi oturumları dışındaki oturumlara katılma zorunluluğu yoktur.
- ZOOM platformunun kapasite sınırı nedeniyle, DİNLEYİCİ, sadece kapasite izin verdiği sürece kabul edilebilmektedir.

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of “Meeting ID or Personal Link Name” and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Speakers must be connected to the session **10 minutes before** the presentation time.
- All congress participants can connect live and listen to all sessions.
- During the session, your camera should be turned on **at least %70** of session period
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

TECHNICAL INFORMATION

- Make sure your computer has a microphone and is working.
- You should be able to use screen sharing feature in Zoom.
- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Moderator is responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.
- Before you login to Zoom please indicate your name surname and hall number,

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 5	Dr. Öğretim Üyesi SELCEN NUR KIŞLA	1	MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ	Prof. Dr. AYLİN YALÇIN SARİBEY EZGİ KARACA
		2	GÖÇMEN İŞÇİNİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE GÖÇMEN İŞÇİLERİN HAKLARININ KORUNMASI	Dr. Öğretim Üyesi SELCEN NUR KIŞLA
		3	THE ROLE OF THE UN SECURITY COUNCIL IN THE IMPLEMENTATION OF THE PROVISIONAL MEASURES OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE	Dr. Öğretim Üyesi SEHER ÇAKAN
		4	9 MM ÇAPINDA TABANCA YLA YAPILAN ATIŞLARDA KUMAŞ YÜZEYLER ÜZERİNDEKİ ATIŞ ARTIKLARININ ZAMANA BAĞLI DEĞİŞİMİNİN İNCELENMESİ	PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARİBEY RUMEYSANUR SAVAŞ
		5	6390 SAYILI KANUNUN KÖY ORTA MALLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE USUL HUKUKUNA ETKİSİ	Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER
		6	SUYA EL ATMANIN ÖNLENMESİ DAVALARINDA GENEL SU-ÖZEL SU AYRIMININ SONUÇLARI	Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 7	Assoc. Prof. İtir ERKAN	1	THE IMPORTANCE OF DNA METHYLATION IN TERMS OF EPIGENETICS	Assoc. Prof. İtir ERKAN
		2	Vital Security Interests of States in International Law	Assist. Prof. Heidar Piri
		3	ABUSE OF DUTY IN THE PUBLIC SECTOR: A COMPARATIVE ANALYSIS ACROSS HEALTHCARE, EDUCATION, AND LAW ENFORCEMENT IN EUROPE	Ilma Bici Adrian Gashi
		4	TÜRK HUKUK SİSTEMİNE UYGUN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ HUKUKİ KARAR DESTEK SİSTEMİ: KURAMSAL ÇERÇEVE VE MİMARİ ÖNERİ	Öğr. Gör. Dr. MUHAMMED BURAK GÖRENTAŞ
		5	GENDER CHANGE IN ACCORDANCE WITH CREATION ACCORDING TO ISLAMIC LAW	Arş. Gör. Dr. MUSTAFA ÜNAL
		6	SUÇ EĞİLİMLERİNİN NLP İLE TESPİTİ: KRİMİNAL DÜŞÜNCE VERİ SETİNİN OLUŞTURULMASI VE ROBERTA MODELİNİN EĞİTİLMESİ	Arş. Gör. Adli Psikolog HAKKI HALİL BABACAN Avukat, Yls Öğr., SERHAT KAAN SEVSAY

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 8	Doç. Dr. Fatih GÜLER	1	The Sources of Inheritance Laws in the Facilitation Treatise by Muhammad ibn Abi Bakr al-Mar'ashi, Sajqili Zadeh (1150 h.)	Doktora Öğrencisi Shahinah Hameed Abdullah Prof. Dr. Ali Rıza Gül
		2	RELEASE IN THE PRACTICE OF KASÂME IN OTTOMAN CRIMINAL LAW	Dr. Öğr. Üyesi Abdsussamed ATASOY
		3	FUNCTIONS OF COLLECTION ENDORSEMENT IN BILLS OF EXCHANGE AND THE SITUATION PRESENTED BY PERSONAL DEFENSES	Dr. Öğr. Üyesi, BUKET ÇATAKOĞLU AYDIN
		4	EXAMINATION OF THE IMPACT OF DATA COLLECTED THROUGH THE INTERNET ON STATE SOVEREIGNTY FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW	Assoc. Prof. Dr. Süleyman DOST Habibe Betül YAVUZ
		5	THE IMPACT OF THE CONSTITUTIONAL COURT ON CONDOMINIUM LAW	Doç. Dr. Fatih GÜLER
		6	ANAYASAL BİR ORGAN OLARAK MAHALLİ İDARELERİN SEÇİMLERİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ADAYLIK VE SEÇİLME ORANLARI	Rabia GÜLER Doç. Dr. Fatih GÜLER
		7	TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA AVUKATLIK SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA ARABULUCULUK	Dr. Öğr. Üyesi Gaye TUĞ LEVENT

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 9	Dr. arlos Eduardo Martins	1	THE RISE OF CYBER FRAUD IN FINANCIAL REPORTING: A CALL FOR FORENSIC ACCOUNTING SOLUTIONS	M. Ahmed Farooq,
		2	INTEGRATING KNOWLEDGE MANAGEMENT INTO FORENSIC SCIENCE PRACTICE	Laila Hossain,
		3	THE IMPACT OF INEFFICIENT DATA STORAGE ON MEMORY UTILIZATION	Tan Kien Hwa, Siti Nabilah Ahmad,
		4	MANAGING FORENSIC INVESTIGATIONS IN THE AFTERMATH OF A STRUCTURAL DISASTER: THE COLLAPSE OF THE SÃO PAULO SHOPPING MALL	Dr. arlos Eduardo Martins
		5	OVERCOMING BARRIERS IN DIGITAL EVIDENCE COLLECTION: THE PATH TO ADMISSIBILITY	Chia Su Ling,
		6	FORENSIC SCIENCE IN GHANA'S LEGAL FRAMEWORK: A STUDY ON PATHOLOGICAL TRUTHS	Assoc. Prof. Dr. Kwame Nkrumah Owusu
		7	LEVERAGING HEURISTIC MODELS FOR DETECTING MONEY LAUNDERING ACTIVITIES IN FINANCIAL INSTITUTIONS	Vincent Tano,
		8	THE ROLE OF ARMED GROUPS IN INTERNAL CONFLICTS: A STUDY OF THE SYRIAN CIVIL WAR	Dr. Zainab Khalil,
		9	AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY	Ramesh Natarajan,

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON 10	Assis. Prof. Dr. Ayesha Karim	1	RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL BEHAVIOR AND MENTAL ILLNESS IN TEENAGERS	S. Rahman, A. Sayed, M. Hassan, K. Abdullah
		2	CRIMINAL LAW INSTRUMENTS TO COUNTER CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA	Thando Mhlongo
		3	SEXUAL AND GENDER BASED CRIMES IN INTERNATIONAL CRIMINAL LAW: MOVING FORWARDS OR BACKWARDS?	Assis. Prof. Dr. Ayesha Karim
		4	THE NATURE OF ORIGIN OF NEW CRIMINAL OCCURRENCES IN THE WEST BANK REGION: CULTURAL AND CRIMINOLOGICAL “INTERSECTION” IN 2010-2020	Lecture Dr. Sami Al-Najjar
		5	SMUGGLING OF MIGRANTS AS AN INFLUENTIAL FACTOR ON NATIONAL SECURITY, ECONOMIC AND SOCIAL LIFE IN TURKEY	Samuel Kibaki
		6	CYBER SECURITY IN KENYA: A COLLABORATION BETWEEN COMMUNITIES AND PROFESSIONALS	Esther Muthoni, Juma Njoroge,
		7	Psychopathic Disorders and Judges Sentencing: Can Neurosciences Change This Aggravating Factor in a Mitigating Factor?	Dr. Ahmed Fathi
		8	THE CONDUCT OF LAUNDERING MONEY THROUGH TRANSPORT OF CASH IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA REGION	Ali Mansour

ACADEMY 5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON LAW AND FORENSIC SCIENCES March 7 - 9, 2025 İzmir Meeting ID: 885 7151 8350 Passcode: 202224 8 Mart / March 8, 2025 / 15:00 – 17:00 Time zone in Turkey (GMT+3)				
Salon	Moderator		Bildiri No ve Başlığı / Paper ID and Title	Authors
HALL / SALON II	Prof. Dr. Mariana Fernández	1	THE ROLE OF LEGAL INTERPRETATION IN SHAPING A HIGHLY QUALIFIED JUDICIARY IN ARGENTINA	Prof. Dr. Mariana Fernández
		2	THE DEFENSE ATTORNEY'S ROLE IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM OF EGYPT, CAIRO 2020	Dr. Ahmed Hassan Hamed Al. Jobeyir
		3	SEXUAL AND GENDER-BASED VIOLENCE IN INTERNATIONAL LAW: MOVING TOWARDS JUSTICE OR RETREATING?	Amina Belhaj
		4	JUDICIAL REFORMS IN A POST-CONFLICT COUNTRY: BUILDING LEGITIMACY THROUGH SYSTEMATIC CHANGE	Assoc. Prof. Dr. Samuel Kofi Asare
		5	THE BALANCE BETWEEN LEGAL AUTHORITY AND KNOWLEDGE IN THE NIGERIAN SUPREME COURT Authors:	Tunde Adedeji
		6	LEGAL TOOLS TO COMBAT CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA	Dr. Nkosi Mthembu
		7	KNOWLEDGE MANAGEMENT IN FORENSIC SCIENCE: A GLOBAL PERSPECTIVE	Ahmed Al-Mansoori Mei-Ling Wang
		8	THE DEVELOPMENT AND EXECUTION OF THE VISION FOR FORENSIC SCIENCE 2025 IN KENYA"	Amina Ouma, Samuel Ndegwa, Grace Wambui, David Odhiambo
		9	FINANCIAL STATEMENT FRAUD: A CALL FOR INTEGRATING FORENSIC ACCOUNTING IN CORPORATE PRACTICES	Mariama Diop

Contents

MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ.....	1
GÖÇMEN İŞÇİNİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE GÖÇMEN İŞÇİLERİN HAKLARININ KORUNMASI.....	2
ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN GEÇİCİ TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASINDA BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN ROLÜ.....	4
MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ.....	6
ISIYA MARUZ KALMIŞ BULGULAR ÜZERİNDEKİ PARMAK İZLERİNİN İNCELENMESİ.....	7
TOPRAK YÜZEYLER ÜZERİNDE KAN LEKESİ MODEL ANALİZİ VE FOURIER DÖNÜŞÜMLÜ KIZILÖTESİ SPEKTROSKOPİSİ (FTIR) İLE İNCELENMESİ.....	8
6390 SAYILI KANUNUN KÖY ORTA MALLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE USUL HUKUKUNA ETKİSİ.....	10
SUYA EL ATMANIN ÖNLENMESİ DAVALARINDA GENEL SU-ÖZEL SU AYRIMININ SONUÇLARI.....	19
ASSESSMENT OF BIOLOGICAL AND ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING VIOLENCE BEHAVIOUR IN FORENSIC SCIENCES.....	20
TÜRK HUKUK SİSTEMİNE UYGUN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ HUKUKİ KARAR DESTEK SİSTEMİ: KURAMSAL ÇERÇEVE VE MİMARİ ÖNERİ.....	21
İSLÂM HUKUKUNA GÖRE YARATILIŞ DOĞRULTUSUNDA CİNSİYET DEĞİŞTİRME.....	28
SUÇ EĞİLİMLERİNİN NLP İLE TESPİTİ: KRİMİNAL DÜŞÜNCE VERİ SETİNİN OLUŞTURULMASI VE ROBERTA MODELİNİN EĞİTİLMESİ.....	30
مظانّ الفرائض في رسالة التسهيل لمحمد بن أبي بكر المرعشي، ساجقلي زاده المتوفى (1150هـ).....	32
OSMANLI CEZA HUKUKU KASÂME UYGULAMASINDA İBRA RELEASE IN THE PRACTICE OF KASÂME IN OTTOMAN CRIMINAL LAW.....	35
KAMBİYO SENETLERİNDE TAHSİL CİROSUNUN İŞLEVLERİ VE KİŞİSEL DEFİLERİN DURUMU.....	46
İNTERNET ARACILIĞI İLE TOPLANAN VERİLERİN, DEVLETLERİN EGEMENLİK HAKLARINA ETKİSİNİN ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN İNCELENMESİ.....	48
ANAYASAL BİR ORGAN OLARAK MAHALLİ İDARELERİN SEÇİMLERİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ADAYLIK VE SEÇİLME ORANLARI.....	51
ANAYASA MAHKEMESİNİN KAT MÜLKİYETİ HUKUKUNA ETKİSİ.....	63
TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA AVUKATLIK SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA ARABULUCULUK.....	74
THE RISE OF CYBER FRAUD IN FINANCIAL REPORTING: A CALL FOR FORENSIC ACCOUNTING SOLUTIONS.....	84
INTEGRATING KNOWLEDGE MANAGEMENT INTO FORENSIC SCIENCE PRACTICE.....	85
THE IMPACT OF INEFFICIENT DATA STORAGE ON MEMORY UTILIZATION.....	86
COLLAPSE OF THE SÃO PAULO SHOPPING MALL.....	87
TITLE: OVERCOMING BARRIERS IN DIGITAL EVIDENCE COLLECTION: THE PATH TO ADMISSIBILITY.....	88

FORENSIC SCIENCE IN GHANA’S LEGAL FRAMEWORK: A STUDY ON PATHOLOGICAL TRUTHS.....	89
THE ROLE OF ARMED GROUPS IN INTERNAL CONFLICTS: A STUDY OF THE SYRIAN CIVIL WAR.....	90
AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY.....	91
AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY.....	92
RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL BEHAVIOR AND MENTAL ILLNESS IN TEENAGERS.....	94
CRIMINAL LAW INSTRUMENTS TO COUNTER CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA.....	95
Sexual And Gender-Based Crimes In International Criminal Law: Moving Forwards Or Backwards?	96
The Nature Of Origin Of New Criminal Occurrences In The West Bank Region: Cultural And Criminological “Intersection” In 2010-2020.....	97
2. SMUGGLING OF MIGRANTS AS AN INFLUENTIAL FACTOR ON NATIONAL SECURITY, ECONOMIC AND SOCIAL LIFE IN TURKEY	98
CYBER SECURITY IN KENYA: A COLLABORATION BETWEEN COMMUNITIES AND PROFESSIONALS.....	99
PSYCHOPATHIC DISORDERS AND JUDGES SENTENCING: CAN NEUROSCIENCES CHANGE THIS AGGRAVATING FACTOR IN A MITIGATING FACTOR?.....	100
THE CONDUCT OF LAUNDERING MONEY THROUGH TRANSPORT OF CASH IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA REGION	101
THE ROLE OF LEGAL INTERPRETATION IN SHAPING A HIGHLY QUALIFIED JUDICIARY IN ARGENTINA..	102
THE DEFENSE ATTORNEY’S ROLE IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM OF EGYPT, CAIRO 2020	103
SEXUAL AND GENDER-BASED VIOLENCE IN INTERNATIONAL LAW: MOVING TOWARDS JUSTICE OR RETREATING?	104
JUDICIAL REFORMS IN A POST-CONFLICT COUNTRY: BUILDING LEGITIMACY THROUGH SYSTEMATIC CHANGE	105
THE BALANCE BETWEEN LEGAL AUTHORITY AND KNOWLEDGE IN THE NIGERIAN SUPREME COURT	106
LEGAL TOOLS TO COMBAT CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA.....	107
KNOWLEDGE MANAGEMENT IN FORENSIC SCIENCE: A GLOBAL PERSPECTIVE	108
THE DEVELOPMENT AND EXECUTION OF THE VISION FOR FORENSIC SCIENCE 2025 IN KENYA.....	109
FINANCIAL STATEMENT FRAUD: A CALL FOR INTEGRATING FORENSIC ACCOUNTING IN CORPORATE PRACTICES.....	110

MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ

Prof. Dr. AYLİN YALÇIN SARİBEY

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
aylin.yalcinsaribey@uskudar.edu.tr - 0000-0002-0975-8630

EZGİ KARACA

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
ezgi.karaca@st.uskudar.edu.tr - 0009-0000-6775-3021

ÖZET

Adli bilimler fen ve sosyal bilimleri kullanarak adli süreçlere yardım eden multidisipliner bir alandır. Edmond Locard'ın “Her temas iz bırakır” prensibi doğrultusunda, olay yerinde bulunan bulgular failin tespitine katkı sağlayan sessiz tanıklar olarak değerlendirilmektedir. Adli balistik ateşli veya ateşsiz silahların bulunduğu olaylarda elde edilen bulguların bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve delil olup olmadığı hususunda bilgi sağlanması amacıyla yapılan değerlendirmelerdir. Adli balistiğin çalışma alanlarından birisi de ateşli silahtan elde edilen kovan ve mermi çekirdeklerinin şüpheli silahtan atılıp atılmadığını tespit etmektir.

Bu çalışmada farklı ortam ve derinliklere gömülen mermi çekirdeklerinin üzerindeki balistik karakteristik izlerin zamana bağlı değişimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İki farklı ilde 15 cm, 30 cm ve 60 cm derinliklere aynı silahtan atılmış aynı balistik karakteristik izlere sahip mermi çekirdekleri gömülmüştür. Gömme işlemi sonrasında üç ay ve altı ay sonra mermi çekirdekleri çıkartılarak üzerlerindeki balistik karakteristik izler incelenmiş ve deformasyon miktarları belirlenmiştir.

İncelemeler sonucunda, yiv ve set izlerinin toprak yapısına, bulunduğu ortam ve sayısına bağlı olarak değişimler gösterdiği sonucuna ulaşılmış ve değişim miktarları tartışılmıştır. Özellikle meydana gelen ateş etme olayları sonrasında mermi çekirdeklerinin gizlenmek amacıyla gömüldüğü vakalarda araştırma sonuçlarının katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Adli Bilimler, Adli Balistik, Mermi Çekirdeği, Toprak, Mukayese Makraskobu

GÖÇMEN İŞÇİNİN HUKUKİ STATÜSÜNE İLİŞKİN AVRUPA SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE GÖÇMEN İŞÇİLERİN HAKLARININ KORUNMASI

Dr. Öğretim Üyesi SELCEN NUR KIŞLA

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi

selcennur@hotmail.com-ORCID: 0000-0002-5659-0789

ÖZET

Avrupa Konseyi üyesi devletlerce 1950 yılında imzalanan ve insan haklarının korunmasında en önemli uluslararası belgelerden olan “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi”, göçmen işçilere yönelik özel düzenlemeler getirmemektedir. O nedenle göçmen işçiler ancak, sözleşmenin sağladığı genel korumadan yararlanabilirler. Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin, Sözleşmenin 8. maddesi, 14. maddesi vb. maddelere dayanarak göçmen işçilerin haklarının ihlal edildiğine dair verdiği kararları bulunmaktadır. Konsey nezdinde yapılan antlaşmalar içerisinde göçmen işçilerin haklarıyla ilgili ilk özel düzenlemeye 1961’de imzalanan ve 1996’da revize edilen “Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı’nda” rastlanmaktadır. Şart’ın 19. maddesi, göçmen işçi kavramını tanımlamamakla beraber; göçmen işçilerle ailelerinin, taraf devletlerin ülkesinde korunması ve yardım hakkını düzenlemektedir.

Avrupa Konseyi nezdinde imzalanan ve göçmen işçilerin haklarını münhasıran konu alan tek sözleşmeye “Göçmen İşçinin Hukuki Statüsüne İlişkin Avrupa Sözleşmesi’dir”. Sözleşme 24 Kasım 1977’de imzalanmış, 1983’te yürürlüğe girmiştir. Sözleşme’de göçmen işçi kavramı tanımlanmakla birlikte; kapsamına yalnızca taraf devlet vatandaşı ve taraf devlet ülkesinde ücretli iş görmek üzere yerleşmesine izin verilen düzenli göçmen işçiler dahil edilmiştir. Otuz sekiz maddeden oluşan Sözleşme, ulusal kanunlardaki ayrımcılığın sona erdirilmesi ve göçmen işçilerin ve ailelerinin taraf devletlerde eşit muamele görmelerini temin etme amacı taşımaktadır. Sözleşme, göçmen işçilerle ailelerinin hukuki durumlarını ele almakta; işe alım süreçlerine, çalışma şartlarına, sağlık testleri ve mesleki değerlendirilmelerine, seyahat, oturma ve çalışma izinlerine, konut, eğitim, aile birleşmesine ilişkin düzenlemeler getirmektedir. Ayrıca, sosyal güvenlik hakkı, sosyal ve tıbbi yardım sağlanması, yeniden iş verilmesi gibi geniş birtakım haklar öngörmektedir. Fakat, tanınan geniş haklara rağmen günümüzde sadece on bir devletin taraf olması, Sözleşme’nin etkili olmasının önündeki en önemli engellerdendir.

Anahtar Kelimeler: insan hakları, göçmen işçi, göçmen işçi hakları, Avrupa Konseyi

PROTECTION OF THE RIGHTS OF MIGRANT WORKERS WITHIN THE FRAMEWORK OF THE EUROPEAN CONVENTION ON THE LEGAL STATUS OF MIGRANT WORKERS

ABSTRACT

The “European Convention on Human Rights”, signed by the member states of the Council of Europe in 1950 and one of the most important international documents in the protection of human rights, does not provide special regulations for migrant workers. Therefore, migrant workers can only benefit from the general protection provided by the convention. In fact, the European Court of Human Rights has ruled that the rights of migrant workers have been violated based on articles such as Articles 8 and 14 of the Convention. Among the agreements adopted by the Council, the first special regulation regarding the rights of migrant workers can be found in the *"Revised European Social Charter"* signed in 1961 and revised in 1996. Although Article 19 of the Charter does not define the concept of migrant worker, it regulates the right of migrant workers and their families to protection and assistance in the territory of the states parties.

The only agreement signed at the Council of Europe that exclusively addresses the rights of migrant workers is the *"European Convention on the Legal Status of Migrant Workers."* The agreement was signed on 24 November 1977 and entered into force in 1983. Although the concept of migrant worker is defined in the Agreement, only nationals of the contracting state and regular migrant workers who are allowed to settle in the contracting state territory to do paid work are included in its scope. The Convention, consisting of thirty-eight articles, aims to end discrimination in national laws and to ensure equal treatment of migrant workers and their families in the member states. The agreement addresses the legal situation of migrant workers and their families; it includes regulations regarding recruitment processes, working conditions, medical examinations and vocational test, travel, residence and work permits, housing, education and family reunification. In addition, it provides for a wide range of rights such as the right to social security, the provision of social and medical assistance, and reemployment. However, despite the wide range of rights granted, the fact that only eleven states are parties to the Convention today is one of the most important obstacles to its effectiveness.

Keywords: human rights, migrant worker, migrant worker rights, Council of Europe

ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN GEÇİCİ TEDBİR KARARLARININ UYGULANMASINDA BM GÜVENLİK KONSEYİ'NİN ROLÜ

Dr. Öğretim Üyesi SEHER ÇAKAN

Afyon Kocatepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi

scakan@aku.mail.com- ORCID : 0000-0003-3254-6617

ÖZET

Uluslararası Adalet Divanı (UAD) Statüsü madde 41 durumun gerektirmesi halinde taraflardan her birinin haklarını korumak amacıyla Divan'ın geçici tedbir kararları alabileceğine yer vermiştir. Divan nihai karardan önce telafisi imkânsız zararların meydana gelmesini önlemek amacıyla bu tedbirlere hükmedebilir. Bu tedbirleri taraflardan birinin talebiyle alabileceği gibi resen de alabilir. Yine UAD İçtüzüğü 73-78. maddeleri de bu tedbirleri düzenlemiştir. Fakat gerek Statü madde 41 gerekse de İçtüzük maddeler 73-78 incelendiğinde bu maddelerin dilinin muğlak olduğu görülecektir. Bu nedenle de *LaGrand* davasına kadar geçici tedbirlerin bağlayıcı olup olmadığı tartışılmıştır. Divan bu kararda ilk kez, aldığı geçici tedbir kararlarının bağlayıcı olduğunu belirtmiştir. Başka bir ifadeyle Divan, bir dava devam ederken geçici tedbir kararı almışsa, ilgili taraflar alınan geçici tedbir kararlarına uymakla yükümlüdür. Ancak uygulamada bu tedbir kararlarına uymayan taraflar da olabilmektedir. Bu bağlamda tebliğde, Divan tarafından alınan geçici tedbir kararlarının ilgili taraflar bakımından uygulanmaması halinde Güvenlik Konseyi'nin rolünün ne olacağı ele alınmaktadır.

UAD Statüsü madde 41(2) alınan tedbirlerin derhal Güvenlik Konsey'ine bildirilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Fakat Statü'de bu bildirim amacının ne olduğuna yer verilmemiştir. Keza BM Şartı madde 94(2)'ye göre Divan tarafından verilen hüküm yerine getirilmezse ilgili taraf Güvenlik Konseyine başvurabilir ve Güvenlik Konseyi gerekli görürse hükmün yerine getirilmesi için tavsiyelerde bulunabilir ya da gerekli önlemleri alabilir. Fakat bu madde kapsamına geçici tedbir kararlarının girip girmediği de en çok tartışmalı olan konulardandır.

Anahtar Kelimeler: UAD, UAD Statüsü, BM Şartı, Güvenlik Konseyi, Geçici Tedbir Kararları.

THE ROLE OF THE UN SECURITY COUNCIL IN THE IMPLEMENTATION OF THE PROVISIONAL MEASURES OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE

ABSTRACT

Article 41 of the Statute of the International Court of Justice (ICJ) provides that the Court may grant provisional measures to protect the rights of each party if the situation so requires. The Court may order such measures to prevent irreparable harm before the final judgment. It may take these measures at the request of a party or *proprio motu*. Articles 73-78 of the Rules of Procedure of the ICJ also regulate these measures. However, when both Article 41 of the Statute and Articles 73-78 of the Rules of Procedure are evaluated, it will be seen that the language of these articles is ambiguous. Therefore, until the *LaGrand* case, it was debated whether provisional measures were binding. In this judgement, the Court stated for the first time that its provisional measures are binding. In other words, if the Court decides on provisional measures while a case is pending, the parties concerned must comply. However, in practice, some parties may not comply with these measures. In this context, the study examines the role of the Security Council if the provisional measures taken by the Court are not implemented concerning the relevant parties.

Article 41(2) of the ICJ Statute stipulates that measures taken must be notified immediately to the Security Council. However, the Statute does not specify the purpose of this notification. Again, according to Article 94(2) of the UN Charter, if the judgment given by the Court is not implemented, the party concerned may appeal to the Security Council and, if the Security Council deems it necessary, make recommendations or take the necessary measures for the implementation of the judgment. However, whether provisional measures are included in the scope of this article is one of the most controversial issues.

Key Words: ICJ, Statute of the ICJ, UN Charter, Security Council, Provisional Measures.

MERMİ ÇEKİRDEKLERİ ÜZERİNDEKİ BALİSTİK KARAKTERİSTİK İZLERE TOPRAK ETKİSİNİN ZAMANA BAĞLI OLARAK İNCELENMESİ

Prof. Dr. AYLİN YALÇIN SARİBEY

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
aylin.yalcinsaribey@uskudar.edu.tr - 0000-0002-0975-8630

EZGİ KARACA

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi
ezgi.karaca@st.uskudar.edu.tr - 0009-0000-6775-3021

ÖZET

Adli bilimler fen ve sosyal bilimleri kullanarak adli süreçlere yardım eden multidisipliner bir alandır. Edmond Locard'ın “Her temas iz bırakır” prensibi doğrultusunda, olay yerinde bulunan bulgular failin tespitine katkı sağlayan sessiz tanıklar olarak değerlendirilmektedir. Adli balistik ateşli veya ateşsiz silahların bulunduğu olaylarda elde edilen bulguların bilimsel yöntemlerle incelenmesi ve delil olup olmadığı hususunda bilgi sağlanması amacıyla yapılan değerlendirmelerdir. Adli balistiğin çalışma alanlarından birisi de ateşli silahtan elde edilen kovan ve mermi çekirdeklerinin şüpheli silahtan atılıp atılmadığını tespit etmektir.

Bu çalışmada farklı ortam ve derinliklere gömülen mermi çekirdeklerinin üzerindeki balistik karakteristik izlerin zamana bağlı değişimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. İki farklı ilde 15 cm, 30 cm ve 60 cm derinliklere aynı silahtan atılmış aynı balistik karakteristik izlere sahip mermi çekirdekleri gömülmüştür. Gömme işlemi sonrasında üç ay ve altı ay sonra mermi çekirdekleri çıkartılarak üzerlerindeki balistik karakteristik izler incelenmiş ve deformasyon miktarları belirlenmiştir.

İncelemeler sonucunda, yiv ve set izlerinin toprak yapısına, bulunduğu ortam ve sayısına bağlı olarak değişimler gösterdiği sonucuna ulaşılmış ve değişim miktarları tartışılmıştır. Özellikle meydana gelen ateş etme olayları sonrasında mermi çekirdeklerinin gizlenmek amacıyla gömüldüğü vakalarda araştırma sonuçlarının katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Adli Bilimler, Adli Balistik, Mermi Çekirdeği, Toprak, Mukayese Makraskobu

ISIYA MARUZ KALMIŞ BULGULAR ÜZERİNDEKİ PARMAK İZLERİNİN İNCELENMESİ

PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARİBEY

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
aylin.yalcinsaribey@uskudar.edu.tr - 0000-0002-0975-8630

SİDAL KAYA

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü
sidal.kaya@st.uskudar.edu.tr - 0009-0005-8633-8647

ÖZET

Olay yeri, suçla ilgili bulguların bulunduğu dinamik bir alandır. Olay yeri inceleme sürecinde elde edilen bulgular, soruşturma ve yargılama süreçlerinde ortaya çıkan iddiaların aydınlatılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Olay yerinde elde edilen bulgular üzerindeki parmak izlerinin tespiti, faile ulaşmak açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmada, yangın olaylarının yeniden canlandırılmasını sağlamak amacıyla itfaiye tarafından oluşturulan kontrollü yangında, %50 oranında sulandırılmış taze hayvan kanıyla parmak izleri bırakılan nesnelere 5, 10, 15, 20 ve 25 dakika boyunca yakılmıştır. Çalışmada farklı cam malzemeler (vazo, soda şişesi, sürahi vb.), çekiçler, çeşitli amaçlarla kullanılan (tatlı, meyve, yemek) ve farklı sap yapısına sahip (plastik, ahşap) bıçaklar ile farklı kalibre ve farklı marka kovanlar incelenmiştir. Tozlama işlemi uygulanmadan önce, bu materyaller üzerindeki parmak izleri mukayese makroskobunda incelenmiştir. Bulguların yangında kalma süreleri ile yangındaki konumlarına bağlı olarak mukayese makroskobunda görünürlük durumları belirlenmiştir. Daha sonra, aynı materyaller tozlama işlemine tabi tutulmuş ve tekrar mukayese makroskobunda incelenerek tozlama işlemi öncesi ve sonrası izlerin görünürlüğü değerlendirilmiştir.

İncelemeler sonucunda, parmak izi tespitinin; yanmanın süresine, materyallerin yangın içerisindeki konumuna, materyalin yapısına ve tozlama işlemine bağlı olarak değişiklik gösterdiği belirlenmiştir. Elde edilen verilerin, yangın olayları sonrasında olay yerinden toplanan bulguların değerlendirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Adli bilimler, olay yeri, parmak izi, yangın, yanmış bulgular, tozlama.

TOPRAK YÜZEYLER ÜZERİNDE KAN LEKESİ MODEL ANALİZİ VE FOURIER DÖNÜŞÜMLÜ KIZILÖTESİ SPEKTROSKOPİSİ (FTIR) İLE İNCELENMESİ

PROF. DR. AYLİN YALÇIN SARİBEY

Üsküdar Üniversitesi, Bağımlılık ve Adli Bilimler Enstitüsü

aylin.yalcinsaribey@uskudar.edu.tr - 0000-0002-0975-8630

DİLEK KIZILBOĞA

Üsküdar Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi

dilek.kizilboga@st.uskudar.edu.tr - 0009-0003-5679-0662

ÖZET

Adli bilimler, fen ve sosyal bilimleri birleştiren multidisipliner bir alandır. Adli bilimler bünyesinde değerlendirilen toprak ve kan delilleri, suçların aydınlatılmasında önem taşıyan kanıtlardandır. Toprak analizi, olay yeri tespitinde; kan model analizi de suçun işleyiş şeklinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır. Söz konusu çalışmada, karışım toprağa belirli açı ve farklı yüksekliklerde damlatılan hayvan kanının, Fourier Dönüşümlü Kızılötesi Spektrometresi (FTIR) görüntülerinin alınarak karşılaştırma yapılması neticesinde karışım örnekte hangi numunenin piklerinin yoğun olduğunun tespit edilmesi ve yüksekliğe bağlı oluşan kan modellerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Alınan toprak numuneleri üzerine damlatılacak kan numunesi, büyükbaş hayvan kanı olarak seçilmiş ve pıhtılaşmayı önlemek için EDTA'lı tüplerde saklanmıştır. Kan numuneleri; 10, 30 ve 50 cm mesafelerden sabit hızla toprağa damlatılmıştır. Fotoğraflanan lekelerin, Stereo mikroskobu ile fiziksel görüntüleme ve ATR-FTIR ile spektral analizi gerçekleştirilmiştir.

Sonuçlara göre, farklı yüksekliklerden damlatılan kan numunelerinin farklı oranlarda ve derinlikte sıçrama yaptığı gözlemlenmiştir. Stereo mikroskobu görüntülerinde karışım toprağın rengine kıyasla kan numunesi bulunan kısımlarda renk daha koyu görülmüştür. ATR-FTIR analizlerinde, kanlı toprak numuneleri belirli dalga boylarında ($3000-3700\text{ cm}^{-1}$ ve $1500-1700$

cm⁻¹) kan spektrumu ile benzer pikler vermiştir. Parmak izi bölgesi olarak bilinen 1200-700 cm⁻¹ aralığında ise absorbanları farklı olsa da kanlı toprak numuneleri, karışım toprağın spektrumuyla aynı noktalarda pik vermiştir. Elde edilen verilerin toprak üzerinde kan lekesi bulunan vakaların inceleme ve değerlendirmesinde fayda sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Adli Bilimler, Adli Toprak, Kan Model Analizi, Stereo Mikroskop, ATR-FTIR.

6390 SAYILI KANUNUN KÖY ORTA MALLARININ HUKUKİ STATÜSÜ VE USUL HUKUKUNA ETKİSİ

Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,

ilkerkaraonder@gmail.com - 0000-0003-3625-7273

ÖZET

12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilen 6390 Sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan köylerin tüzel kişiliğini kaldırarak bu köyleri mahalle statüsüne dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, köylerin yerel yönetim yapısını köklü bir şekilde değiştirmiş ve beraberinde birçok hukuki sorunu da gündeme getirmiştir. Özellikle, köylerin tüzel kişiliğinin sona ermesiyle birlikte, köylerin ortak kullanım alanları olan harman yeri, panayır yeri, sıvat ve eyrek yeri gibi alanların hukuki durumu önemli ölçüde değişmiştir. Bu değişim, köy halkının geleneksel kullanım haklarının zayıflamasına ve bu alanların kamu idarelerine devriyle birlikte, hukuki belirsizliklerin ve çeşitli uyuşmazlıkların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu süreç, köy orta mallarının devri ve kullanım şekilleri üzerine yapılan düzenlemelerin, köy halkının haklarını ne şekilde koruyacağı ve bu hakların nasıl güvence altına alınacağı sorusunu gündeme getirmiştir. Özellikle, köylerin tüzel kişiliğinin sona ermesiyle birlikte, bu mallar üzerindeki hak sahipliği ilişkilerinin nasıl düzenleneceği ve hangi usullerle çözüme kavuşturulacağı önemli bir hukuki mesele haline gelmiştir. 6390 sayılı Kanun'un etkileri, yalnızca maddi hukuk açısından değil, aynı zamanda usul hukuku bakımından da önemli sonuçlar doğurmuştur. Bu dönüşüm, köylerin tüzel kişiliğinin sona ermesiyle birlikte, köy halkının ortak mallar üzerindeki tasarruf haklarını ve dava ve taraf ehliyetini etkileyen önemli hukuki sorunlara yol açmıştır. Bu çalışma, 6390 sayılı Kanun'un köylerin tüzel kişiliğini sona erdirerek mahalle statüsüne dönüştürmesinin, köy halkının orta mallar üzerindeki tasarruf hakları ve dava ile taraf ehliyeti üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma, köylerin tüzel kişiliğinin sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan hukuki boşlukları, köy orta mallarının devir ve kullanım şekilleri üzerindeki düzenlemelerin köy halkının haklarını nasıl etkilediğini ve bu hakların güvence altına alınması gerekliliğini ele alacaktır. Ayrıca, bu dönüşümün usul hukuku açısından yarattığı önemli sorunlar ve dava ile taraf ehliyetiyle ilgili ortaya çıkan belirsizlikler, çalışma kapsamında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler : 6390 sayılı Kanun, Köy orta malları, Belediye, Mahalle

THE LEGAL STATUS OF VILLAGE COMMON PROPERTY UNDER LAW NO. 6390 AND ITS IMPACT ON PROCEDURAL LAW

ABSTRACT

Law No. 6390, which was enacted on November 12, 2012, abolished the legal personality of villages within the boundaries of metropolitan municipalities, transforming them into neighborhoods. This transformation fundamentally altered the local government structure of the villages and brought numerous legal issues to the forefront. In particular, the termination of the villages' legal personality significantly changed the legal status of common areas, such as threshing grounds, fairgrounds, livestock watering places, and common pasture areas. This change led to a weakening of the traditional usage rights of village residents, and with the transfer of these areas to public administrations, legal uncertainties and various disputes emerged. This process raised the question of how the rights of village residents to these common properties would be protected and how these rights would be secured. Especially with the termination of the villages' legal personality, the legal relationships concerning property rights over these areas and how these issues would be resolved through legal procedures became an important legal issue. The effects of Law No. 6390 have significant consequences not only in terms of substantive law but also with respect to procedural law. With the termination of the villages' legal personality, significant legal problems emerged concerning the disposal rights of village residents over common properties, as well as the standing and party capacity in legal actions. This study aims to examine the impact of the transformation of villages into neighborhoods under Law No. 6390 on the disposal rights of village residents over common properties and their standing in legal proceedings. The study will address the legal gaps that emerged after the termination of the villages' legal personality, how the regulations regarding the transfer and use of village common properties affect the rights of village residents, and the necessity of securing these rights. Additionally, the significant issues created by this transformation in procedural law and the uncertainties regarding standing and party capacity in legal proceedings will be discussed.

Keywords: Law No. 6390, Village common properties, Municipality, Neighborhood

1. GİRİŞ

12 Kasım 2012 tarih ve 6390 Sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Türkiye'nin idari teşkilatında köklü dönüşümler gerçekleştiren önemli bir yasal düzenlemedir. Bu kanun kapsamında, büyükşehir belediyesi statüsüne sahip il sayısı artırılmış ve büyükşehir belediyelerinin yetki ve sorumluluk alanları genişletilerek il mülki sınırları ile eşitlenmiştir. Böylece, büyükşehir belediyelerinin idari yapıları yeniden şekillendirilmiş, yerel yönetimlerin organizasyonu ve işleyişinde kapsamlı değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

6390 Sayılı Kanun'un en belirgin etkisinin kırsal alanlar üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Kanun'un 1'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, büyükşehir belediyesi statüsü kazanan Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illeri ile mevcut büyükşehir belediyeleri olan Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun'un il mülki sınırları içindeki yerleşim yapısında köklü değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, söz konusu illerde bulunan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği sona erdirilmiş; köyler mahalle statüsüne dönüştürülmüş, belde belediyeleri ise buldukları ilçelere bağlı tek mahalle olarak yapılandırılmıştır. Böylece, kırsal yerleşimlerin idari yapısı büyükşehir belediye sistemine entegre edilerek yerel yönetimler üzerindeki yetki dağılımı yeniden şekillendirilmiştir. Bu durum, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer almayan illerde tüzel kişiliği devam eden köyler ile aynı niteliklere sahip kırsal yerleşimlerde idari yapı açısından bir ikilik yaratmıştır. Dolayısıyla, 6390 Sayılı Kanun'un kırsal yerleşim birimleri üzerindeki hukuki etkisinin yanında, sosyolojik açıdan da önemli sonuçlar doğurduğu/doğurabileceği söylenebilir.

Kırsal alanların mahalle statüsüne geçirilmesinin, bu bölgelerde yaşayan nüfusun yerel yönetim hizmetlerine erişimi, kırsal kimliğin korunması ve geleneksel yaşam biçimlerinin sürdürülebilirliği gibi konular üzerinde doğrudan etkili olduğu; ayrıca, köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla birlikte kırsal toplulukların kendi yerel yönetim dinamiklerinde ve karar alma süreçlerinde dönüşümler yaşamasının ihtimal dahilinde olduğu ifade edilebilir. Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan kırsal alanlarda, köy tüzel kişiliklerinin kaldırılması neticesinde gerçekleşen bu statü değişikliğinin olumsuz etkilerinin literatürde bazı ampirik çalışmalar ile ortaya koyulduğu görülmektedir. Çavuşoğlu ve Lamba (2020:143) tarafından Antalya ilinde gerçekleştirilen çalışmada, köy muhtarlarının %75,9'unun köylerin ve beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesini olumsuz değerlendirdiği, %89,5'inin ise köylerin tüzel kişilikleri korunarak büyükşehir belediyesi yönetimine bağlanmasının daha uygun olacağını düşündüğü tespit edilmiştir. Aydın ve Negiz (2019:737) tarafından Manisa ilinin Köprübaşı ve Selendi ilçelerine bağlı bazı eski köylerin yeni mahalle statüsü kazandıktan sonraki durumu üzerine gerçekleştirilen çalışmada, katılımcıların genel olarak köylerin mahalleye dönüştürülmesine olumsuz yaklaştıkları tespit edilmiştir. Yine, Göküş ve Alptürker (2016:81) tarafından Silifke ilçesindeki köylerde gerçekleştirilen araştırmada, mahalle statüsüne dönüştürülen köylerin muhtarlarının tamamının bu dönüşüm sonucunda ciddi bir itibar kaybı yaşadıklarını ifade ettikleri; bunun başlıca sebepleri arasında ise belediye ve diğer kamu kurumlarından yeterince ilgi görmemeleri ile tüzel kişiliklerinin ortadan kalkmasının yer aldığı tespit edilmiştir.

12 Kasım 2012 tarih ve 6390 Sayılı Kanun kapsamında, tüzel kişilikleri kaldırılan, mahalleye dönüştürülerek bağlı buldukları ilçenin belediyesine dahil edilen köylerin taraf

ve dava ehliyeti de ortadan kalkmıştır.¹ Bu durum özellikle, eski köy yeni mahallelerin kendilerine tahsisli taşınmazlar veya kadimden beri kullanılan yerler ile ilgili olarak yargı makamları önünde hak arama imkânını doğrudan etkilemiştir. Bu tür yerlerle ilgili olarak, Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten sonraki dönem açısından ilgili belediyeler dava ve taraf ehliyetine sahip olmaktadır. Ancak belediyelerin, kendisine bağlı ve sosyolojik bakımdan farklılık arz eden yüzlerce mahallenin (eski adıyla köy) kendi iç dinamikleri ile hukuki yararlarını tam olarak bilmesi ve bu kırsal alanlarda yaşayan bireylerin hassasiyetlerini eşit bir biçimde gözetmesi oldukça güçtür.

Kırsal yerleşim birimlerinde, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan; intifa hakları bir veya birkaç köy ya da belediyeye bırakılmış yahut bilinmeyen bir tarihten itibaren söz konusu yerleşim birimi tarafından kullanılan taşınmazlar büyük önem taşımaktadır. Harman yeri, pazar yeri, panayır yeri, sıvat ve eyrek yerleri gibi çeşitli isimlere sahip olan bu alanlar kırsal yerleşim birimlerinin müşterek amaçları için kullanılmakla beraber, kırsal kimliğin ve köy hafızasının korunması işlevlerini de yerine getiren alanlardır. Dolayısıyla bu taşınmazlar, yalnızca ortak kullanım alanı olmanın ötesinde, köy yaşamının sürekliliğini sağlayan mekânsal hafızanın bir parçası olarak da önemli bir görev üstlenmektedir. Köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile birlikte, bu taşınmazlar üzerindeki idari yetki ve denetim de ilgili belediyelere geçmiştir. Belediyelerin sahip olduğu bu yetki, köy orta mallarının hukuki statülerinin geleceği konusunda belirsizlikler doğurmakta; bu alanların önceki işlevlerini sürdürüp sürdüremeyeceği, kullanım amacının değiştirilip değiştirilemeyeceği ve üçüncü kişilere devredilip devredilemeyeceği gibi konular tartışmalı hale gelmektedir.

Bu çalışmada, 12 Kasım 2012 tarih ve 6390 Sayılı Kanun kapsamında mahalleye dönüşen köyler tarafından kadimden beri kullanılan veya köy ve belediyelere çeşitli amaçlarla tahsis edilmiş olan köy orta mallarının, hukuki statülerindeki olası değişimlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına paralel olarak taraf ve dava ehliyetlerini de kaybeden köylerin, kadimden beri kullandıkları veya çeşitli kanunlar uyarınca kendilerine tahsis edilmiş olan taşınmazlar ile ilgili haklarını yargı makamları

¹ 12 Kasım 2012 tarih ve 6390 Sayılı Kanun'un geçici 1'inci maddesinin on üçüncü fıkrası. Yargıtay uygulaması açısından Bkz. "...davacı köyün 6360 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen hükümleri gereğince tüzel kişiliği kaldırılarak mahalle olarak ... İlçesinin belediyesine katılması nedeniyle görülmekte olan davada taraf sıfatı kalmadığından temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir." Yargıtay On Dördüncü Hukuk Dairesi, 8 Şubat 2018 tarih ve E. 2017/5612 ve 2018/891 K. Sayılı Kararı., "Somut olaya gelince; davada davalı köyün 6360 sayılı Kanunun yukarıda belirtilen ilgili maddeleri uyarınca mahalle olarak bağlı buldukları ... İlçesi Belediyesine katıldıkları ve tüzel kişiliklerinin son bulduğu, başka bir deyişle davada taraf ehliyetlerinin kalmadığı anlaşılmaktadır. Anılan kanunun geçici 1. maddesinin 13. fıkrasında tüzel kişiliği kaldırılan köylerin mahkemelerde süren davalarında katıldıkları ilçe belediyesinin taraf olacağı belirtilmektedir. Hal böyle olunca, 6360 sayılı Kanun ile yapılan değişiklik sonucunda tüzel kişilikleri kaldırılarak mahallelere dönüştürülen tarafın davasında İncesu İlçe Belediyesi taraf olacağından usulüne uygun olarak davaya dahil edilmesi gerekirken taraf teşkili sağlanmadan davanın esastan sonuçlandırılması doğru görülmemiş, bu sebeple kararın bozulması gerekmiştir." Yargıtay On Dördüncü Hukuk Dairesi, 4 Haziran 2014 tarih ve E. 2014/3273 ve 2014/7407 K. Sayılı Kararı.

önünde savunma olanaklarının ortadan kalkmış olmasının yaratacağı hukuki sorunlar da çalışma kapsamında ele alınması amaçlanan hususlar arasındadır. Çalışmanın kapsamı; harman yeri, panayır yeri, pazar yeri, sıvat ve eyrek yerleri gibi köy orta malları ile sınırlı tutulmuştur. Mera, yaylak ve kışlaklar ile kamuya ait otlak ve çayırlar ise köy orta malı başlığı altında bulunmakla birlikte, bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Zira, mera, yaylak ve kışlaklar ile kamuya ait otlak ve çayırların tespit, tahdit ve tahsis işlemleri 4342 Sayılı Mera Kanunu kapsamında gerçekleştirilmekte ve bu işlemler mera komisyonları tarafından yerine getirilmektedir. Ayrıca, mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilmiş yahut kadimden beri bu amaçla kullanılan alanların tahsis amacının değiştirilmesi için de ayrı usuller öngörülmüştür. Dolayısıyla, 6390 Sayılı Kanun'un bu alanlar üzerindeki olumsuz etkisinin, diğer köy orta malları kadar belirgin olmadığı düşünülmektedir.

2. BİR KAMU MALI OLARAK KÖY ORTA MALLARI

Köy orta malları, kamuya tahsis edilmiş taşınmazlar olmaları nedeniyle genel anlamda kamu malları veya kamu taşınmazları kategorisinde yer almaktadır. Bu sebeple, köy orta malı kavramı üzerinde durmadan önce, kamu malı kavramını genel hatlarıyla ele almak faydalı olacaktır.

2.1 Genel Olarak Kamu Malı Kavramı ve Çeşitleri

En genel anlamıyla kamu malları ya da kamu taşınmazları, özel mülkiyet altında bulunan tapulu taşınmazlar dışında kalan tüm taşınmazları kapsamına almaktadır (Geray, 1979:2). Devletin kamu malları; kamunun ortak kullanımına bırakılmış alanlar, kamu hizmetlerine tahsis edilmiş taşınmazlar ve herhangi bir amaca hizmet etmeyen sahipsiz yerler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır (Söyler, 2011: 57-58). 21 Haziran 1987 tarih ve 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nun 16'ncı maddesinde de kamu mallarının; kamunun ortak kullanılmasına veya bir kamu hizmetinin görülmesine ayrılan yerlerle Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan sahipsiz yerler olmak üzere üç grupta ele alındığı görülmektedir.

Üç grup altında toplanan kamu mallarının ilk kategorisini oluşturan hizmet malları, doğrudan kamu hizmetinin görülmesi amacına özgülenen hizmet ve idare binalarını ifade etmektedir (Şimşek, 2014: 96). Kamu başlığı altında değerlendirilen diğer kategori olan devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan sahipsiz mallar ise, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nun 16/C maddesi hükmünde, kayalar, tepeler, dağlar ve bunlardan çıkan kaynaklar gibi, tarıma elverişli olmayan sahipsiz yerler ile deniz, göl, nehir gibi genel sular olarak sıralanmıştır. Kamu malları başlığı altında incelenen son grup ise, kamu orta mallarıdır. Kamu orta mallarının en temel özelliği, kamunun kadim kullanımındaki taşınmazlar olmalarıdır (Çepni, 2022:129). Bunun yanında, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nun 16/B maddesinde de belirtildiği üzere, orta mallarının, bir tahsis kararıyla kamunun kullanımına sunulabilmesi mümkündür. Tahsis gerekliliği, kamunun faydalanabilmesi için tahsise ihtiyaç duymayan sahipsiz mallar ile orta malları arasındaki en önemli fark olarak ifade edilmektedir (Ferudun, 2009: 86). Orta mallarının, yollar, caddeler ve köprüler gibi toplumun tamamının yararlanabildiği bir kısmı olduğu gibi, tahsis kararıyla ya da başlangıcı

bilinemeyen çok eski bir zamandan itibaren kullanılmak suretiyle orta malı statüsü kazanıp, toplumun belirli bir kesiminin yararlanabildiği, örneğin meralar gibi bir kısmı da bulunmaktadır (Eren ve Başpınar, 2007:343).

Kamu malları kapsamındaki mal kategorilerinden birisini teşkil eden orta mallarının en önemli kısmını ise köy orta malları oluşturmaktadır. Mera, yaylak ve kışlaklar ile kamuya ait çayır ve otlakların dışında, harman yeri, panayır yeri, pazar yeri, baltalık, sıvat yeri, eyrek yeri gibi isimlere sahip olan köy orta malları, tahsisli olduğu ya da kadimden beri kullanıldığı köy veya belediyenin ortak kullanımında olup, yerel düzeydeki toplumsal ihtiyaçları karşılayan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2. Çeşitli Görünüleriyle Köy Orta Malları

Köy orta malları, 18 Mart 1924 tarihli ve 442 Sayılı Köy Kanunu'nun 2. maddesi uyarınca, bir köyü oluşturan unsurlar arasında sayılmıştır. Aynı kanunun 8. maddesi ise, köyün orta mallarının, kanun karşısında devlet malları gibi korunacağını belirtmektedir. Köy orta malları, diğer kamu mallarına benzer şekilde bir çok hukuki niteliğe sahiptir. Bunlardan ilki, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nun 18'inci maddesinin ikinci fıkrasında hüküm altına alındığı şekilde, orta malları üzerinde tapuda kayıtlı olsun ya da olmasın kazandırıcı zamanaşımı yoluyla mülkiyet iktisabının mümkün olmamasıdır. Bunun yanında, orta mallarının, bu nitelikleri devam ettikçe özel mülkiyete konu olabilmeleri de mümkün değildir (Eren ve Başpınar, 2007:343). Ancak belirli bir amaç için tahsis edilen veya kadimden beri bu amaçla kullanılan köy orta mallarının tahsis amaçlarının değiştirilebilmesi mümkündür. 25 Şubat 1998 tarih ve 4342 Sayılı Mera Kanunu'nun "Tahsis Amacının Değiştirilmesi" kenar başlıklı 14'üncü maddesinin altıncı fıkrası uyarınca, harman yeri, panayır, sıvat ve eyrek yerleri gibi kamu orta mallarının tahsis amacı değişikliklerinde de 4342 Sayılı Mera Kanunu hükümleri uygulanacaktır. 6390 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen kırsal yerleşimlerde, köy orta mallarının tahsis amaçlarının değiştirilmesi işlemleri açısından yetkili, ilgili ve taraf kurumun mahallelerin bağlı bulunduğu belediyeler olduğu söylenebilir.

Kamunun yararlanmasına tahsis edildiği veya kamunun kadimden beri yararlandığı belgelerle veya bilirkişi veya tanık beyanı ile ispat edilen köy orta malları, 3402 Sayılı Kadastro Kanunu'nun 16/B maddesi hükmü uyarınca özel sicile yazılırlar. Bu hükümden, köy orta mallarının tahsis ve kadim kullanım olmak üzere iki hukuki unsurunun bulunduğu açık bir biçimde anlaşılmaktadır. Bu iki unsurdan ilki olan tahsisin resmi belgelerle, kadim kullanımın ise yerel bilirkişi ve tanık beyanları ile ispatlanabileceği görülmektedir. Kadastro komisyonlarının tespitine esas olan bu ispat vasıtaları, köy orta mallarına yönelik davalarda da kullanılmaktadır.²

² "...Mahkemece, çekişmeli taşınmazın harman yeri vasfında olmadığı ve davacı taraf yararına zilyetlikle kazanım koşullarının gerçekleştiği kabul edilerek yazılı şekilde karar verilmiştir. Ancak bir taşınmazın geçmişteki ve şimdiki niteliğini, üzerinde sürdürülen zilyetliğin süresini ve şeklini en iyi belirleme yöntemi hava fotoğrafları olduğu halde hava fotoğraflarından hiç yararlanılmamış, davada yararı olmayan komşu

3. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇLAR

Çalışma kapsamında, 6390 Sayılı Kanun kapsamında kalıp tüzel kişilikleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülen köylere önceden tahsis edilmiş ya da kadimden beri kullanılan köy orta mallarının, 6390 Sayılı Kanun sonrasındaki dönemde hukuki statülerinde olası değişikliklerin değerlendirilmesinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Mahalleye dönüşen köylerin tüzel kişiliklerin kaldırılması ile, harman yeri, pazar yeri, panayır yeri, baltalık, sıvat yeri, eyrek yeri gibi isimler altındaki köy orta mallarının idaresi mahallerin bağlı bulunduğu belediyelere geçmiştir. Mahalle muhtarlıklarının bu tür taşınmazlar üzerindeki idare kabiliyetinin ortadan kalkmış olması, tahsis amaçlarının kırsal toplumun yararı dışında değiştirilebilmesi tehlikesini beraberinde getirmektedir. Bunun en önemli nedeni olarak, kendisine bağlı bir çok mahalle bulunan belediyelerin birbirinden farklı hassasiyetlere sahip bulunan kırsal alanların önceliklerine yeterince hakim olamamaları olduğu ifade edilebilir. Bu durum, aynı zamanda kırsal alanların hafızasını ve kolektif kullanım kültürünü zayıflatarak, geleneksel kırsal yaşam biçiminde dönüşümlere de yol açabilecektir.

Köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasına paralel olarak, mahalle muhtarlıklarının taraf ve dava ehliyetleri de belediyelere intikal etmiştir. 6390 Sayılı Kanun'un usul hukukundaki etkisi olarak nitelendirilebileceğimiz bu etki, kırsal toplulukların kadimden beri kullandıkları ve çeşitli Kanunlar kapsamında kendilerine tahsis edilmiş alanlar üzerinde, yargı makamları önünde haklarını doğrudan savunmalarını zorlaştırmıştır. Çalışma kapsamında görüleceği üzere, köy orta mallarına yönelik davalarda tahsis belgeleri ile birlikte, yörede ikamet eden yerel bilirkişi ve tanıkların beyanları da önemli ispat vasıtaları

---

köylerden yerel bilirkişi seçilmesi gerektiği düşünülmemiştir; üç kişilik ziraatçi bilirkişi kurulundan bilimsel verilere dayalı gerekçeli rapor almak yerine, hüküm kurmaya yeterli ve elverişli bulunmayan tek ziraat mühendisi tarafından hazırlanan ziraatçi bilirkişi raporuna dayanılarak karar verilmiş yerel bilirkişi ve tanık sözleri komşu taşınmazlara ait kadastro tutanakları ve varsa dayanakları getirtilerek denetlenmemiş olması nedeniyle yapılan araştırma ve inceleme hüküm vermeye yeterli bulunmamaktadır. Bu şekilde eksik araştırma ve incelemeye dayalı olarak karar verilemez.” Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 27 Ocak 2020 tarih ve E. 2016/15153 ve 2020/54 K. Sayılı Kararı., “...Dosya kapsamından da anlaşılacağı üzere taraflar arasındaki uyuşmazlık davaya konu parselin genel veya özel harman yeri niteliği taşıyıp taşımadığı, özel harman yeri ise mülk edinme şartlarının davacı taraf yararına gerçekleşip gerçekleşmediği konusundadır. Mer'a, otlak, yaylak, harman yeri gibi taşınmazlarla ilgili uyuşmazlıklarda yerel bilirkişilerin komşu köylerden seçilmesi taraf tanıklarının da aynı yöntemle uygun olarak belirlenmesi gerekir. Mahkemece yerel bilirkişi ve tanıkların taşınmazın tespit edildiği köyden dinlenilmesi ve sonrada bu beyanlara değer verilmeyip yazılı olduğu şekilde hüküm kurulması isabetli değildir.” Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 20 Mart 2006 tarih ve E. 2006/1739 ve 2006/1849 K. Sayılı Kararı., “...davanın tarafı Köy Tüzel Kişiliği olup taşınmazların köylünün ortak kullanımında olan harman yeri olduğu iddiası ile dava açıldığı, dolayısıyla davada menfaatleri bulunduğu halde aynı köyden yerel bilirkişi ve tanık dinlenilmiş, dinlenen bu kişilerin taşınmazların özel harman yeri mi olduğu yoksa orta malı şeklinde harman yeri mi olduğuna dair beyanları arasındaki çelişki giderilmemiş, çekişmeli taşınmazların niteliği, öncesinin kim ya da kimlere ait olduğu, orta malı harman yeri şeklinde kullanılıp kullanılmadığı tespit edilmemiştir. Eksik incelemeye dayalı olarak hüküm kurulamaz.” Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 22 Eylül 2017 tarih ve E. 2015/14494 ve 2017/5618 K. Sayılı Kararı.

olarak kaşımıza çıkmaktadır. Belediyelerin bu ispat vasıtalarına dengeli ve rasyonel bir biçimde başvurması şüpheli görünmektedir. Bu durum, kırsal toplulukların ortak kullanımına tahsis edilmiş alanlar üzerindeki haklarının korunmasını zorlaştırmakta ve yerel yönetimlerin bu alanlara ilişkin tasarruflarında kırsal toplumun menfaatlerini gözetme yükümlülüğünü belirsiz hale getirmektedir. Ayrıca, belediyelerin geniş yetki alanları ve farklı öncelikleri nedeniyle, köy orta mallarının korunması konusunda yeterli hassasiyeti göstermemesi ihtimali doğmaktadır. Neticede, kırsal toplulukların tarihsel ve sosyokültürel bağlarının önemli bir parçası olan bu alanların, zaman içinde özgün işlevlerinden uzaklaşması ve farklı amaçlarla kullanılma riskinin arttığı söylenebilir.

Çalışma neticesinde, köy orta mallarının korunması ve kırsal toplulukların ortak kullanımına tahsis edilmiş alanlar üzerindeki haklarının güvence altına alınması adına bazı öneriler geliştirilmiştir. Bunlardan ilki, kırsal alanlarda ortak kullanımda olan taşınmazların korunmasını sağlamak amacıyla, bu malların tahsis amacına aykırı kullanımını önleyecek hukuki mekanizmalar oluşturulmasıdır. Belediyelerin bu alanlar üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlandırılmalı, kırsal toplulukların kullanım hakkı yasal güvence altına alınmalıdır. Ayrıca, köy orta mallarına ilişkin davalarda yerel halkın bilgi ve tanıklıklarının dikkate alınmasını kolaylaştıracak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. İkincisi ise, köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle ortadan kalkan tüzel kişiliklerin, kırsal yönetim modeline uygun şekilde yeniden tesis edilmesidir. Mahallelerin bağımsız karar alma yetkisi kazanabilmesi için sınırlı da olsa tüzel kişilik statüsü tanınmalı ve köy muhtarlıklarına belirli idari yetkiler geri verilmelidir. Bu sayede kırsal toplulukların ortak malları üzerindeki hakları daha etkin bir şekilde korunabilecektir. Ayrıca, belediyelerin geniş yetki alanı nedeniyle oluşan belirsizlikler giderilecek, kırsal yönetimde daha dengeli bir yapı oluşturulacaktır.

KAYNAKÇA

Aydın, F., & Negiz, N. (2019). Mahalleye Dönüşen Köyler Üzerine Bir İnceleme. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(30), 730-745.

Çavuşoğlu, A., & Lamba, M. (2020). 6360 Sayılı Kanun'un Mahalleye Dönüşen Birimler Üzerine Etkisi: Antalya İli Örneği. Bartın Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11(21), 123-147.

Çepni, M. S. (2022). Tescil dışı alanların arsa düzenlemelerinde değerlendirilmesi. Jeodezi Ve Jeoinformasyon Dergisi, 9(2), 127-136.

Eren, F. & Başpınar, V., (2007). *Toprak Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara.

Ferudun, A. . (2009). Kıyı Alanlarının Hukuki Statüsü. Journal of Naval Sciences and Engineering, 5(1), 76-93.

Geray, C. (1979) “Kamu Taşınmazları, Kıyılar ve Sayıştay”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 34(1-4), 1-13.

Göküş, M., & Alptürker, H. (2016). 6360 Sayılı Yasa İle Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği. Selçuk Üniversitesi Sosyal Ve Teknik Araştırmalar Dergisi(11), 67-86.

Söyler, İ. (2011). Kamu Malları Teorisi Açısından Devletin Hüküm ve Tasarrufundaki Yerler. Sayıştay Dergisi (83), 57-68.

Şimşek, S. (2014). Kamu Mallarının Özel Mülkiyete Konu Olmaması İlkesinin Mülkiyet Hukukuna Yansımaları. Sayıştay Dergisi, (92), 93-115.

Yargıtay On Dördüncü Hukuk Dairesi, 4 Haziran 2014 tarih ve E. 2014/3273 ve 2014/7407 K. Sayılı Kararı.

Yargıtay On Dördüncü Hukuk Dairesi, 8 Şubat 2018 tarih ve E. 2017/5612 ve 2018/891 K. Sayılı Kararı.

Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 20 Mart 2006 tarih ve E. 2006/1739 ve 2006/1849 K. Sayılı Kararı.

Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 22 Eylül 2017 tarih ve E. 2015/14494 ve 2017/5618 K. Sayılı Kararı.

Yargıtay On Altıncı Hukuk Dairesi, 27 Ocak 2020 tarih ve E. 2016/15153 ve 2020/54 K. Sayılı Kararı.

SUYA EL ATMANIN ÖNLENMESİ DAVALARINDA GENEL SU-ÖZEL SU AYRIMININ SONUÇLARI

Dr. Öğretim Üyesi, İlker KARAÖNDER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,

ilkerkaraonder@gmail.com - 0000-0003-3625-7273

ÖZET

Suya el atmanın önlenmesi davalarında, genel su/özel su ayrımı önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple, sudan yararlanmayı konu edinen tüm davalarda, dava konusunun genel su mu yoksa özel su mu olduğunun tespiti önem taşımaktadır. Genel sular, kamuya ait olan ve kamu yararına ait sulardır. Bu tür sular üzerinde özel mülkiyet tesisi mümkün değildir. Genel suyun tespitinde, suyun tapusu bulunmayan bir araziden kaynayıp kaynamadığı, veya tapulu bir araziden kaynasa dahi, kendiliğinden kaynadığı arazinin hudutlarını aşacak debide bulunup bulunmadığı veya malikinin ihtiyacının karşıladıktan sonra fazlasının bulunup bulunmadığı hususlarının önem taşımaktadır. Ancak genel sulardan istifade “kadim yararlanma hakkı” belirleyici bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla davanın taraflarının kadim yararlanma haklarının bulunup bulunmadığının tespiti, çözülmesi gereken bir başka mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel su ise, tapulu bir taşınmazdan çıkmakla beraber, yalnızca taşınmazın malikinin ihtiyaçlarını karşılayan suyu deyimleyen bir kavramdır. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununun 756’ıncı maddesi uyarınca, özel su kategorisine giren sular, kaynadıkları arazinin bütünleyici parçası konumundadırlar. Bu sular üzerinde, irtifak hakkı kurulması da mümkündür. Bu çalışmada, suya el atmanın önlenmesi davalarında genel su/özel su ayrımının hukuki sonuçları incelenecektir. Çalışmanın amacı, genel su ve özel su kavramlarının tanımlarını yaparak, bu ayrımın dava süreçlerindeki etkilerini açıklamaktır. Ayrıca, kadim yararlanma hakkının genel su kullanımı üzerindeki rolü ve özel suyun mülkiyet haklarıyla ilişkisi ele alınacaktır. Çalışma, Türk Medeni Kanunu'na ve su hukuku ilkelerine dayanarak, su kaynaklarının kullanımında karşılaşılan hukuki sorunlara çözüm önerileri sunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler : Suya el atmanın önlenmesi, genel su, özel su, kaynak irtifakı, su rejimi

ASSESSMENT OF BIOLOGICAL AND ENVIRONMENTAL FACTORS AFFECTING VIOLENCE BEHAVIOUR IN FORENSIC SCIENCES

Assoc. Prof. İtir ERKAN

İstanbul Yeni Yüzyıl University

itir.erkkan@yeniyuzyil.edu.tr - 0000-0002-5902-1936

ABSTRACT

Violence is an important public health problem in all societies and is one of the issues evaluated in terms of forensic sciences. Studies have shown that violence is related to biological and environmental factors. The starting point in studies conducted on individuals prone to violence is the question of whether this tendency is due to biological factors or adverse family and environmental conditions. According to the research, the biological factors affecting the violence are Monoamine oxidase gene, Pyroluria, Serotonin, Dopamine, Catechol-o-Methyltransferase etc. There are opinions that individuals may be prone to violence as a result of mutations in these genes. It is stated that socioeconomic conditions, developmental factors, media influence, and the legal system are the main environmental factors that contribute to violence. Although studies have determined that biological factors are effective in the formation of violence, it is emphasized that environmental conditions and family history should be evaluated together. Therefore, it is thought that even if individuals have a biological structure that can be associated with violence, the positive influence of the family and the environment can prevent aggressive impulses from being reflected in behavior. It is not always possible to prevent crime in terms of forensic science. However, it is thought that we can reduce the cases of violence by being more sensitive about family relationships, changing values related to gender, and making violence less likely. If movies and games do not contain violence, economic and social policies are regulated, and legal regulations and penalties are deterrent.

Keywords : Violence, gene, environmental, forensic science

TÜRK HUKUK SİSTEMİNE UYGUN YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ HUKUKİ KARAR DESTEK SİSTEMİ: KURAMSAL ÇERÇEVE VE MİMARİ ÖNERİ

Öğr. Gör. Dr. Muhammed Burak GÖRENTAŞ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

burakgorentas@yyu.edu.tr – ORCID ID: 0000-0001-8898-9631

ÖZET

Yapay zekâ teknolojilerinin hukuk alanında kullanımının giderek yaygınlaşması, hukuki süreçlerin otomasyonu ve karar destek mekanizmalarının geliştirilmesi açısından yeni imkânlar sunmaktadır. Bu çalışmada, hukuk sistemlerine entegre edilebilecek dört temel yapay zekâ tabanlı yaklaşım olan dava tabanlı sistemler, kural tabanlı sistemler, semantik tabanlı sistemler ve bilgi tabanlı sistemler ele alınarak, bu sistemlerin farklı hukuk geleneklerine uygunluğu analiz edilmektedir. Dava tabanlı sistemler, geçmiş davalardan elde edilen verileri kullanarak yeni hukuki sorunlara çözüm üretme kapasitesine sahiptir ve özellikle Anglo-Sakson hukuk sistemlerinde emsal kararların bağlayıcı olduğu yargı süreçlerinde başarılı bir şekilde uygulanmaktadır. Kural tabanlı sistemler, yazılı mevzuat ve yasal düzenlemeleri “eğer... ise...” mantığıyla işleyerek hukuki değerlendirmeler yapar ve Kıta Avrupası hukuk sistemlerinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Semantik tabanlı sistemler, doğal dil işleme teknikleriyle hukuki metinleri analiz ederek metin madenciliği ve hukuki belge incelemelerinde önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bilgi tabanlı sistemler ise uzman hukukçuların bilgi birikimini ve hukuki çıkarım süreçlerini modelleyerek, özellikle karma hukuk sistemleri ve uluslararası hukuk bağlamında karar destek mekanizmaları sağlamaktadır. Türkiye’de yürürlükte olan hukuk sistemi, teorik olarak Kıta Avrupası hukuk geleneğine dayansa da yüksek yargı organlarının içtihatlarına verilen önem nedeniyle uygulamada karma bir sistem özelliği taşımaktadır. Bu bağlamda, Türk hukuk sistemi içinde karar destek sistemleri için en uygun yapay zekâ modeli, kural tabanlı ve dava tabanlı sistemleri entegre eden, semantik analiz ve bilgi tabanlı çıkarım süreçleriyle desteklenen hibrit bir mimari olarak öne çıkmaktadır. Çalışmada, önerilen yapay zekâ destekli hukuki karar destek sistemi için bir model sunulmakta ve bu modelin bileşenleri teknik ve teorik çerçevede tartışılmaktadır. Bu bütünlük sistemin, hukuki süreçlerde verimliliği artıracığı, karar alma süreçlerini hızlandıracağı ve yargı üzerindeki iş yükünü azaltarak adalet sisteminin etkinliğine önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilişim Hukuku, Türk Hukuk Sistemi, Hukukta Yapay Zekâ, Yapay Zekâ

1. GİRİŞ

Dijitalleşme süreci, hukuk alanında köklü değişimlere neden olmuş ve özellikle yapay zekâ tabanlı sistemlerin hukuki karar alma mekanizmalarına entegrasyonunu hızlandırmıştır. Günümüzde yapay zekâ, hukuki süreçlerin daha hızlı, verimli ve sistematik bir şekilde

yürütülmesine katkı sağlayarak, hukukçuların ve yargı mensuplarının karar verme süreçlerini destekleyen çeşitli uygulamalarla öne çıkmaktadır. Yapay zekâ destekli hukuki sistemler, büyük ölçekli veri analizi yapabilme kabiliyetleri sayesinde emsal karar analizi, hukuki belge inceleme, otomatik sözleşme denetimi ve yasal uyum kontrolleri gibi birçok kritik işlevi yerine getirme potansiyeline sahiptir (Sartor 2020).

Özellikle, yapay zekâ tabanlı hukuki sistemler dört temel kategoriye ayrılmaktadır: dava tabanlı sistemler, kural tabanlı sistemler, semantik tabanlı sistemler ve bilgi tabanlı sistemler (Yılmaz, 2020). Bu sistemlerin her biri, farklı hukuk sistemlerinde ve hukuki karar alma süreçlerinde belirli işlevleri yerine getirmek üzere tasarlanmıştır (Rotolo ve Sartor, 2023). Dava tabanlı sistemler (Case-Based Systems), geçmiş mahkeme kararlarını analiz ederek yeni davalar için olası sonuçları tahmin etmeye yönelik makine öğrenmesi algoritmalarını kullanırken, kural tabanlı sistemler (Rule-Based Systems), hukuki mevzuatın kesinliğini sağlamak amacıyla önceden tanımlanmış kurallar çerçevesinde çıkarımlar yapmaktadır (Ashley, 2017). Semantik tabanlı sistemler (Semantic-Based Systems) ise doğal dil işleme (NLP) tekniklerinden yararlanarak hukuki metinlerin içerik analizini gerçekleştirmekte ve yasal dokümanlar arasındaki anlam ilişkilerini belirleyerek hukukçulara rehberlik etmektedir (Aletras vd., 2016). Bilgi tabanlı sistemler (Knowledge-Based Systems), uzman görüşlerini ve hukuki içtihatları entegre ederek karmaşık hukuki konularda karar destek mekanizmaları sunmayı amaçlamaktadır (Casellas, 2011).

Bu yapay zekâ tabanlı sistemlerin entegrasyonu, hukuk alanında karar alma süreçlerinin daha sistematik ve öngörülebilir hale getirilmesini sağlarken, aynı zamanda yargı süreçlerinin hızlandırılmasına ve adalet sisteminin etkinliğinin artırılmasına da katkıda bulunmaktadır (Telang, 2023, Jabotinsky ve Sarel, 2024). Özellikle Türkiye gibi mevzuatla birlikte yüksek yargı organlarının kararlarının da önemli olduğu bir hukuk sistemine sahip ülkelerde, bu teknolojilerin aşamalı olarak uygulanması gerekmektedir. Bu çalışma, hukuk sistemleri ile yapay zekâ sistemleri arasındaki ilişkiyi analiz ederek, Türkiye'nin hukuk sistemine uygun bir yapay zekâ tabanlı hukuki karar destek sisteminin nasıl geliştirilebileceğini ele almaktadır.

2. HUKUK SİSTEMLERİ VE YAPAY ZEKÂ MODELLERİ

Hukuki karar alma süreçlerinin yazılı mevzuata mı yoksa emsal kararlara mı dayanarak şekillendiği, hangi yapay zekâ modelinin daha uygun olacağını belirleyen temel unsurlardan biridir (Ashley, 2017). Hukuki alanda yapay zekâ tabanlı sistemler, dava tabanlı, kural tabanlı, semantik tabanlı ve bilgi tabanlı sistemler şeklinde dört ana gruba ayrılmaktadır (Yılmaz, 2020).

Dava tabanlı sistemler, geçmiş davalardan öğrenme yoluyla hukuki tahminler yapar ve Common Law geleneğine sahip ülkelerde etkili bir şekilde uygulanır. Lex Machina gibi sistemler, Amerikan yargısında emsal kararları analiz ederek dava sonuçlarını öngörebilmektedir (Katz vd., 2017; Sil vd., 2019).

Kural tabanlı yapay zekâ sistemleri, hukuki süreçlerin otomatikleştirilmesi ve karar alma mekanizmalarının sistematik bir şekilde yürütülmesi açısından önemli bir rol oynamaktadır.

Bu sistemler, belirli bir hukuk normunu veya düzenlemeyi bilgisayarın anlayabileceği biçimsel kurallar hâline getirerek, hukuki işlemlerin daha hızlı ve hatasız bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Vergi hukuku gibi kesin kurallara dayalı alanlarda, kural tabanlı sistemler vergi yükümlülüklerini doğru bir şekilde hesaplayarak mevzuata uyumu artırırken, karar alma süreçlerinde şeffaflık ve denetlenebilirlik imkânı sunmaktadır. Bu alandaki araştırmaların büyük bir kısmı üniversite laboratuvarlarından çıkmış olup, çalışmaların önemli bir bölümü Avrupa merkezli (Civil Law) olarak yürütülmüştür (Surden, 2018).

Semantik tabanlı sistemler, hukuki belgelerin içeriğini yalnızca yüzeysel kelime eşleşmelerine dayalı olarak analiz etmek yerine, metnin bağlamını, anlamını ve ilişkili kavramlarını dikkate alarak derinlemesine bir anlama süreci yürütmektedir. Bu tür sistemler, doğal dil işleme (NLP) tekniklerinden, özellikle anlamsal analiz, kelime gömme (word embeddings) modelleri ve ontoloji tabanlı bilgi temsili yöntemlerinden yararlanarak, hukuki metinler arasındaki ilişkileri anlamlandırmak ve daha etkin bilgi çıkarımı sağlamak için geliştirilmiştir. (Salloum, vd., 2020). Hukuki karar analizi yapılan birçok çalışmada semantik tabanlı sistemler kullanılmıştır (Görentaş, 2023).

Bilgi tabanlı sistemler, hukuki bilgi mühendisliği yaklaşımını kullanarak, uzman hukukçuların bilgi birikimini içeren veri tabanlarını işleyerek karma hukuk sistemlerinde ve uluslararası hukuk çerçevesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu sistemler, yasal düzenlemeler, mahkeme içtihatları ve akademik yorumlar gibi geniş bir bilgi yelpazesini yapılandırılmış bir biçimde sunarak, hukukçuların daha bilinçli kararlar almasına ve hukuki analiz süreçlerini hızlandırmasına katkıda bulunmaktadır (Ashley, 1992).

2.1. Türkiye’de Hukuk Sistemi ve Yapay Zekâ Entegrasyonu

Belli bir ülkede belli bir zamanda uygulanmakta olan hukuk kurallarının bütününe *Hukuk Sistemi* denir. Hukuk sistemi kavramı, hukuk kurallarının uygulanmasıyla bağlantılı olan kurumların işleyiş mekanizmalarını, yapısını ve bunlardan doğan hizmetlerin bütünlüğünü ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Hukuk sistemi, yalnızca hukuki araçları değil, aynı zamanda hukuki nitelik taşımayan unsurları da içerebilir. Hukuk sistemlerinin sınıflandırılması, belirli bir gerçekliği yansıtır ve genel bir çerçeve sunmakla birlikte, her ülkenin içinde bulunduğu hukuk sistemine göre farklılık gösterebilir. Ayrıca, bu sistemler belirli ölçüde diğer hukuk düzenlerinin kurallarını ve düzenlemelerini de dikkate almaktadır. Hukuk sistemlerinin sınıflandırılması, ortak özelliklere sahip farklı ülkelerin hukuk yapılarının belirlenmesine ve bu yapıların karşılaştırmalı olarak analiz edilmesine olanak tanımaktadır. (Atay, 2017).

Türk Hukuk Sistemi esas itibarıyla Kıta Avrupası Hukuk Sistemine dahildir (Atay, 2017). Bu hukuk sisteminin uygulandığı ülkeler arasında belirli farklılıklar bulunmasına rağmen, diğer hukuk sistemlerinden en önemli farkı, yazılı kuralların kazuistik bir yaklaşımla detaylı bir şekilde düzenlenmiş olmasıdır. Başka bir ifadeyle, bu sistemde yasama organı, tüm olasılıkları önceden öngörerek, bu ihtimallere uygun yazılı çözümler geliştirip yasalaştırmaktadır. Bunun yanı sıra, Kıta Avrupası Hukuk Sistemi, kamu hukuku ve özel

hukuk olmak üzere iki temel kategoriye ayrılmakta, yargı ayrılığı prensibi benimsenmekte ve mahkeme kararları hukukun ana kaynağı değil, tamamlayıcı nitelikte bir unsur olarak kabul edilmektedir (Kayıhan, 2024).

Türkiye’de hukuk sistemi Kıta Avrupası Hukuku’na dayanmakla birlikte, yüksek yargı organlarının içtihatlarına verilen önem nedeniyle karma bir yapı sergilemektedir. Yüksek mahkeme kararları, hukukun gelişiminde ve alt mahkemeler için bağlayıcı içtihatların oluşmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu durum, Türkiye’de hukuki karar destek sistemlerinde kullanılacak yapay zekâ modellerinin karma yapıda tasarlanmasını zorunlu kılmaktadır.

3. TÜRK HUKUK SİSTEMİ İÇİN ÖNERİLEN HİBRİT MODELİN MİMARİ YAPISI

Türkiye’de hukuki karar alma süreçlerinin nesnel, tutarlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi, mevcut teknolojik gelişmeler doğrultusunda yapay zekâ destekli hukuki karar destek sistemlerinin entegrasyonunu gerekli kılmaktadır. Böyle bir sistemin başarılı olabilmesi için hukuki normların yorumlanması ve karar mekanizmalarının desteklenmesi amacıyla birden fazla analitik yaklaşımı bir araya getiren hibrit bir modelin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, yapay zekâ destekli hukuki karar destek sistemlerinin kural tabanlı, dava tabanlı, semantik tabanlı ve bilgi tabanlı analiz modülleri olmak üzere dört temel modülden oluşan bütünlük bir yapıya sahip olması önerilmektedir.

3.1.Genel Mimari Yapı: Katmanlı (Modüler) Yaklaşım

Yapay zekâ destekli hukuki karar destek sistemlerinin, hukuki veri setlerinin sistematik analizini ve anlamlandırılmasını sağlayan katmanlı bir mimari yapıya sahip olmalıdır. Bu yapı, veri toplama, ön işleme, çıkarım ve analiz, karar destek ve kullanıcı arayüzü olmak üzere farklı işlevleri yerine getiren modüllerden oluşmaktadır.

Sistemin temelini oluşturan veri katmanı (Data Layer), hukuki düzenlemelerin, yargı kararlarının ve sözleşme metinlerinin toplanarak sistem içerisinde işlenmesini sağlayan bir bileşendir. Bu katmanda, Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi kararları gibi yüksek yargı organlarının içtihatları; yürürlükteki kanunlar, yönetmelikler ve tüzükler; hukuki sözleşmeler ve belgeler; gerektiğinde uluslararası sözleşmeler ve Avrupa Birliği müktesebatı yer almaktadır. Bu verilerin sistematik bir şekilde toplanması, hukuki analiz süreçlerinin güvenilir ve kapsamlı bir veri temelinde gerçekleştirilmesini mümkün kılmaktadır.

Ön işleme katmanı (Preprocessing Layer), toplanan verilerin işlenerek analize hazır hâle getirilmesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda, metin temizleme, doğal dil işleme (NLP) yöntemleriyle dil analizi, anonimleştirme ve hukuki terimlerin tanımlanması gibi işlemler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, hukuki kavramlar arasındaki ilişkilerin daha iyi modellenmesi için ontoloji tabanlı modelleme teknikleri kullanılarak hukuki terminoloji yapılandırılmaktadır. Bu sayede, sistem içerisinde hukuki metinlerin hem yapısal hem de anlamsal olarak tutarlı bir şekilde işlenmesi sağlanmaktadır.

Çıkarım ve analiz katmanı (Inference & Analysis Layer), yapay zekâ destekli karar alma süreçlerinin yürütüldüğü temel katmandır. Bu katman, dört temel sistem bileşeni içermektedir. Kural tabanlı sistem, mevzuatta yer alan “eğer... ise...” mantıksal kurallarını işleyerek hukuki normların otomatik analizini gerçekleştirir. Dava tabanlı sistem, emsal kararları inceleyerek benzer davaları tespit eder ve içtihat analizini gerçekleştirir. Semantik tabanlı sistem, doğal dil işleme tekniklerini kullanarak hukuki metinlerdeki anlam ilişkilerini ve kavramsal bağları çıkarır. Bilgi tabanlı sistem ise, uzman hukukçuların bilgi birikimini içeren veri tabanlarını işleyerek hukuki kararların yorumlanmasını destekler. Bu dört bileşenin entegrasyonu, sistemin farklı hukuki analiz tekniklerini bir araya getirerek kapsamlı ve güvenilir bir karar destek mekanizması oluşturmasını sağlar.

Karar destek ve öneri katmanı (Decision Support Layer), çıkarım ve analiz katmanında elde edilen hukuki verilerin, somut karar süreçlerine entegre edilmesini sağlamaktadır. Bu katman, hukuki analiz sonuçlarını değerlendirerek, dava sonucu tahminleri, yasal uygunluk raporları ve risk değerlendirmeleri gibi çıktılar üretir. Bu çıktılar, hukukçuların, hâkimlerin ve diğer karar vericilerin daha bilinçli ve tutarlı hukuki kararlar almasına yardımcı olacak bir bilgi kaynağı sağlamaktadır.

Son olarak, kullanıcı arayüzü (UI Layer), sistemin hukukçular, hâkimler ve hukuk danışmanları tarafından etkin bir şekilde kullanılmasını sağlamak üzere tasarlanmıştır. Kullanıcı dostu bir ara yüz sunarak, avukatlar, hâkimler ve hukuk danışmanları (katip, bilirkişi, uzman vb.) için özelleştirilmiş paneller oluşturulmuştur. Ayrıca, API desteği sayesinde, sistemin UYAP ve e-devlet sistemleriyle entegrasyonu sağlanarak, hukuki süreçlerin dijital ortamda daha hızlı ve verimli bir şekilde yürütülmesi hedeflenmektedir.

Bu mimari yapı, Türkiye’de hukuk sistemine entegre edilebilecek Yapay Zekâ Destekli Hukuki Karar Destek Sisteminin, çok katmanlı ve modüler bir yaklaşımla geliştirilmesini sağlayarak, hukuki analizlerin güvenilirliğini ve doğruluğunu artıracaktır. Bu bütünlük sistem, hukukçuların karar alma süreçlerinde nesneliği artıracak, yargı süreçlerini hızlandıracak ve adalet sisteminin etkinliğini artıracaktır.

4. SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye’nin karma hukuk yapısına uygun, yapay zekâ destekli bir hukuki karar destek sisteminin nasıl geliştirilebileceği detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Türkiye’nin hukuk sistemi, hem kural tabanlı (mevzuata dayalı) hem de dava tabanlı (içtihat hukukuna dayalı) yaklaşımları bir arada barındırdığından, hukuki süreçleri destekleyen bir yapay zekâ sisteminin de bu iki temel unsuru bütünlük şekilde ele alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışma bulguları, Türkiye için en uygun modelin, kural tabanlı sistemler ile dava tabanlı sistemlerin entegrasyonuna dayalı, aynı zamanda semantik analiz ve bilgi tabanlı çıkarım süreçleriyle desteklenen hibrit bir yapıya sahip olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Kural tabanlı bileşen, yürürlükteki mevzuatın analiz edilmesini, otomatik hukuki denetimlerin gerçekleştirilmesini ve normatif uygunluk değerlendirmelerinin yapılmasını sağlayacaktır. Dava tabanlı bileşen, Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarının incelenmesi

ve benzer kararların karşılaştırmalı analizinin gerçekleştirilmesi amacıyla kullanılacaktır. Semantik analiz modülü, doğal dil işleme (NLP) tekniklerinden faydalanarak hukuki belgelerde anlam çıkarımını güçlendirecek, farklı yasa metinleri ve yargı kararları arasındaki bağlamı daha derinlemesine anlamlandıracaktır. Bilgi tabanlı bileşen ise, uzman hukukçuların bilgi birikiminden yararlanarak sistemin hukuki yorum yetisini artıracak ve zorlayıcı hukuki durumlarda öneriler sunacaktır.

Önerilen hibrit model, hukuki karar destek süreçlerini daha sistematik, nesnel ve verimli bir hale getirerek yargı süreçlerini hızlandırmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda, kararların daha tutarlı ve şeffaf bir şekilde alınmasına katkı sağlayarak, hukukun öngörülebilirliğini ve hesap verebilirliğini güçlendirecektir. Böylece, Türkiye’de yargı sisteminin dijitalleşmesine önemli bir katkı sağlanacak ve hukukçuların teknolojik araçlardan etkin bir şekilde yararlanmasına olanak tanınacaktır.

KAYNAKÇA

Aletras, N., Tsarapatsanis, D., Preotiuc-Pietro, D., & Lampos, V., Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: A natural language processing perspective. *PeerJ Computer Science*, 2, e93. <https://doi.org/10.7717/peerj-cs.93>, 2016.

Ashley, K. D., Case-based reasoning and its implications for legal expert systems. *Artificial Intelligence and Law*, 1, 113–208. <https://doi.org/10.1007/BF00114920>, 1992.

Ashley, K. D., Artificial intelligence and legal analytics: New tools for law practice in the digital age. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316659333>, 2017.

Atay, E. E., *Hukuk Başlangıcı* (5. Baskı). Gazi Kitabevi, Ankara, 2017.

Casellas, N., Legal ontology engineering: Methodologies, modelling trends, and the ontology of professional judicial knowledge (Vol. 3). Springer Science & Business Media, 2011.

Görentaş, M. B., *Yapay Zekâ Yöntemleriyle Uyuşmazlık Mahkemesi Kararlarının Tahmini*. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2023.

Jabotinsky, Hadar Y. & Sarel, Roe, The Promise and Perils of Using AI at Law Reviews. Columbia Law School Blue Sky Blog. <https://clsbluesky.law.columbia.edu/2024/08/30/the-promise-and-perils-of-using-ai-at-law-reviews/>, (Erişim tarihi: 09.03.2025).

Katz, D. M., Bommarito, M. J., & Blackman, J., A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States. *PLoS One*, 12(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0174698>, 2017.

Kayıhan, Ş., *Hukukun Temel Kavramları*. Seçkin, Ankara, 2024.

Rotolo, A., & Sartor, G., Artificial intelligence and law: Case-based reasoning and machine learning. *Encyclopedia of the Philosophy of Law and Social Philosophy*, 145-152. Dordrecht: Springer Netherlands, 2023.

Salloum, S. A., Khan, R., & Shaalan, K., A survey of semantic analysis approaches. *Proceedings of the International Conference on Artificial Intelligence and Computer Vision (AICV2020), Advances in Intelligent Systems and Computing, vol. 1153*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-44289-7_6, 2020.

Sil, R., Roy, A., Bhushan, B., & Mazumdar, A. K., Artificial intelligence and machine learning based legal application: The state-of-the-art and future research trends. *2019 International Conference on Computing, Communication, and Intelligent Systems (ICCCIS)*, 57–62. <https://doi.org/10.1109/ICCCIS48478.2019.8974479>, 2019.

Surden, H., Artificial intelligence and law: An overview. *Georgia State University Law Review*, 35, 1305. <https://scholar.law.colorado.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2340&context=faculty-articles>, (Erişim tarihi: 10.03.2025).

Telang, A., The Promise and Peril of AI Legal Services to Equalize Justice. *Harvard Journal of Law & Technology Digest*. Edited by Edwin Farley, Teodora Groza, Pablo A. Lozano, and Pantho Sayed. <https://jolt.law.harvard.edu/digest/the-promise-and-peril-of-ai-legal-services-to-equalize-justice>, (Erişim tarihi: 09.03.2025).

Yılmaz, G., Yapay zekânın yargı sistemlerinde kullanılmasına ilişkin Avrupa Etik Şartı. *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 28(1), 27–55. <https://doi.org/10.29228/mjes.8>, 2020.

İSLÂM HUKUKUNA GÖRE YARATILIŞ DOĞRULTUSUNDA CİNSİYET DEĞİŞTİRME

Arş. Gör. Dr. MUSTAFA ÜNAL

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Hukuk Fakültesi,
mustafaunal@erbakan.edu.tr - 0000-0003-3454-9694

ÖZET

Aile hukuku, ceza hukuku gibi hukuk dallarının birçoğunu etkileyen cinsiyet değişikliği konusu, farklı hukuk sistemleri tarafından tartışılmaktadır. Bu çalışmada İslâm hukuk sisteminin bu konuya bakışının nasıl olduğunun anlaşılması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşmak için konu ile ilgili naslar incelenmiştir. Allah Teâlâ, yaratan ve onun dışındaki her şey yaratılan konumundadır. İnsan, yaratılışının ardından başıboş bırakılmayıp, kendisine uyacağı bir hayat düzeni, değer ölçüleri indirilmiştir. “...*Dikkat edin, yaratmak da, emretmek de yalnız O'na mahsustur...*” (el-Â'râf, 7/54.)

Allah Teâlâ yer yüzünde her şeyi erkekli, dişili eş olarak yaratmıştır. “*Düşünüp ibret alınız diye her şeyden (erkekli dişili) iki eş yarattık.*” (ez-Zâriyât, 51/49.) Kur'ân-ı Kerim'de bu hususu ifade eden farklı ayetler de mevcuttur. Toplumsal düzen birbirini tamamlayan iki cinsiyet üzerine inşa edilmiştir. Bu cinsiyetlerin değiştirilmesi, insanın yaratılışı doğrultusundaki düzenin değiştirilmesi anlamına gelecektir. Kur'ân-ı Kerim'de şeytanın insanları, yaratılışlarını değiştirmelerine vesile olarak saptıracağı belirtilmiştir. (en-Nisâ, 4/119) İnsanın yaratılışını değiştirmesi, şeytanın dostluğuna götüren bir neden olarak gösterilmiştir. Resulullah (s.a.v.) de yaratılmış oldukları şekli değiştirenlere lanet etmiştir. (Müslim, “Libas ve Zînet”, 2782). Dolayısıyla insanın yaratılışını değiştirmesi başlı başına yasak bir fiil olarak ifade edilmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'de erkeklerin de kadınların da ayrı ayrı iki cins olarak yaratılmış oldukları, birbirlerinin özelliklerini arzulamamaları gerektiği belirtilmiştir. (en-Nisâ, 4/32) Resulullah (s.a.v.) erkeklere benzemeye çalışan kadınlara ve kadınlara benzemeye çalışan erkeklere lanet etmiş, bu şekilde hareket edenlerin kendisinden olmadığını belirtmiştir. (Ahmed b. Hanbel, Müsned, II/200; Buhârî, “Libas”, 61, “Hudud”, 33). Resulullah (s.a.v.) karşı cinse benzemeye çalışan kimselerin evlerden dışarı çıkarılmasını buyurmuştur. (Buhârî, “Libas”, 62, “Hudud”, 33) Bu nitelikteki bir kişinin sürgün edilmesini emretmiştir. (Ebû Dâvûd, Sunen, “Edeb”, 53) Cinsiyetin değiştirilmesinin sadece karşı cinse benzemekle sınırlı kalmadığı, aynı cins ile cinsel birlikteliği de kapsadığı durumlarda ise ceza hukuku müeyyideleri tatbik edilmiştir. Dolayısıyla İslâm hukuku kapsamında cinsiyetin değiştirilmesi doğrudan naslar ile yasaklanmıştır.

Anahtar Kelimeler : İslâm hukuku, Yaratılış, Fıtrat, cinsiyet, Cinsiyet değişikliği.

GENDER CHANGE IN ACCORDANCE WITH CREATION ACCORDING TO ISLAMIC LAW

ABSTRACT

The issue of gender change, which affects various branches of law such as family law and criminal law, is discussed by different legal systems. This study aims to understand how the Islamic legal system views this issue. In order to achieve this goal, the relevant texts have been analysed. Allah (swt) is the Creator, and everything other than Him is created. Man was not left alone after his creation, but a life order and value measures were sent down to him. “...*The creation and the command belong to Him 'alone'...*” (Al-A'raf, 7:54).

Allah (swt) has created everything on earth in pairs, male and female. “*And We created pairs of all things so perhaps you would be mindful.*” (Adh-Dharyat, 51:49). There are other verses in the Qur'an expressing this concept. Social order is built upon two complementary sexes. Changing these sexes would mean altering the order based on human creation. The Qur'an mentions that Satan will lead people astray by causing them to alter their creation. (An-Nisa, 4:119). Changing one's creation has been shown as a reason leading to the friendship of Satan. The Prophet Muhammad (saw) also cursed those who changed their created form. (Muslim, “Libas and Zinet”, 120) Therefore, changing one's creation has been expressed as a forbidden act in itself.

The Qur'an states that both men and women were created separately as two sexes, and neither should desire the traits of the other. (An-Nisa, 4:32). The Prophet Muhammad (saw) cursed women who tried to resemble men and men who tried to resemble women, stating that those who did so were not part of his community. (Ahmad ibn Hanbal, Musnad, II/200; Bukhari, “Libas”, 61, “Hudud”, 33; Abu Dawood, “Libas”, 28). The Prophet (saw) ordered those who sought to resemble the opposite sex to be expelled from homes. (Bukhari, “Libas”, 62, “Hudud”, 33). He commanded that such individuals be exiled. (Abu Dawood, Sunan, “Adab”, 53). The change of sex, which is not limited to merely resembling the opposite sex but also involves sexual relations with the same sex, is subject to criminal law punishments.

Key Words: Islamic Law, Creation, Natural Disposition, Gender, Gender Change.

SUÇ EĞİLİMLERİNİN NLP İLE TESPİTİ: KRİMİNAL DÜŞÜNCE VERİ SETİNİN OLUŞTURULMASI VE ROBERTA MODELİNİN EĞİTİLMESİ

Arş. Gör. Adli Psikolog HAKKI HALİL BABACAN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Hakki.babacan@erzincan.edu.tr- <https://orcid.org/0000-0001-9609-5128>

Avukat, Yls Öğr., SERHAT KAAN SEVSAY

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Serhat.sevsay@erzincan.edu.tr- <https://orcid.org/0009-0009-8101-5338>

ÖZET

Kriminal düşünce; suçla iç içe bir yaşam tarzına yol açan, suça yönelten ve suçun tekrarlanmasına yol açan belirli düşünme tarzlarını ifade eder. Kriminal düşünce, suç için bir risk faktörü olup suç eğilimlerini incelemek için güçlü bir değişkendir. Bu çalışmanın amacı, kriminal düşünceye veriseti oluşturmak ve kriminal düşünceye ait kategorileri sınıflandırmak için Roberta tabanlı bir modelin kullanımını araştırmaktır.

Bu çalışma, sentetik veriler kullanılarak oluşturulmuş ilk kriminal düşünce veri setini temel almaktadır. Veri seti, araştırma ekibi tarafından geliştirilmiş olup toplamda 1.000 veri noktasından oluşmaktadır. Eğitilen model, %98 doğruluk oranına ulaşmıştır. Özellikle "Güç Yönelimi", "Kriminal Rasyonalizasyon" ve "Merhametsizlik" kategorilerinde f1 skoru 1.0 olarak elde edilmiştir. "Hak Görme" ve "Kişisel Sorumsuzluk" gibi bazı sınıflarda ise precision ve recall değerleri yüksek olmasına rağmen f1 skoru yaklaşık 0.96 seviyesinde kalmıştır. Modelin genel ağırlık f1 skoru 0.98, macro f1 skoru ise 0.97 olarak belirlenmiştir.

Modelin eğitim sürecindeki kayıp (loss) değerleri zamanla azalmış ve genel performansı oldukça iyi sonuçlar ortaya koymuştur. Test kaybı (validation loss) da benzer şekilde 0.63'ten 0.10'a gerilemiştir. Bu sonuçlar, modelin genel olarak doğru tahminlerde bulunduğunu ve öğrenme sürecinde belirgin bir iyileşme sağladığını göstermektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma kriminal düşünce kategorilerinin sınıflandırılması için etkili bir model geliştirmiştir. Modelin ilerleyen süreçte gündelik hayattaki ifadeler üzerinden hızlı ve pratik bir şekilde etiketleme yapması, daha güçlü modellerin ve veri setlerinin

oluşturulmasına olanak tanıyacaktır. Bu alışma, gelecekte kriminal psikoloji alanında önemli bir araç haline gelecektir.

Anahtar Kelimeler : Kriminal düşünce, suç eğilimleri, yapay zeka, doğal dil işleme, derin öğrenme, makine öğrenmesi, hukuk

مظان الفرائض في رسالة التسهيل لمحمد بن أبي بكر المرعشي، ساجقلي زاده المتوفى (1150هـ)¹

Doktora Öğrencisi Shahinah Hameed Abdullah

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,

shahinahameed@gmail.com - 0009-0007-8004-9320

Prof. Dr. Ali Rıza Gül

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi,

alirizagul64@gmail.com - 0000-0002-5194-3223

الملخص

في بداية رسالة التسهيل عبر ساجقلي زاده عن إعجابه بالفرائض المحمودية للقرشهرى، وصرح أنه استحسناها. وبناءً على ذلك، قام بكتابة رسالة توضح مخفياتها وتضيف عليها بفوائد جمّة، ودعا الله تعالى بشرح صدور الناظرين إليها، وأن يتقبلها منه لينال بها رضاه تعالى، وأن يجعلها خيراً باقياً إلى يوم القيامة. وبعد ذلك شرع بتعريف علم الفرائض وموضوعه قائلاً: "هو علم يُبحث فيه عن الأحوال المتعلقة بقسمة التركة بين الوارثين". مبيّناً الغرض منه، وهو لمعرفة مقدار حق المستحق منها لكي يُوصل إليه ويُحرز عن التصرف في مال غيره، وموضوعه هو القسمة المذكورة. أما التركة: فهي ما بقي بعد الميت من ماله صافياً عن تعلق حق الغير بعينه؛ فلو لم يبق بعد الميت إلا ما جعله رهناً، مثلاً، لا يكون ذلك تركةً لتعلق حق الدائن بعين الرهن حينئذٍ، ولا يبدأ منه بالتجهيز والتكفين؛ بل يُقضى منه دينه أولاً، فإن فضل شيء يبدأ بالتجهيز والتكفين منه. ثم شرع بتفصيل حقوق تركة الميت، وهي: التجهيز والتكفين، موضحاً أنها وسطاً باعتبار العدد والقيمة. وبعد ذلك يتم قضاء الديون من جميع ما بقي منه، ثم تنفيذ الوصايا من ثلث الباقي بعده، وأخيراً قسمة التركة بين الورثة. أما الورثة المستحقين هم أصناف ستة:

1. ذو السهام: وهم الذين لهم سهام مقدّرة، ويسمون أيضاً بأصحاب الفرائض.
  2. العصابات: وهم الذين يستحقون جميع المال بجهة واحدة إذا انفردوا عن أصحاب الفرائض، وما بقي إذا اجتمعوا.
  3. ذو الأرحام: وهم الذين لهم قرابة إلى الميت، سوى صحابة فرض وعصوبة.
  4. مولى الموالاة: وهو الذي قال له مجهول النسب: "أنت مولاي ترتني إذا مت، وتعقل عني إذا جنّيت". فقبل ذلك ولم يرجع القائل؛ وإذا كان الآخر أيضاً مجهول النسب، وقال للأول مثل ذلك وقبله الأول، ورث كل منهما عن صاحبه.
  5. المُقرُّ له بالنسب على الغير: وهو شخص مجهول النسب أقرَّ له آخر بالنسب على الغير، (أي: على غير المُقرِّ)، كأن قال: "أنت أخي أو عمي". فإنّ المُقرَّ حينئذٍ حمل نسب ذلك المجهول على أبيه أو على جده.
  6. المُوصى له بما زاد على الثلث: فهو مقدم على الورثة في الثلث ومتأخر عنهم في الزيادة؛ حيث إن وجد أحد من المذكورين، عدا الزوجة والزوج، لا يُعطى له الزيادة، وفي حالة عدم وجود أحد منهم أو إلا الزوجة أو الزوج فتعطى له الزيادة، وفي حالة بقاء شيء فهذا الباقي يوضع في بيت المال.
- الكلمات المفتاحية:** تركة، سهام، فرائض، عصابات، ذو الأرحام.

¹ Bu çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Shahinah Hameed Abdullah tarafından hazırlanmakta olan *Saçaklızâde'nin Risâletü Teshîlü'l-ferâiz ve Risâletü tafsilî mesâilî zevî'l-erhâm* adlı eserlerinin ve şerhlerinin tahkikli analizi başlıklı doktora tezi temel alınarak hazırlanmıştır.

The Sources of Inheritance Laws in the Facilitation Treatise by Muhammad ibn Abi Bakr al-Mar'ashi, Sajqili Zadeh (1150 h.)

Abstract

At the beginning of the facilitation treatise, Sajqili Zadeh expressed his admiration for Al-Fara'id Al-Mahmudiyah by Al-Qirshahri and stated that he found it commendable. Consequently, he composed a treatise elucidating its hidden aspects and supplementing it with numerous benefits. He prayed to God Almighty to grant clarity to those who study it, to accept it from him so that he may attain divine satisfaction, and to make it an enduring good until the Day of Judgment. He then proceeded to define the science of inheritance laws (Ilm al-Fara'id) and its subject matter, stating: "It is the discipline that examines the conditions related to the division of an estate among the heirs." He clarified that the purpose of this science is to determine the rightful share of each heir to ensure that it is delivered to them and to prevent unauthorized use of others' property. Its subject matter is the aforementioned division. As for the estate (tarikah), it refers to what remains of the deceased's wealth after deducting any rights attached to it. If nothing remains except an item pledged as collateral (e.g., as a mortgage), it does not constitute an estate, as the creditor's right is attached to the mortgaged asset. In such a case, burial expenses are not taken from it; rather, the debt must first be settled. If there is any surplus, it is then used for funeral preparations and burial. The treatise further details the rights over the deceased's estate, beginning with burial expenses, which should be moderate in terms of both number and cost. After that, debts must be repaid from all remaining wealth, followed by the execution of bequests from one-third of what remains. Lastly, the inheritance is distributed among the heirs. The rightful heirs fall into six categories:

1. Primary heirs (Dhu al-Siham) - Those who have pre-determined shares in the inheritance, also known as Ashab al-Fara'id (the holders of fixed shares).
2. Residuary heirs (Asabat) - Those who inherit the entire estate in the absence of primary heirs or receive the remainder after their shares are distributed.
3. Distant kin (Dhu al-Arham) - Relatives of the deceased who do not fall under the category of primary or residuary heirs.

4. Ally through patronage (Mawla al-Muwalat) - A person of unknown lineage who declares to another, "You are my patron; you shall inherit from me if I die and be responsible for my legal obligations if I commit an offense." If the patron accepts this and neither party retracts the declaration, they inherit from each other. If both are of unknown lineage and make the same declaration to each other, they inherit from one another.
5. Acknowledged relative against another (Al-Muqarr Lahu bil-Nasab 'ala al-Ghayr) - A person of unknown lineage whose kinship is acknowledged by another person regarding someone else (i.e., a third party), such as when a person declares, "You are my brother or my uncle," thus attributing the unknown individual's lineage to their father or grandfather.
6. Legatee with an excess bequest (Al-Mawsa Lahu bima Zada 'ala al-Thuluth) - A beneficiary of a will exceeding one-third of the estate. Such a beneficiary has priority over the heirs regarding the one-third portion but is subordinate to them concerning any excess. If any of the aforementioned heirs (except the spouse) exist, the excess is not given to the legatee. However, if none exist or only a spouse remains, the excess is granted to the legatee. Any remaining estate is then placed in the public treasury (Bayt al-Mal).

Keywords: Estate, shares, inheritance, residuary heirs, distant kin.

OSMANLI CEZA HUKUKU KASÂME UYGULAMASINDA İBRA RELEASE IN THE PRACTICE OF KASÂME IN OTTOMAN CRIMINAL LAW

Dr. Öğr. Üyesi Abdsussamed ATASOY

Kırıkkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi

samedatasoy1109@hotmail.com - ORCID ID: 0000-0002-5379-3978.

ÖZET

Hanefi mezhebinde kasâme terim olarak; kâtili belli olmayan ve bir başka kişi veya kişiler tarafından öldürüldüğüne dair emareler bulunan kişinin ölü olarak bulunduğu mahaldeki ahâlîden elli kişiye, maktulü öldürmediklerine ve öldüren kişiyi bilmediklerine dair yemin ettirilmesi usulüdür. Bu yemin sonrasında ilgili mahaldeki ahâlî, maktulün diyetini beraberce öder. Kasâme sayesinde fail-i meçhul cinayetlerde mağdur ve mağdur yakınlarının ihtiyacı giderilmiş olur.

Kasâmede biri açık diğeri kapalı olmak üzere iki tür ibra mevcuttur. Açık ibra; maktulün velisinin, maktulün bulunduğu mahaldeki ahâlîye “sizi ibra ettim”, “sizi affettim”, “kasâmeyi ve diyeti sizden ıskat ettim” benzeri açık bir ifade ile yapılır. Benzerlikleri dolayısıyla sulh de bu kapsamda incelenmiştir. Kapalı ibra veya delaleten ibra ise; maktulün velisinin, maktulün bulunduğu mahaldeki ahâlî dışında bir kişi aleyhine katl davası açması ile gerçekleşir. Bu durumda maktulün velisi, o ahâlîdeki kişilerin üzerindeki şüphesi kaldırmış ve kasâmeden ibra etmiş olarak kabul edilir. Doğrudan mahalle ahâlîsinin, kendi ahâlîsini veya farklı bir yerdeki kişi veya kişilerin kâtil olduğunu iddia ve ispat etmeleri durumunda da kasâmede delaleten ibra ve ıskat söz konusu olur. Osmanlı ceza hukukunda kasâmede ibra konusunda Ebu Hanife'nin görüşü yerine İmameynin görüşünün tercih edilmesi önem arz etmektedir. Gerek Osmanlı fetva kitaplarında gerek de Osmanlı mahkeme kayıtlarından bu hususta İmameynin görüşünün temel alındığına dair önemli bilgiler yer almaktadır. Ayrıca Osmanlı fetva kitaplarının sistematik bir özeti niteliğinde değerlendirilebilecek olan ve şer'iyeye mahkemesi hakimleri için önemli bir el kitabı mahiyeti taşıyan Mi'yar-ı Adalet isimli kitapta Osmanlı'da bu konuda hangi görüşün kabul edildiğine dair detaylı bilgiler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: İslam hukuku, Osmanlı Hukuku, Kasâme, İbra, Iskat.

ABSTRACT

In the Hanafi madhhab, kasame is the procedure of making fifty people from the locality where a person whose killer is unknown and there are indications that he was killed by another person or persons swear that they did not kill the deceased and that they do not know who killed him. After this oath, the people of the relevant locality together pay the deceased's blood money. Thanks to the kasame, the needs of the victims and their relatives in cases of unknown murders are met.

There are two types of release in the kasame, one explicit and one implicit. An open release is a clear statement made by the parents of the deceased to the people in the place where the deceased was found, such as “I release you”, “I forgive you”, “I absolve you of the kasame and the blood money”. Due to their similarities, settlement is also analyzed within this scope. Implicit release, or release by implication, is realized when the guardian of the deceased files a murder lawsuit against a person other than the people of the locality where the deceased was found. In this case, the guardian of the deceased is considered to have removed the suspicion on the people in that neighborhood and released them from the kasame. In the event that the inhabitants of the direct neighborhood claim and prove that their own inhabitants or a person or persons in a different place are the murderers, the release and absolve from the kasame by evidence is in question. It is important to note that in Ottoman criminal law, the Imameyn’s view was preferred over Ebu Hanife’s view on the issue of release in kasame. Both the Ottoman fatwa books and the Ottoman court records contain important information that the opinion of Imameyn was taken as the basis. In addition, the book *Mi`yar-ı Adalet*, which can be considered as a systematic summary of the Ottoman fatwa books and an important handbook for the judges of the Sharia courts, contains detailed information on which view was accepted in the Ottoman Empire.

Keywords: Islamic Law, Ottoman Law, Kasâme, Release, Absolve.

GİRİŞ

İslam hukukunda kasâme konusunda ve Osmanlı uygulamasında kasâme ile alakalı çalışmalar bulunmaktadır. İslam hukukunda kâsamenin ibrasına dair oldukça sınırlı çalışma varken Osmanlı ceza hukukunda kâsamenin ibrasına ilişkin bilgiler ise yok denecek düzeydedir. Bununla beraber kâsamenin ibrası konusunda Ebu Hanife ile İmameynin görüş ayrılığı bulunmaktadır. Asıl olarak Osmanlıda genellikle Ebu Hanife’nin görüşü uygulanmasına karşın ilgili hususta İmameyn görüşünün uygulanması önem arz etmektedir. Osmanlı dönemi fetva kitaplarının sistematik bir özeti niteliğindeki *Mi`yar-ı Adalet* isimli kitapta da ilgili konu detaylı olarak yer almakta ve Ebu Hanife ile İmameynin görüşü hakkında önemli bilgiler ihtiva etmektedir. Kadı sicilleri uygulamasında da kasâmede ibra konusu hakkında örnek mahkeme kararlarının yer alması, ilgili konuyu araştırılmaya değer bir hale getirmiştir. Kasâmede ibra ve sulh konusu, Osmanlıda hem mahkeme kayıtlarında hem de fetva kitaplarında yer almaktadır. Çalışmamızda hem fetva kitapları hem Konya ve İstanbul kadı sicilleri hem de Ahkam defterlerindeki bu kapsamda bulduğumuz kayıtlara yer vererek Osmanlı uygulamasını ortaya koymayı amaçladık.

“Akseme” kelimesinin mastar ismi olan¹, sözlükte; güzellik, sulh, bir şey hakkında yemin edip onun hakkında şahitlik eden² ve yeminler anlamlarına gelen kasâme³ terim olarak; katili belli olmayan ve bir başka kişi veya kişiler tarafından öldürüldüğüne dair emareler (levs) bulunan kişinin ölü olarak bulunduğu mahaldeki ahâliden elli kişiye yemin ettirilmesidir. Elli kişinin tamamı, maktulü öldürmediklerine ve öldüren kişiyi bilmediklerine dair yemin ederler.⁴

Kasâme uygulaması ilk olarak İslam hukuku ile ortaya çıkmamış olmakla beraber İslam hukuku maslahata binaen bu müesseseyi kaldırmamış⁵ ve düzenleyerek ceza hukukunda önemli bir konuma taşımıştır. Eski Yunanda, Yahudilikte, Hititlerde, Babillilerde, İslam Öncesi Araplarda, Eski Türklerde, Moğollarda, Orta çağ İngilteresinde kasâme benzeri uygulamalar mevcuttur.⁶

I. KASÂMEDE İBRA

İbra: “*Bir kimsenin başkasının zimmetinde veya nezdinde olan hakkından karşılıksız olarak vazgeçmesini ifade eden hukukî işlemin adıdır. Hakkın, sahibi tarafından düşürülmesini ve dava konusu olmaktan çıkarılmasını ifade etmesi itibariyle ibra borç münasebetini sona erdiren bir işlemdir.*”⁷

Kasâmede biri açık diğeri kapalı olmak üzere iki tür ibra mevcuttur.

A. Açık İbra

Açık ibra; maktulün velisinin, maktulün bulunduğu mahaldeki ahâlîye “sizi ibra ettim”, “sizi affettim”, “kasâmeyi ve diyeti sizden ıskat ettim” benzeri açık bir ifade ile yapılır. Bu ibraya, lafız veya nass ile yapılan ibra da denilmektedir.⁸

¹ ZEYDAN, Abdulkerim, El-Mufasssal Mezheplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkhı Ansiklopedisi, Editör: Faruk Beşer, Asalet Yayınevi, İstanbul, 2019, C. 6, s. 437.

² PAÇACI, İbrahim-KARAGÖZ, İsmail vd., Dini Kavramlar Sözlüğü, DİB Yayınları, Ankara, 2006, s. 361, 362.

³ MEVSİLÎ, Abdullah b. Mahmûd, el-İhtiyar li- Ta’lîlî’l-Muhtar, Çev. Ahmet Oğuz, Mustafa Bülent Dadaş vd., Nuh Yayıncılık, İstanbul, 2017, C. 5, s. 296.

⁴ BİLMEN, Ömer Nuhu, Hukuk-ı İslâmiyye ve İstilahat-ı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul, 1970, C. 3, s. 156; HEYD, Uriel, Studies in Old Ottoman Criminal Law, Oxford University Press, Clarendon, 1973, s. 251; CİN, Halil- AKGÜNDÜZ, Ahmed, Türk Hukuk Tarihi, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2011, s. 314; CİN, Halil- AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, Seçkin, Ankara, 2024, s. 285, 286; EKİNCİ, Ekrem Buğra, Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, 2017, s. 363.

⁵ EL-CEVZİYYE, İbn Kayyim, İ’lâmü’l Muvakkirîn, Ter. Pehlül Düzenli, Pınar Yayınevi, İstanbul, 2017, C. 3-4, s. 802; AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukuku (II) Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 113; SAĞLAM, Hadi, “İslam Hukuku Tarihinde Faili Meçhul Cinayetler Meselesi (Kasâme Müessesesi)” Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Y. 2010, C. 3, S. 2, s. 492.

⁶ PAMİR, Aybars, “İslam ve Osmanlı Hukukunda Kasâme Müessesesi”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2005, C. 54, S. 4, s. 349, 350; SAĞLAM, s. 494-497.

⁷ APAYDIN, H. Yunus, “İbra”, DİA, C. 21, s. 263.

⁸ KÂSÂNÎ, Alâuddîn Ebû Bekr b. Mes’ûd b. Ahmed el-Kâsânî el-Hanefî, Bedâ’i’u’s-Sanâ’i’ fi Tertîbi’ş-Şerâ’i’, Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, 1406/1986, C. 7, s. 295; BİLMEN, C. 3, s. 169; ŞEN,

Alacaklının belirli bir bedel karşılığında karşı tarafı ibra etmesi sulh ile ibranın kesişim noktası olduğundan dolayı hangi kapsamda olduğu tartışmalı olan bir husustur.⁹ İlgili çalışmamızda sulh de açık ibra kapsamında ele alıp buna göre incelenmiştir.

Halil Beşe isimli bir kişi Detse isimli karyede öldürülmüştür. Fail-i meçhul olarak katledilen Halil Beşe'nin varisleri; karısı Havva, annesi Marziye, kızları Hadice ve Rahime, erkek kardeşi Mustafa ve kız kardeşleri Rabia ve Müminedir. Halil Beşe'nin varisleri Detse karyesi ahâlîsinden kasâme ve diyet talep etmiştir. Detse ahâlîsi ise Halil Beşe ile karye ahâlîsi arasında bir ihtilaf çıktığını daha sonra içlerinden Abdulmuin isimli kişinin büyük bir âsâ ile Halil Beşe'nin kafasına vurduğunu iddia etmişlerdir. Ayrıca bu iddialarını farklı bir karye ahâlîsinden şahitlerle ispat edebileceklerini de ifade etmişlerdir. Farklı bir karye ahâlîsinden şahitlerin olduğunu ayrıca zikretmeleri, ilgili hususta iddia kendi taraflarından geldiği için kendi karyelerinden olan kişilerin şahitliğinin geçerli olmaması dolayısıyladır. Ancak Abdulmuin isimli kişinin müflis olması ve diyeti eda etmeye kudretinin bulunmaması dolayısıyla ilgili karye ahâlîsi, Halil Beşe'nin varisleri ile sulh olmuştur. Kendilerine belirli bir bedel ödenmesi dolayısıyla hem Abdulmuin hem de karye halkını ibra ettiğini ifade etmişlerdir.¹⁰

Hem Konya kadı sicilinde hem de İstanbul kadı sicillerinde kasâmede karye ahâlîsinin sulh ile kasâme ve diyetten ıskat edilmesi yani delaleten ibra hususunda mahkeme kayıtları bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesine çalışmamızda yer verdiğimiz için diğerlerine detaylı olarak yer verilmemiştir. İlgili mahkeme kayıtları için bkz.¹¹

B. Kapalı İbra

Kapalı ibra veya delaleten ibra; maktulün velisinin, maktulün bulunduğu mahaldeki ahâlî dışında bir kişiyi suçlaması ve onun aleyhine katl davası açması ile gerçekleşir. Bu durumda maktulün velisi, o ahâlîdeki kişilerin üzerindeki şüpheyi kaldırmış ve kasâmeden ibra etmiş olarak kabul edilir. Bu ibra mahalle halkından kasâmeyi ıskat etmiş olur.¹²

Fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkı dışında birisini suç ile itham ederse ve dava açarsa mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet

---

Cemalettin, İslam Hukukunda Kasâme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996, s. 74.

⁹ APAYDIN, s. 264.

¹⁰ Konya Kadı Sicili (1126-1127/1714-1715) Defter 45, Haz. İzzet Sak, Cemal Çetin, Kültür A.Ş., Konya, 2016, s. 590, 591.

¹¹ İstanbul Kadı Sicilleri 76 İstanbul Mahkemesi 25 Numaralı Sicil (H. 1179-1180 / M. 1765-1767), Editör: Coşkun Yılmaz, İstanbul: Kültür AŞ, 2019, C. 76, s. 287, Hüküm No: 307; Konya Kadı Sicili (1138-1139/1726-1727) Defter 50, Haz. İzzet Sak, Cemal Çetin, Kültür A.Ş., Konya, 2014, s. 264-266.

¹² SERAHSÎ, Ebu Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, el-Mebsût, Daru'l-Maruf, Beyrut, 1414/1993, C. 26, s. 114-116; KÂSÂNÎ, C. 7, s. 295, 296; MEVSİLÎ, C. 5, s. 302, 303; Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi, Fetâvâ-yı Ali Efendi, Açıklayan: H. Necâti Demirtaş, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2014, C. 2, Fetva no: 5, 6, s. 487, 488; İBN ABİDİN, Muhammed Emin, Reddül-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, Ter. Mahzar Taşkesenlioğlu, Hüseyin Kayapınar, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1994, C. 17, s. 13; BİLMEN, C. 3, s. 169.

düşer. Bu durumda Ebu Hanife'ye¹³ göre mahalle halkının, itham edilen mahalle halkı dışındaki şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik geçerli değildir. İmameyne göre ise geçerlidir. Fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkından birisini suç ile itham ederse ve dava açarsa zahir rivayette Ebu Hanife'ye göre mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet düşmez. Ancak bu iddiasını beyyine ispatlarsa düşer. Bu durumda mahalle halkının, itham edilen mahalle halkından olan şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik de geçerli değildir. Abdullah b. Mübarek'in Ebu Hanife'den rivayetine göre ise bu durumda mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet düştüğü gibi mahalle halkının, itham edilen mahalle halkından şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik de geçerlidir. İmameyn de Ebu Hanife'den rivayet edilen ikinci görüşü benimsemiştir. Fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkına genel olarak kasâme ve diyet davası açarsa, kasâme davası açılan mahalle halkı ise; "ilgili kişiyi şu adam katletti derse" burada itham edilen kişinin kasâme davası açılan mahallenin halkından olup olmaması fark etmeksizin mahalle halkından kasâme sakıt olur. Ancak suç ile itham edilen kişi aleyhine mahalle halkının şahitliği geçerli olmaz. Bu konuda Hanefî imamlar arasında ittifak vardır.¹⁴ *"Zeyd, mahalle içinde kimesnenin mülki olmayan hali bir mevzîde cerihan katil bulunup mahalle-i mezbure ahâlîsine kasâme olunduktan sonra vereseşi ol mahalle ahâlîsinden Amr'dan: 'Zeyd'i sen öldürdün' diye dava ve Amr inkar edip verese müddealarını ispat edemeseler mahalle-i mezbure ahâlîsinden kasâme sakıt olur mu? el-Cevab: Olur."*¹⁵

İlgili fetva kaydına göre maktulün varisleri, mahalle halkından olan bir kişiyi cinayet ile itham etmiştir. Her ne kadar varisler bu iddialarını ispat edemeseler de ilgili itham dolayısıyla mahalle halkı genel olarak töhmetten kurtulmuştur. Bu sebeple mahalle halkından kasâme sakıt olmuştur. İlgili fetvada delaleten ibra söz konusudur.

"Zeyd, bir karyeye savt istima olunup, kimsenin mülki olmayan hali mevzîde cerihan katil bulunduk da vereseşi, karye-i uhra ahâlîsinden Amr'dan: 'Zeyd'i sen katleyledin' diye dava ve Amr inkar edip verese müddealarını ispat edemeseler halen verese, karye-i ulâ

¹³ Tenha olan mahallerde meydana gelen fail meçhul ölümlerde, burada bulunan halkın aleyhe yapacakları şahitliğinin Ebu Hanife'nin görüşüne göre kabul olmayacağı dolayısıyla kamunun zararı yönünde fiiliyatlara yol açacağına dair görüşler de mevcuttur. İBN ABİDİN, C. 17, s. 30.

¹⁴ SERAHSÎ, C. 26, s. 114-116; KÂSÂNÎ, C. 7, s. 295, 296; ŞEYH BEDREDDİN, Letaifu'l-İşarat fi Beyani'l-Mesaili'l-Hilafiyat, Ed. Hacı Yunus Apaydın, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2012, s. 541; Abdurrahman b. Şeyh Muhammed b. Süleyman, Büyük İslam Hukuku Mecme'ul-Enhur (Mültekâ'l-Ebhur'un Şerhi) Damad Tercümesi, Ter. Mehmet Çelik, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2010, C. 6, s. 401, 402; BİLMEN, C. 3, s. 169, 170. İlgili konudaki hatt-ı hümayun şöyledir: "... ve bir de maktulün vârisi maktulün bulunduğu mahalle ahâlîsinin gayrı bir şahs-ı muayyenden mevruşumuzu sen katlettin diye dava ettikde ol mahalle ahâlîsinden kasâme ve diyet sakıt olduğu gibi vâris eğer maktulün bulunduğu mahalle ahâlîsinden olan bir şahs-ı muayyenden mûrisimizi sen katlettin diye dava ettiği surette dahi ol mahalle ahâlîsinden kasâme ve diyet sakıt olur ve iki surette dahi ol mahalle ahâlîsi vârisin bu davasına şehadet etseler şehadetleri kabul olunur." İstanbul Kadı Sicilleri 74 Rumeli Sadâreti Mahkemesi 272 Numaralı Sicil (H. 1171-1172/ M. 1758), Editör: Coşkun Yılmaz, İstanbul: Kültür AŞ, 2019, C. 74, s. 427, Hüküm No: 549.

¹⁵ Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi, C. 2, Fetva No: f/5, s. 487, 488.

*ahâlisinden kasâme ettirip mezburlardan diyet almağa kadir olurlar mı? el-Cevab: Olmazlar.*¹⁶

Bir önceki fetva ile çok benzer olan bu fetvada farklı olan husus varislerin cinayet ile itham ettikleri kişinin maktulün öldürüldüğü mahalle halkından değil farklı bir mahalle halkından olmasıdır. Diğer fetva ile benzer şekilde burada da mahalle halkından kasâme sakıt olmuştur. İlgili fetvada delaleten ibra söz konusudur.

“Zeyd bir sefine içinde cerihan katil bulunup kâtili malum olmasa ahâlî-i sefineye kasâme ve diyet lazıme olur mu? el-Cevab: Olur.” “Bu surette ahâlî-i sefine ‘Zeyd’i içimizde Amr katleyledi’ diye şahadet eyleseler makbul olur mu? el-Cevab: Olmaz.”¹⁷

İlgili fetvada gemi içinde faili meçhul bir cinayet bulunması durumunda gemi içinde bulunan kişilerin sorumlu oldukları ve bu durumda kasâmenin cari olduğu anlaşılmaktadır. Fetvanın ikinci kısmında ise gemide bulunan kişilerin, kendi aralarından bir kişinin kâtil olduğu iddiasında bulunmaları ve şahitlik yapmaları söz konusu olmuştur. Fetvaya göre bu durumda şahitlik geçerli olmaz. Çünkü ittifakla sabit olduğu üzere; varisler değil de kasâme kapsamındaki ahâlînin iddiada bulunması durumunda aynı ahâlîden kişilerin şahitliğinin kâtil olduğu iddia edilen kişi aleyhinde geçerli olmayacağı görüşü hakimdir. İlgili fetvada da bu sebeple şahitliğin geçerli olmadığı ifade edilebilir.

“Bir karye içinde kimesnenin mülkü olmayan hali mevzîde Zeyd cerihan katil bulunup kâtili malum olmasa vereseşi ahâlî-i karyeden kasâme ve diyet talep ettiklerinde ahâlî-i karye ‘Zeyd’i gaib ani’l-meclis Amr katleyledi’ diye dava ve âhar karye ahâlisinden şuhud-i udul ile ispat edince vereseşi def’e kadir olurlar mı? el-Cevab: Olurlar.”¹⁸

İlgili fetva bir önceki fetva ile oldukça benzerdir. Ancak küçük bir farklılık dolayısıyla hüküm değişmiştir. Bu fetvada da iddia kasâme kapsamındaki ahâlîden gelmiştir. Ancak bir önceki fetvadan farklı olarak bu fetvada ilgili iddiayı ispat için aynı mahalle ahâlîsinin şahitliği değil farklı bir mahalle ahâlîsi olan şahitlerden yararlanılmıştır. Aynı mahalle halkının şahitliği geçerli değilken farklı bir mahalle halkından kişilerin şahitliği ise geçerli olmuştur.

“Bir karye içinde kimesnenin mülkü olmayan hali yerde cerihan katil bulunup kâtili malum olmayan Zeyd’in varisi ahâlî-i karyeden diyet dava ettikde ahâlî-i karye ‘Zeyd’i bir şahs-ı gaib-i ecnebi katletti’ diye vâris yüzüne ispat eyleseler diyet mutalebesinden halas olurlar mı? el-Cevab: Şahs-ı mezbur ve şuhud karye-i mezbure ahâlisinden olmayıp adaletleri var ise olurlar.”¹⁹

¹⁶ Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi, C. 2, Fetva No: f/6, s. 488.

¹⁷ NETİCETÜ’L FETAVA (Şeyhülislam Fetvaları), Der. es-Seyyid Hafız Mehmed b. Ahmed el-Gedusi, Haz. Süleyman Kaya, Betül Algın vd., Klasik Yayınevi, İstanbul, 2014, Fetva no:592/1979, 1980, s. 422.

¹⁸ Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi, Behcetü’l- Fetâvâ, Haz. Süleyman Kaya, Betül Algın vd., Klasik Yayınları, İstanbul, 2011, Fetva No: 604/3240, s. 622.

¹⁹ Şeyhülislam Feyzullah Efendi, Fetâvâ-yı Feyziye, Haz. Süleyman Kaya, Klasik Yayınevi, İstanbul, 2009, Fetva no: 2690, s. 457, 458.

Bu fetvada da şahitliğin geçerli olup mahalle ahâlîsinden kasâmenin sakıt olması yani delaleten ibra için şahitlik yapan kişilerin adil olması ve kasâme kapsamındaki mahalle ahâlîsinden olmaması gerektiği ifade edilmiştir.

“Bir mahalle içinde Zeyd’in sakin olduğu mülk menziline cerihan katil bulunup kâtili malum olmayan Amr’ın veresesi Zeyd’i kasâme ve diyet ile muahaze ettiklerinde Zeyd ‘Amr’ı Bekir katletmişti’ diye dava ve müddeasına ol mahalle ahâlîsinden Beşir ve Halid şehadet eyleseler Zeyd’den kasâme ve diyet sakıt olur mu? el-Cevab: Olur.”²⁰

İlgili fetvada varisler, Zeyd’in evinde bulunan fail-i meçhul cinayet için Zeyd’i kasâme ile muahaze etmişlerdir. Zeyd ise başka bir kişinin kâtil olduğunu iddia etmiş ve mahalle ahâlîsinden iki şahit ile iddiasını ispat etmiştir. Bu sayede kasâme Zeyd’den sakıt olmuş ve delaleten ibra söz konusu olmuştur. Burada tüm mahalle ahâlîsi kasâme kapsamında olmadığı için yani yalnızca Zeyd, kendi evinde bulunan cinayette kasâme kapsamında bulunduğu için mahalle ahâlîsinin şahitliği kabul edilmiştir.

“Bir karye içinde kimesnenin mülkü olmayan hali yerde cerihan katil bulunup kâtili malum olmayan Zeyd’in veresesi ahâlî-i karyeye kasâme ettirmek murad ettiklerinde ahâlî-i karye içlerinden Amr için ‘Zeyd’i Amr katletmişti’ diye dava ve müddealarına ikamet-i beyyine eyleseler mezburlardan kasâme sakıt olur mu? el-Cevab: Olur.”²¹

İlgili fetvada fail-i meçhul maktul hakkında mahalle ahâlîsinin bir şahıs aleyhine iddiası söz konusudur. Bu durumda mahalle halkının şahitliği kabul edilmez ancak başka şahitler veya farklı beyyineler bulunursa mahalle halkından kasâme sakıt olur. Söz konusu fetvada da mahalle halkının ileri sürdüğü beyyineye dayanarak kasâmenin sakıt olacağı ifade edilmiştir. 4 Numaralı İstanbul Ahkam Defterindeki kayda göre Büyükçekmece’ye bağlı bulunan bir köyün kimsenin özel mülkü olmayan bir yerinde katil olayı meydana gelmiştir. Maktulün varisi kasâme ve diyet için dava açmıştır. Köy halkı ise maktulün varisinin daha önce bu köy dışındaki bir kişiyi kâtil olarak itham ederek dava açtığı ve hatta hapsedtiği gerekçesiyle kendilerinden kasâme ve diyetin sakıt olduğunu ve kendi aleyhlerine açılan davanın kanuna aykırı olduğunu ifade etmişlerdir. Büyükçekmece naibine bu hususta köy halkının rahatsız edilmemesi ile alakalı ferman verilmiştir.²²

C. Mi`yar-ı Adalet’te Kasâme’nin İbrasıyla Alakalı Hususlar

Mi`yar-ı Adalet: Osmanlı fetva kitaplarının sistematik bir özeti niteliğinde değerlendirilebilecek olan bu eser resmi bir hukuk kaynağı olmamakla beraber şer`iyye mahkemesi hakimleri için önemli bir el kitabı mahiyeti taşımaktadır.²³

Osmanlı devleti resmi olarak Hanefi mezhebini ve Hanefi mezhebinde de Ebu Hanife’nin görüşlerini temel almaktadır. Ancak tanzimat sonrası dönemlerde zaman zaman Hanefi mezhebi içerisinde farklı görüşlere dayanıldığı ve kanunların bu görüşlere uygun olarak çıkarıldığı da vakidir. Kasâme konusunda da belirli hususlarda Ebu Hanife’nin görüşünün

²⁰ Şeyhülislam Feyzullah Efendi, Fetva no: 2691, s. 458.

²¹ Şeyhülislam Feyzullah Efendi, Fetva no: 2689, s. 457.

²² İstanbul Ahkam Defterleri İstanbul’da Sosyal Hayat (II), Proje Yönetmeni: Ahmet Kal’a, İBBKİDBY, İstanbul, 1998, 4 Numaralı Ahkam Defteri, Hüküm No: 1029, s. 149, 150.

²³ AVCI, Mustafa, “Mi`yar-ı Adalet’in Ceza Hukuku Değeri”, Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, S. 21, Y. 2016 (Bahar), s. 5.

dışına çıkılmış ve İmameyn'in görüşü esas alınmıştır. Kasâmenin sakıt olması kısmında karşımıza çıkan bu maddelerde farklı görüşlere yer verildiğinden ve Osmanlı devleti uygulamasına dair bize bilgi verdiğinden dolayı bu maddeler önem arz etmektedir. Bu meselelere dair önemli farklılıkları da içeren Mi`yar-ı Adalet isimli eserdeki maddelerden bazıları çalışmamıza aynen alınmıştır.

“Bir mahallede kimsenin mülkü olmayan hali yerde bulunan katilin veresesi, mûrisimizi sen katlettin diye ol mahalle ahâlîsinden olmayan bir şahs-ı muayyenden dava etseler ol mahalle ahâlîsinden kasâme ve diyet sakıt olur. Binaenaleyh ol mahalle ahâlîsi veresenin müddeasına şahadet eyleseler kabul olunur.

Şerh; Bu mesele mesail-i müçtehidin fihadan olup İmam-ı Azam Hazretleri'nin indinde suret-i mezkurede ahâlî-yi mahallenin şahadetleri kabul olunmaz. Ama İmameyn'in indinde kabul olunur. Ve bu mesele İmameyn kavli üzere tertip edilmiştir. Çünkü İmameyn'in reyî nâsa irfak ve maslahat-ı asra evfak idiğinden onunla amel olunmak üzere irade-i seniyye istihsalini Mecelle Cemiyet-i Aliyesi bâ-müzekkere makam-ı meşihat-ı aliyeye ifade edip makam-ı müşarûin ileyhden dahi atebe-i mülûkaneye lede'l-arz İmameyn kavilleriyle amel olunmak üzere 1293 senesi Ramazan-ı Şerifin üçüncü günü irade-i seniyye şerefsadır olmuştur.”²⁴

İlgili maddeye göre; fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkı dışında birisini suç ile itham ederse ve dava açarsa mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet düşer. Bu durumda Ebu Hanife'ye göre mahalle halkının, itham edilen mahalle halkı dışındaki şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik geçerli değildir. İmameyne göre ise geçerlidir. İlgili meselede Mecelle İmameynin görüşünü kanunlaştırmıştır. Ebu Hanife'nin değil de İmameynin görüşünün kabul edilmesinin ve kanunlaşmasının sebebi; “insanların faydasına ve içinde bulunulan zamanda maslahata daha uygun olması” olarak ifade edilmiştir

“Bir mahallede kimsenin mülkü olmayan hali mahalde bulunan katilin veresesi, mûrisimizi sen katl ettin diye ol mahalle ahâlîsinden bir şahs-ı muayyenden dava etseler ol mahallenin sair ahâlîsinden kasâme ve diyet sakıt olur. Bu surette dahi sair ahâlî-yi mahalle veresenin müddeasına şahadet eyleseler kabul olunur.

Şerh; İmam-ı Azam Hazretlerinden zahir rivayete göre bu surette sair ahâlîden kasâme ve diyet sakıt olmamak ve binaenaleyh sair ahâlînin şahadet-i mezkurları kabul olunmamak ise de lakin Abdullah b. Mübarek Hazretleri İmam-ı müşarûinileyh hazretlerinden bunun aksini rivayet etmiştir. İş bu rivayet İmameyn'in reyine muvafık bulunmuştur.

Rivayet-i saniye vakit ve hale evfak olmakla onun mucibince amel olunmak üzere irade-i seniyye istihsalini Mecelle²⁵ Cemiyet-i Aliyesi bâ-müzekkere makamı meşihat-ı aliyeye ifade

²⁴ Ömer Hilmi Efendi, Mi`yar-ı Adalet, Bosnavi el-Hac Muharrem Efendi Matbaası, İstanbul, 1301; Mi`yar-ı Adalet md. 162, s. 52, 53.

²⁵ Kasâme ceza hukukunu alakadar eden bir müessese olduğu gibi usul hukuku ile de bağlantılıdır. Usul hukukunda deliller bahsinde yemin kısmı ile doğrudan bağlantılıdır. Bu sebeple Mecelle Cemiyeti kasâmeye ilişkin düzenlemede bulunma ihtiyacı hissetmiş ve bu amaç doğrultusunda Mecelle Tadil Komisyonu kasâme müessesesine dair düzenleme yapmıştır. KAŞIKÇI, Osman, İslam ve Osmanlı Hukukunda Mecelle, OSAV, İstanbul, 1997, s. 320. Mecelle Komisyonu

*edip makam-ı müşarünileyhten dahi lede'l-arz ol vechile amel olunmak üzere 1293 senesi Ramazan-ı Şerifin üçüncü günü irade-i seniyye şeref-sadır olmuştur.*²⁶

İlgili maddeye göre; fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkından birisini suç ile itham ederse ve dava açarsa zahir rivayette Ebu Hanife'ye göre mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet düşmez. Ancak bu iddiasını beyyine ispatlarsa düşer. Bu durumda mahalle halkının, itham edilen mahalle halkından olan şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik de geçerli değildir. Abdullah b. Mübarek'in Ebu Hanife'den rivayetine göre ise bu durumda mahalle halkından genel olarak kasâme ve diyet düştüğü gibi mahalle halkının, itham edilen mahalle halkından şahıs aleyhine yaptıkları şahitlik de geçerlidir. Abdullah. b. Mübarek'in bu rivayetinde Ebu Hanife ile İmameyn aynı kanaattedir. Mecellede de içinde bulunulan zaman koşulları gereği Abdullah. b. Mübarek'in Ebu Hanife'den yaptığı ve aynı zamanda İmameyninde görüşü olan rivayet kabul edilmiştir.

“Bir mahalle veya karyede kimsenin mülkü olmayan hali yerde cerihan katil bulunan âdemin vereseşi ol mahalle veya karye ahâlîsine kasâme ettirmek istediklerinde ahâlî ‘ol âdemi filan şahıs katil etmişti’ diye dava ve ikame-i şuhud eyleseler gerek o şahıs ol mahalle veya karye ahâlîsinden olsun ve gerek olmasın herhalde ahâlîden kasâme sakıt olur. Fakat ikame olunan şuhudun ol mahalle veya karye ahâlîsinden olması caiz değildir. Binaenaleyh ahâlî kendi içlerinden şuhud ikame eyleseler kabul olunmaz.

Şerh; Bu mesele ile 162. ve 163. meseleler beyinde firak vazıhtır. Çünkü meseleteyn-i mezkureteynde sahs-ı muayyenin katil edildiğini iddia eden veli-i katildir. Bu meselede ise kendi üzerlerine kasâme dava olunan ahâlîdir. Binaenaleyh bu meselede ahâlînin şehadetinin adem-i kabulü müttfekün aleyhdir.”²⁷

İlgili maddeye göre; fail-i meçhul olan maktulün varisleri maktulün ölü olarak bulunduğu mahalle halkına genel olarak kasâme ve diyet davası açarsa, kasâme davası açılan mahalle halkı ise; “ilgili kişiyi şu adam katletti derse” burada itham edilen kişinin kasâme davası açılan mahallenin halkından olup olmaması fark etmeksizin mahalle halkından kasâme sakıt olur. Ancak suç ile itham edilen kişi aleyhine mahalle halkının şahitliği geçerli olmaz. Bu madde ile daha önce zikredilen iki madde arasında fark vardır. Diğer iki maddede suç ithamında bulunan maktulün varisleri iken bu maddede mahalle halkı suç ithamında bulunmaktadır.

SONUÇ

İslam ceza hukukunda kasâme uygulaması klasik fıkıh kitaplarında detaylı olarak yer aldığı gibi Osmanlı uygulamasında da cari olmuştur. Kasâmenin ibrası hususu da Osmanlı kadı sicili kayıtlarında, fetva mecmularında, ahkam defterlerinde ve şer'îyye mahkemesi

---

kasâme düzenlemesini yargılama hukukuna ilişkin kitaplar tamamlandıktan sonra düzenlemeyi daha uygun gördüğü için bu düzenleme Kitab'ül-Beyyinat ve Kitab'ül-Kaza kısımları tamamlandıktan sonraya kalmıştır. Bu gecikme cinayet davalarında tartışmalara yol açacağından dolayı Nizamiye Mahkemesinin, katili belirli davalarda uyguladığı hükümler geçerli olmakla beraber kasâme konusundaki davaların ertelenmesine karar verilerek geçici bir çözüm yolu tercih edilmiştir. BOA, Yıldız Esas Evrakı No: 18/552, Akt; KAŞIKÇI, s. 320, 323.

²⁶ Mi'yar-ı Adalet md. 163, s. 53.

²⁷ Mi'yar-ı Adalet md. 164, s. 54.

hakimleri için önemli bir el kitabı mahiyeti Mi`yar-ı Adalet isimli kitapta yer almaktadır. Kasâmede açık ibra konusunda Hanefi mezhebi içerisinde farklı bir görüş olamamasına rağmen delaleten ibra konusunda Ebu Hanife ve İmameyn arasında ihtilaf bulunmaktadır. Osmanlıda ekseriyetle Ebu Hanife'nin görüşlerine uygun hüküm verilse de bazı hususlarda zaman zaman İmameyn görüşüne göre hüküm verildiği de vakidir. Bu belirli konulardan bir tanesi de delaleten ibra konusudur.

Delaleten ibra; maktulün velisinin, maktulün bulunduğu mahaldeki ahâlî dışında bir kişiyi suçlaması ve onun aleyhine katl davası açması ile gerçekleşir. Bu durumda maktulün velisi, o ahâlîdeki kişilerin üzerindeki şüpheyi kaldırmış ve kasâmeden ibra etmiş olarak kabul edilir. Bu ibra mahalle halkından kasâmeyi ıskat etmiş olur. Delaleten ibra konusunda ve kasâmede delaleten ibraya sebep olacak durumlarda şahitlik hususunda İmameynin görüşünün benimsenmesi içinde bulunulan zaman ve mekan bakımından halkın maslahatına daha uygun olan görüşü kanunlaştırmak amacını taşımaktadır.

KAYNAKLAR

Abdurrahman b. Şeyh Muhammed b. Süleyman, Büyük İslam Hukuku Mecme'ul-Enhur (Mültekâ'l-Ebhur'un Şerhi) Damad Tercümesi, Ter. Mehmet Çelik, Yasin Yayınevi, İstanbul, 2010.

APAYDIN, H. Yunus, "İbra", DİA, C. 21, s. 263-266.

AVCI, Mustafa, "Mi`yar-ı Adalet'in Ceza Hukuku Değeri", Türk Hukuk Tarihi Araştırmaları, S. 21, Y. 2016 (Bahar), s. 5-43.

AVCI, Mustafa, Osmanlı Ceza Hukuku (II) Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018.

BİLMEN, Ömer Nasuhi, Hukuk-ı İslâmiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu, İstanbul, 1970.

EL-CEVZİYYE, İbn Kayyım, İ'lâmü'l Muvakkî'in, Ter. Pehlül Düzenli, Pınar Yayınevi, İstanbul, 2017.

CİN, Halil-AKGÜNDÜZ, Ahmed, Türk Hukuk Tarihi, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul, 2011.

CİN, Halil-AKYILMAZ, Gül, Türk Hukuk Tarihi, Seçkin, Ankara, 2024.

EKİNCİ, Ekrem Buğra, Osmanlı Hukuku Adalet ve Mülk, Arı Sanat Yayınları, İstanbul, 2017.

HEYD, Uriel, Studies in Old Ottoman Criminal Law, Oxford University Press, Clarendon, 1973.

İBN ABİDİN, Muhammed Emin, Reddül-Muhtar ale'd-Dürri'l-Muhtar, Ter. Mahzar Taşkesenlioğlu, Hüseyin Kayapınar, Şamil Yayınevi, İstanbul, 1994.

İstanbul Ahkam Defterleri İstanbul'da Sosyal Hayat (II), Proje Yönetmeni: Ahmet Kal'a, İBBKİDBY, İstanbul, 1998.

İstanbul Kadı Sicilleri 74 Rumeli Sadâreti Mahkemesi 272 Numaralı Sicil (H. 1171-1172/ M. 1758), Editör: Coşkun Yılmaz, İstanbul: Kültür AŞ, 2019.

İstanbul Kadı Sicilleri 76 İstanbul Mahkemesi 25 Numaralı Sicil (H. 1179-1180 / M. 1765-1767), Editör: Coşkun Yılmaz, İstanbul: Kültür AŞ, 2019.

KÂSÂNÎ, Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî el-Hanefî, Bedâ'i'u's-Sanâ'i' fi Tertîbi'ş-Şerâ'i', Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1406/1986.

KAŞIKÇI, Osman, İslam ve Osmanlı Hukukunda Mecelle, OSAV, İstanbul, 1997.

- Konya Kadı Sicili (1126-1127/1714-1715) Defter 45, Haz. İzzet Sak, Cemal Çetin, Kültür A.Ş., Konya, 2016.
- Konya Kadı Sicili (1138-1139/1726-1727) Defter 50, Haz. İzzet Sak, Cemal Çetin, Kültür A.Ş., Konya, 2014.
- MEVSİLÎ, Abdullah b. Mahmûd, el-İhtiyar li- Ta'lîli'l-Muhtar, Çev. Ahmet Oğuz, Mustafa Bülent Dadaş vd., Nuh Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Ömer Hilmi Efendi, Mi'yar-ı Adalet, Bosnavi el-Hac Muharrem Efendi Matbaası, İstanbul, 1301.
- PAÇACI, İbrahim-KARAGÖZ, İsmail vd., Dini Kavramlar Sözlüğü, DİB Yayınları, Ankara, 2006.
- PAMİR, Aybars, "İslam ve Osmanlı Hukukunda Kasâme Müessesesi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Y. 2005, C. 54, S. 4, s. 343-359.
- SAĞLAM, Hadi, "İslam Hukuku Tarihinde Faili Meçhul Cinayetler Meselesi (Kasâme Müessesesi)" Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Y. 2010, C. 3, S. 2, s. 485-531.
- SERAHSÎ, Ebu Bekr Şemsü'l-Eimme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed, el-Mebsût, Daru'l-Maruf, Beyrut, 1414/1993.
- ŞEN, Cemalettin, İslam Hukukunda Kasâme, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1996.
- ŞEYH BEDREDDİN, Letaifu'l-İşarat fi Beyani'l-Mesaili'l-Hilafiyyat, Ed. Hacı Yunus Apaydın, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2012.
- Şeyhülislam Çatalcalı Ali Efendi, Fetâvâ-yı Ali Efendi, Açıklayan: H. Necâti Demirtaş, Cild-i Sani, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul, 2014.
- Şeyhülislam Feyzullah Efendi, Fetâvâ-yı Feyziye, Haz. Süleyman Kaya, Klasik Yayınevi, İstanbul, 2009.
- Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi, Behcetü'l- Fetâvâ, Haz. Süleyman Kaya, Betül Algın vd., Klasik Yayınları, İstanbul, 2011.
- ZEYDAN, Abdulkerim, El-Mufassal Mezheplere Göre Bütün Yönleriyle Kadın ve Aile Fıkhi Ansiklopedisi, Editör: Faruk Beşer, Asalet Yayınevi, İstanbul, 2019.

KAMBIYO SENETLERİNDE TAHSİL CİROSUNUN İŞLEVLERİ VE KİŞİSEL DEFİLERİN DURUMU

Dr. Öğr. Üyesi, BUKET ÇATAKOĞLU AYDIN

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İİBF

buketcatakoglu@nevsehir.edu.tr - ORCID ID: 0000-0002-5035-6908

ÖZET

Ciro, emre yazılı kıymetli evrakın devrini sağlayan soyut bir işlemdir. Senet hamilinin emre yazılı senetten doğan hakları başka bir kimseye devretmek, rehnetmek veya hakların tahsili amacıyla yaptığı yazılı ve imzalı bir irade beyanıdır. Tahsil cirosu, bu tanımda bahsettiğimiz emre yazılı senetteki hakların tahsili ile buna bağlı işlemleri (ödemeye sunma, borçluya makbuz verme gibi) yapma yetkisi veren ciro türünü ifade eder. Bu türe ilişkin yasal düzenleme Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.688’de yer almaktadır. İlgili hükme göre tahsil cirosunda, “bedeli tahsil içindir”, “vekâleten” gibi ibarelerin bulunması gerekir ve senedi devralan hamil, ancak tekrar bir tahsil cirosu yapmak suretiyle bir başkasına devir işlemi gerçekleştirebilir.

Bu tür ciroda senedin mülkiyeti ciro edende kalmakta, ciro edilen sadece senet bedelinin tahsili hususunda cirantanın temsilcisi sıfatını kazanmaktadır. Uygulamada bu cironun genellikle bankalara yapıldığı görülmektedir. Tahsil cirosunun bu niteliğinden dolayı, normalde bir ciro işleminde bulunan “temlik, teminat ve teşhis” işlevlerinden sadece teşhis işlevi bulunmaktadır.

Tahsil cirosu açık biçimde yapılabileceği gibi, örtülü biçimde yapılması da mümkündür. Açık biçimde yapıldığında, ciro edilen hamil cirantanın temsilcisi olduğundan, ancak cirantaya karşı ileri sürülebilecek kişisel defiler hamile karşı ileri sürülebilir (TTK m.688/2). Bu durumda senet hamiline karşı sahip olunan kişisel defilerin ileri sürülmesi mümkün değildir (TTK m.687/1). İnançlı ya da fidusyer ciro da denilen örtülü/gizli tahsil cirosu yapıldığında ise kişisel defilerin durumu özellik arz etmektedir. Zira bu tür ciroda senet görünüşte temlik cirosu ile verilmekte, ancak taraflar arasında güvene dayalı anlaşma uyarınca, hamil bedeli tahsil edip cirantaya vermektedir. Yani hamil görünüşte senedin maliki olsa da iç ilişkide vekil hamil sıfatındadır. Burada borçlu, cirantaya karşı sahip olduğu kişisel defilerini, ancak gizli tahsil cirosunu ispat ederek hamile karşı ileri sürebilmektedir. Uygulamada bu hususun ispatı ise oldukça zor olmaktadır. Çalışmada tahsil cirosunda kişisel defiler bakımından söz konusu olabilecek bu tür sorunlara ışık tutmak amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kambiyo senetleri, açık tahsil cirosu, örtülü (gizli) tahsil cirosu, tahsil cirosunun işlevleri, kişisel defiler

FUNCTIONS OF COLLECTION ENDORSEMENT IN BILLS OF EXCHANGE AND THE SITUATION PRESENTED BY PERSONAL DEFENSES

ABSTRACT

Endorsement is an abstract transaction that enables the transfer of negotiable instruments written to order. It is a written and signed statement of intent made by the holder of the bill of exchange for the purpose of transferring, pledging, or collecting the rights arising from the bill of exchange to another person. Collection endorsement refers to the type of endorsement that gives the authority to collect the rights in the promissory note we mentioned in this definition and to carry out related transactions (such as submitting for payment, giving a receipt to the debtor). The legal regulation regarding this type is included in the Turkish Commercial Code (TCC) article 688. According to the relevant provision, the collection endorsement must contain phrases such as "the fee is for collection" and "by proxy" and the holder who takes over the bill can only transfer it to someone else by making another collection endorsement.

In this sort of endorsement, the endorser retains ownership of the bill and the endorsee acts solely as the endorser's representative in collecting the bill price. In practice, this turnover is primarily made to banks. Because of the nature of the collection endorsement, there is only one diagnostic function among the "assignment, guarantee, and identification" tasks typically included in an endorsement transaction.

Collection endorsement can be done openly or covertly. When made openly, since the endorsed holder is the representative of the endorser, personal defenses that can only be asserted against the endorser can be asserted against the endorser (TCC 688/2). Personal defenses against the bill bearer are not viable in this situation (TCC 687/1). Disguised collection endorsement is also called fidusyer or fiduciary endorsement. The circumstances surrounding personal defenses are unique in this instance. Since the bill appears to be given with an endorsement of assignment in this kind of endorsement, the holder collects the price and gives it to the endorser in line with the parties' trust-based agreement. In other words, although the holder is apparently the owner of the instrument, in the internal relationship the agent is the holder. In other words, the holder is the "agent holder" in the internal connection even though he/she appears to be the owner of the instrument. In this case, the debtor may only establish personal defenses against the endorser if he can prove his hidden collection endorsement. In practice, it is difficult to demonstrate this claim. The study aims to shed light on such problems that may arise in terms of personal defenses in collection endorsement.

Key Words: Bills of exchange, open collection endorsement, disguised collection endorsement, functions of collection endorsement, personal defenses

İNTERNET ARACILIĞI İLE TOPLANAN VERİLERİN, DEVLETLERİN EGEMENLİK HAKLARINA ETKİSİNİN ULUSLARARASI HUKUK BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Doç. Dr. Süleyman DOST

Süleyman Demirel Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim
Dalı Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0003-0317-6389, suleymandost@sdu.edu.tr

Habibe Betül YAVUZ

Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Öğrencisi habibebetul99@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9923-1022,

ÖZET

Günümüzde devletler ve farklı devlet vatandaşları arasındaki sınırlar gittikçe soyutlaşmakta ve internet aracılığı ile etkileşim artmaktadır. Bu etkileşimden doğan veri alışverişleri de kaçınılmaz olmaktadır. Kişisel verilerin ve devlet verilerinin egemenlik kavramı içerisinde yer alması nedeniyle bu verilerin muhafaza veya kontrol edilmemesi siyasal otoritenin ve buna bağlı olarak devlet egemenliğinin zedelenmesine sebep olabilir. Bu nedenle devletler iç hukuk düzenlemeleri ile bu konuda önlemler almaya çalışmaktadır. Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Kanunu’nda 2/3/2024 tarihli değişiklik ile Kişisel Verilerin Yurtdışına Aktarılması maddesi düzenlenmiş ve Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik 10/9/2024 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

Bu çalışmada, genel olarak uluslararası hukuk açısından, internet aracılığıyla ulaşılan verilerin toplanmasının devletlerin egemenlik haklarının ihlal edip etmediği incelenmiştir. Fakat siber saldırılar çalışma konusu dışında tutulmuştur.

Bu kapsamda ilk olarak internet ve araçlarının tanımlaması yapılacaktır. İnternet aracılığıyla hangi verileri toplandığı ve bu veriler toplanırken hangi yöntemler kullanıldığına değinilecektir. Burada özellikle sosyal medya uygulamalarına, telefonlarda yer alan yazılımlara ve internet siteleri tarafından çokça kullanılan çerezlere değinilerek konunun farklı yönleri ortaya konulacaktır. Devamında uluslararası alanda devletlerin egemenliği açıklanacaktır. Bu konudaki uluslararası düzenlemeler ve bazı ülkelerdeki uygulamalar alt başlıklar halinde ele alınacaktır. Ardından internet aracılığı ile toplanan verilerin devlet egemenliğine etkisi incelenecektir. Bu bölümde devletlerin ve şirketlerin uluslararası alanda internet aracılığıyla bilgi toplayarak güç sahibi olmalarının devlet egemenlikleri için bir tehdit haline gelip gelmediği incelenecektir. Ayrıca uluslararası dava örneklerinden faydalanılacaktır.

Son olarak daha öncesinde verilen egemenliği olumlu veya olumsuz etkileyen durumların hukuki boyutu ve bu konuda açıkladığımız yasal düzenlemelerin

uygulanabilirliği tartışılacaktır. Egemenliklerin ihlali halinde ise hukuki olarak ihlalin nasıl engellenebileceği üzerine öneriler getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: İnternet, veri, yurtdışına aktarım, yabancı

EXAMINATION OF THE IMPACT OF DATA COLLECTED THROUGH THE INTERNET ON STATE SOVEREIGNTY FROM THE PERSPECTIVE OF INTERNATIONAL LAW

Assoc. Prof. Dr. Süleyman DOST

Süleyman Demirel University, Faculty of Law, Department of International Law,
suleymandost@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0317-6389

Habibe Betül YAVUZ

Süleyman Demirel University, Institute of Social Sciences, Department of Public
Law, habibebetul99@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9923-1022

ABSTRACT

Today, the borders between states and citizens of different states are becoming increasingly abstract, and interaction through the internet is growing. As a result, the exchange of data has become inevitable. Since personal and state data are within the scope of the concept of sovereignty, the failure to protect or control this data may undermine political authority and, consequently, state sovereignty. Therefore, states attempt to take precautions through domestic legal regulations. In Türkiye, the amendment to the Personal Data Protection Law on March 2, 2024, introduced provisions on the transfer of personal data abroad, and the Regulation on Procedures and Principles for the Transfer of Personal Data Abroad was published in the Official Gazette on September 10, 2024.

This study examines whether the collection of data accessed via the internet violates the sovereign rights of states from the perspective of international law. However, cyberattacks are excluded from the scope of this study.

In this context, the study first defines the internet and its tools. It then discusses what types of data are collected via the internet and the methods used in data collection. Special attention is given to social media applications, software on mobile devices, and cookies frequently used by websites to present different aspects of the issue. Subsequently, the concept of state sovereignty in the international arena is explained. International regulations and the practices of certain countries are analyzed under subheadings. Following this, the impact of data collected via the internet on state sovereignty is examined. This section explores whether states and companies acquiring power through international data collection pose a threat to state sovereignty. Additionally, international case law examples are utilized.

Finally, the legal dimensions of the situations that positively or negatively affect sovereignty, as well as the applicability of the discussed legal regulations, are debated. In cases where sovereignty is violated, legal measures to prevent such violations are proposed.

Keywords: Internet, data, transfer abroad, foreign

ANAYASAL BİR ORGAN OLARAK MAHALLİ İDARELERİN SEÇİMLERİNDE MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ ADAYLIK VE SEÇİLME ORANLARI¹

Rabia GÜLER

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

gulerrabia620@gmail.com, 0009-0005-3866-224X

Doç. Dr. Fatih GÜLER

Çanakkale 18 Mart Üniversitesi

fatih.guler@comu.edu.tr, 0000-0002-5365-5700

ÖZET

İl, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan mahalli idarelerin karar organları anayasanın buyurucu hükümleri doğrultusunda seçmenler tarafından seçilmektedir. Bu organlar büyükşehir belediye başkanlığı, büyükşehir belediye meclis üyeliği, il genel meclisi üyeliği, belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği, muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliğidir. Bu görevlerin yerine getirilmesinde mali konulara ilişkin uzmanlığın yadsınamaz bir değeri olduğu ifade edilebilir. Çalışmada mahalli idare seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliğine aday gösterilenler arasında muhasebe meslek mensubu oranını (serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir) ve adaylar arasından seçilen muhasebe meslek mensubu olanların oranı tespit edilmesi hedeflenmiştir. Muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliğine adaylık söz konusu olmadığı gibi, bu organlara seçilenlerin bütüncül bir listesine ulaşmak mümkün olmadığından muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliği çalışma kapsamına dahil edilmemiştir. Diğer taraftan belde belediyelerinin kurumsal web siteleri yeteri kadar veri içermediğinden belde belediyeleri de çalışmanın kapsamını dışında tutulmuştur. Literatür taramasında muhasebe meslek mensuplarının mahalli idarelerin karar organlarında temsil düzeyine yönelik bir araştırmaya rastlanmadığından çalışmanın konu ve

¹ Bu bildiri, Doç. Dr. Fatih GÜLER'in danışmanlığında ve Rabia GÜLER'in yürütücülüğünde devam eden; TÜBİTAK Bilim İnsanı Destek Programları Başkanlığı (BİDEB) 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2023 yılı 2. dönem kapsamında desteklenen 1919B012313830 numaralı ve "Mahalli İdare Seçimlerinde Muhasebe Meslek Mensuplarının Adaylık ve Seçilme Oranlarının Tespiti" başlıklı proje çerçevesinde elde edilen verilerden hazırlanmıştır.

içerik olarak özgün olduğu ifade edilebilir. Çalışmada Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalından mahalli idare seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliği için siyasi partilerin aday listelerinden muhasebe meslek mensuplarının temsil düzeyi ve hangi siyasi partiden daha fazla muhasebe meslek mensubunun aday gösterildiği ve seçildiği tespit edilmiştir. Çalışmada ayrıca mahalli idarelerin karar organlarında temsil edilen muhasebe meslek mensuplarının belediye meclislerinin ve il genel meclislerinin zorunlu ihtisas komisyonlarından olan plan ve bütçe komisyonlarında görevlendirilme durumları da incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Muhasebe Meslek Mensubu, Mahalli İdare, Seçim, Belediye, İl Özel İdaresi.

1. GİRİŞ

Mahalli idareler il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş anayasal organlardır (Zor, 2018). Mahalli idarelerin en karakteristik özelliklerinden biri karar organlarının seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmalarıdır (Güler, 2023). Karar organlarından belediye ve il genel meclis üyelerinin komisyon bazında ifa ettikleri bazı görevler uzmanlık gerektirdiğinden aday tespitinde mesleğin göz önünde bulundurulup bulundurulmadığı tespit etme istenci çalışmanın hareket noktasıdır. Çalışmada, bir meslek mensubu özelinde mahalli idarelerin karar organlarına ilişkin aday tespitinde mesleğin ne düzeyde önemli olduğu hususu değerlendirilmiştir. Bu çerçevede çalışmanın temel amacı muhasebe meslek mensuplarının mahalli idarelerin seçilmiş organlarında adaylık ve temsil düzeyini tespit etmektir. Diğer taraftan gerek belediye meclislerine gerekse de il genel meclislerine seçilen muhasebe meslek mensuplarının uzmanlık alanları ile ilgili plan ve bütçe komisyonlarında görevlendirilme durumları analiz edilerek il genel meclisleri ve belediye meclislerinin komisyon görevlendirmelerindeki objektifliği de değerlendirilecektir. Muhasebe meslek mensuplarının mahalli idarelerin karar organlarında temsil düzeyi ve ilgili organlarda meslekleri ile illiyet bağı olan komisyonlarda görevlendirilme durumlarının bilimsel bir araştırmaya konu edilmesiyle muhasebe meslek mensuplarının ilgili organlarda temsil düzeyine yönelik bir farkındalık oluşturması da hedeflenmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışma kapsamında Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalından 31 Mart 2014, 31 Mart 2019 ve 31 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleşen mahalli idare seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliği için siyasi partilerin aday listelerinde muhasebe meslek mensuplarının temsil düzeyi ve hangi siyasi partiden daha fazla muhasebe meslek mensubunun aday gösterildiği ve seçildiği tespit edilmiştir. Muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliğine adaylık söz konusu olmadığı gibi, bu organlara seçilenlerin bütüncül bir listesine ulaşmak mümkün olmadığından muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliği çalışma kapsamına dahil edilmemiştir. Diğer taraftan belde belediyelerinin kurumsal web siteleri yeteri kadar veri içermediğinden belde belediyeleri de çalışmanın kapsamını dışında tutulmuştur.

4/3/2005 tarih ve 25745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 22/2/2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 16. maddesine göre il genel meclisinde kurulması zorunlu komisyonlardan biri plan ve bütçe komisyonudur. 31 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen mahalli idare seçimlerinde il genel meclisi üyeliğine seçilen muhasebe meslek mensuplarının ne kadarının plan ve bütçe komisyonunda görev yaptığı ilgili il özel idarelerin web adreslerinden tespit edilmiştir.

13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3/7/2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 24. maddesine göre belediye meclisinde kurulması zorunlu komisyonlardan biri plan ve bütçe komisyonudur. 31 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen mahalli idare seçimlerinde belediye meclis üyeliğine seçilen muhasebe meslek mensuplarının ne kadarının plan ve bütçe komisyonunda görev yaptığı ilgili belediyelerin web adreslerinden tespit edilmiştir.

3. ADAYLIK VE SEÇİLME DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

Bulgular ilk önce organ bazında (seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliği), sonra seçim dönemi bazında (201, 2019, 2024) ve en son olarak siyasi parti bazında değerlendirilmiştir.

Çizelge 1. Büyükşehir Belediye Başkanlığında Muhasebe Meslek Mensupları

	Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Sayısı	Aday Muhasebe Meslek Mensubu	Oran	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu	Oran
2024	734	10	1,36	0	0
2019	316	6	1,9	0	0
2014	488	16	3,28	0	0
Toplam	1538	32	2,08	0	0

Çizelge-1’de görüldüğü üzere muhasebe meslek mensupları yaklaşık %2 bandında büyükşehir belediye başkanlığına aday gösterilse de seçilme durumları söz konusu olmamıştır.

Çizelge 2. İlçe Belediye Başkanlığında Muhasebe Meslek Mensupları

	İlçe Belediye Başkan Adayı Sayısı	Aday Muhasebe Meslek Mensubu	Oran	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu	Oran
2024	11990	132	1,1	23	17,4
2019	6278	88	1,4	21	23,9
2014	7481	82	1,1	4	4,88
Toplam	25749	302	1,17	48	15,9

Çizelge-2’de görüldüğü üzere tüm ilçe belediye başkanlığı adaylarının içerisinde yaklaşık %1 muhasebe meslek mensubu olsa da yaklaşık %15 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık bin belediye başkanının seçildiği göz önüne alındığında ilçe belediye başkanlarının yaklaşık %2’sinin muhasebe meslek mensubu oluşu ifade edilebilir.

Çizelge 3. İlçe Belediye Meclis Üyeliğinde Muhasebe Meslek Mensupları

	İlçe Belediye Meclis Adayı Sayısı	Aday Muhasebe Meslek Mensubu	Oran	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu	Oran
2024	136256	1058	0,78	468	44,2
2019	88864	812	0,91	469	57,8
2014	105399	918	0,87	491	53,5
Toplam	330519	2788	0,84	1428	51,2

Çizelge-3'de görüldüğü üzere tüm ilçe belediye meclis üyeliği adaylarının içerisinde yaklaşık %1 muhasebe meslek mensubu olsa da yaklaşık %50 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek sıralardan muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık on yedi bin ilçe belediye meclisi üyesi seçildiği göz önüne alındığında ilçe belediye meclis üyelerinin yaklaşık %3'ünün muhasebe meslek mensubu oluşu ifade edilebilir.

Çizelge 4. İl Genel Meclis Üyeliğinde Muhasebe Meslek Mensupları

	İl Genel Meclis Adayı Sayısı	Aday Muhasebe Meslek Mensubu	Oran	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu	Oran
2024	12057	35	0,29	5	14,3
2019	8719	38	0,44	17	44,7
2014	9253	33	0,36	11	33,3
Toplam	30029	106	0,35	33	31,1

Çizelge-4'de görüldüğü üzere tüm il genel meclis üyeliği adaylarının içerisinde yaklaşık %0,5 muhasebe meslek mensubu olsa da yaklaşık %30 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek sıralardan muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık bin üç yüz il genel meclisi üyesi seçildiği göz önüne alındığında il genel meclis üyelerinin yaklaşık %0,3'ünün muhasebe meslek mensubu oluşu ifade edilebilir.

Çizelge 5. 2014 Yılı Mahalli İdare Seçimlerinde Muhasebe Meslek Mensupları

	Toplam Aday Muhasebe Meslek Mensubu (A)	Aday Muhasebe Meslek Mensubu (B)	Oran (B/A)*100	Toplam Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (C)	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (D)	Oran (D/C) *100	Oran (D/B)*100
Adalet ve Kalkınma Partisi	1049	321	30,600572	506	261	51,5810277	81,3084112
Cumhuriyet Halk Partisi	1049	254	24,213537	506	147	29,0513834	57,8740157
Milliyetçi Hareket Partisi	1049	176	16,777884	506	82	16,2055336	46,5909091
Saadet Partisi	1049	91	8,6749285	506	4	0,79051383	4,3956044
Büyük Birlik Partisi	1049	63	6,0057197	506	2	0,39525692	3,17460317
Barış ve Demokrasi Partisi	1049	9	0,85796	506	6	1,18577075	66,6666667
Diğer	1049	135	12,869399	506	4	0,79051383	2,96296296
Toplam		1049			506		

Çizelge-5’de 2014 yılında seçilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık yarısının Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden seçildiği görülmektedir. Diğer taraftan Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %80’inin seçilmiş olması Adalet ve Kalkınma Partisi’nin neredeyse seçilmesi garanti yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Diğer taraftan Cumhuriyet Halk Partisi ve Milliyetçi Hareket Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık olarak yarısının seçildiği de görülmektedir. Bununla birlikte Saadet Partisi’nin görece yüksek oranda muhasebe meslek mensuplarını aday göstermesine rağmen sembolik düzeydeki seçilme oranı dikkati çekmektedir. Diğer taraftan Barış ve Demokrasi Partisi oldukça az sayıda muhasebe meslek mensubunu aday göstermesine rağmen yaklaşık %65 oranındaki seçilme oranı dikkati çeken diğer bir husus olmuştur.

Çizelge 6. 2019 Yılı Mahalli İdare Seçimlerinde Muhasebe Meslek Mensupları

	Toplam Aday Muhasebe Meslek Mensubu (A)	Aday Muhasebe Meslek Mensubu (B)	Oran (B/A)*100	Toplam Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (C)	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (D)	Oran (D/C) *100	Oran (D/B)*100
Adalet ve Kalkınma Partisi	944	332	35,169492	507	249	49,112426	75
Cumhuriyet Halk Partisi	944	232	24,576271	507	172	33,9250493	74,137931
Milliyetçi Hareket Partisi	944	56	5,9322034	507	39	7,69230769	69,6428571
İyi Parti	944	71	7,5211864	507	28	5,52268245	39,4366197
Saadet Partisi	944	113	11,970339	507	4	0,78895464	3,53982301
Büyük Birlik Partisi	944	32	3,3898305	507	5	0,98619329	15,625
Halkların Demokratik Partisi	944	7	0,7415254	507	4	0,78895464	57,1428571
Diğer	944	101	10,699153	507	6	1,18343195	5,94059406
Toplam		944			507		

Çizelge-6’da 2019 yılında seçilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık yarısının Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden seçildiği görülmektedir. Diğer taraftan Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %75’inin seçilmiş olması Adalet ve Kalkınma Partisi’nin neredeyse seçilmesi garanti yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Diğer taraftan Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının seçilme oranının Adalet ve Kalkınma Partisi ile aynı, Milliyetçi Hareket Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının seçilme oranının da Adalet ve Kalkınma Partisi’ne çok yakın olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte Saadet Partisi’nin görece yüksek oranda muhasebe meslek mensuplarını aday göstermesine rağmen sembolik düzeydeki seçilme oranı dikkati çekmektedir. Diğer taraftan Halkların Demokratik Partisi oldukça az sayıda muhasebe meslek mensubunu aday göstermesine rağmen yaklaşık %60 oranındaki seçilme oranı dikkati çeken diğer bir husus olmuştur.

Çizelge 7. 2024 Yılı Mahalli İdare Seçimlerinde Muhasebe Meslek Mensupları

	Toplam Aday Muhasebe Meslek Mensubu (A)	Aday Muhasebe Meslek Mensubu (B)	Oran (B/A)*100	Toplam Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (C)	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (D)	Oran (D/C) *100	Oran (D/B)*100
Adalet ve Kalkınma Partisi	1235	295	23,8866397	496	204	41,1290323	69,1525424
Cumhuriyet Halk Partisi	1235	284	22,9959514	496	225	45,3629032	79,2253521
Milliyetçi Hareket Partisi	1235	69	5,58704453	496	39	7,86290323	56,5217391
İyi Parti	1235	103	8,34008097	496	5	1,00806452	4,85436893
Yeniden Refah Partisi	1235	59	4,77732794	496	7	1,41129032	11,8644068
Saadet Partisi	1235	113	9,14979757	496	1	0,2016129	0,88495575
Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi	1235	11	0,89068826	496	7	1,41129032	63,6363636
Büyük Birlik Partisi	1235	28	2,26720648	496	5	1,00806452	17,8571429
Diğer	1235	273	22,1052632	496	3	0,60483871	1,0989011
Toplam		1235			496		

Çizelge-7’de 2024 yılında seçilen muhasebe meslek mensuplarının %45’inin Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden, %41’inin Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden seçildiği görülmektedir. Diğer taraftan, Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %79’unun seçilmiş olması, Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %69’unun seçilmiş olması Cumhuriyet Halk Partisi’nin ve Adalet ve Kalkınma Partisi’nin neredeyse seçilmesi garanti yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday işaret etmektedir. Bununla birlikte Saadet Partisi’nin görece yüksek oranda muhasebe meslek mensuplarını aday göstermesine rağmen sembolik düzeydeki seçilme oranı dikkati çekmektedir. Diğer taraftan Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi oldukça az sayıda muhasebe meslek mensubunu aday göstermesine rağmen yaklaşık %63 oranındaki seçilme oranı dikkati çeken diğer bir husus olmuştur.

Çizelge 8. Siyasi Partiler Açısından Muhasebe Meslek Mensupları

	Toplam Aday Muhasebe Meslek Mensubu (A)	Aday Muhasebe Meslek Mensubu (B)	Oran (B/A)*100	Toplam Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (C)	Seçilen Muhasebe Meslek Mensubu (D)	Oran (D/C) *100	Oran (D/B)*100
Adalet ve Kalkınma Partisi	3228	948	29,3680297	1509	714	47,3161034	75,3164557
Cumhuriyet Halk Partisi	3228	770	23,8537794	1509	544	36,0503645	70,6493506
Milliyetçi Hareket Partisi	3228	301	9,32465923	1509	160	10,6030484	53,1561462
Diğer	3228	1209	37,4535316	1509	91	6,03048376	7,52688172
Toplam		3228			1509		

Çizelge-8’de 2014 – 2024 döneminde seçilen muhasebe meslek mensuplarının %47’sinin Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden, %36’sının Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden seçildiği görülmektedir. Diğer taraftan, Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %75’inin seçilmiş olması, Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %70’inin seçilmiş olması, Cumhuriyet Halk Partisi’nin ve Adalet ve Kalkınma Partisi’nin neredeyse seçilmesi garanti yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir.

4. KOMİSYONDA GÖREV ALMA DURUMUNA İLİŞKİN BULGULAR

31 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleştirilen mahalli idare seçimlerinde il genel meclisi üyeliğine seçilen beş muhasebe meslek mensubunun dördünün (%75) plan ve bütçe komisyonunda görev yaptığı tespit edilmiştir. İlgili il özel idarelerin tamamında plan ve bütçe komisyonu üyelerinin bilgilerinin yer alması sürece ilişkin net bir veri elde etmeye imkan sağlamıştır. Aynı durumun belediye meclislerinde olduğunu söylemek güçtür. Zira belediye başkanlıklarının bazılarının sayfalarında plan ve bütçe komisyonuna veya üyelerine ulaşmak mümkün olmamıştır. 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleştirilen mahalli idare seçimlerinde belediye meclis üyeliğine seçilen 468 muhasebe meslek mensubundan 209’unun bilgisine ulaşılabildiğinden bu sayı üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır. Buna göre 209 muhasebe meslek mensubu belediye meclis üyesinden 108’i yani yaklaşık yarısının plan ve bütçe komisyonunda görev yaptığı tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

Mahalli idareler il, belediye ve köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş anayasal organlardır. Mahalli idarelerin en karakteristik özelliklerinden biri karar organlarının seçmenler tarafından seçilerek oluşturulmalarıdır. Çalışmada mahalli idare seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliğine aday gösterilenler arasında muhasebe meslek mensubu oranını (serbest muhasebeci mali müşavir ve yeminli mali müşavir) ve adaylar arasından seçilen muhasebe meslek mensubu olanların oranı tespit edilmesi hedeflenmiştir. Çalışma kapsamında Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalından 31 Mart 2014, 31 Mart 2019 ve 31 Mart 2024 tarihlerinde gerçekleşen mahalli idare seçimlerinde büyükşehir belediye başkanlığı, il genel meclisi üyeliği, ilçe belediye başkanı ve ilçe belediye meclis üyeliği için siyasi partilerin aday listelerinden muhasebe meslek mensuplarının temsil düzeyi ve hangi siyasi partiden daha fazla muhasebe meslek mensubunun aday gösterildiği ve seçildiği tespit edilmiştir.

Yüksek Seçim Kurulu 6.5.2024 tarih ve 2024/2367 sayılı kararına göre 2024 yılında gerçekleşen mahalli idareler genel seçiminde seçmen sayısı 61.430.934 (YSK, 2024) ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği verilerine göre muhasebe meslek mensubu sayısı ise 134.260'dir (TÜRMOB, 2025). Muhasebe meslek mensuplarının genel seçmen sayısı içerisindeki oranı 0,002 iken, aşağıdaki çizelgeden görüleceği üzere muhasebe meslek mensuplarının mahalli idare organlarında %2-3 bandında seyretmektedir.

Büyükşehir belediye başkanlığı özelinde seçilen muhasebe meslek mensubu olmamakla birlikte ilçe belediye başkanlığı adaylarının içerisinde yaklaşık %1 muhasebe meslek mensubu olmasına rağmen aday gösterilen yerlerden yaklaşık %15 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık bin belediye başkanının seçildiği göz önüne alındığında ilçe belediye başkanlarının yaklaşık %2'sinin muhasebe meslek mensubu oluğu ifade edilebilir.

İlçe belediye meclis üyeliği adaylarının içerisinde yaklaşık %1 muhasebe meslek mensubu olsa da yaklaşık %50 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek sıralardan muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31

Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık on yedi bin ilçe belediye meclisi üyesi seçildiği göz önüne alındığında ilçe belediye meclis üyelerinin yaklaşık %3'ünün muhasebe meslek mensubu oluşu ifade edilebilir. İl genel meclis üyeliği adaylarının içerisinde yaklaşık %0,5 muhasebe meslek mensubu olsa da yaklaşık %30 oranında seçilmiş olmaları siyasi partilerin seçilecek sıralardan muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir. Bununla birlikte 31 Mart 2024 tarihinde gerçekleşen mahalli idareler seçiminde yaklaşık bin üç yüz il genel meclisi üyesi seçildiği göz önüne alındığında il genel meclis üyelerinin yaklaşık %0,3'ünün muhasebe meslek mensubu oluşu ifade edilebilir. Bu çerçevede muhasebe meslek mensuplarının ağırlıklı ve oransal olarak daha çok belediye meclis üyeliğinde değerlendirildiği ifade edilebilir.

Muhasebe meslek mensuplarının %47'sinin Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden, %36'sının Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden seçildiği görülmektedir. Diğer taraftan, Adalet ve Kalkınma Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %75'inin seçilmiş olması, Cumhuriyet Halk Partisi listelerinden aday gösterilen muhasebe meslek mensuplarının yaklaşık %70'inin seçilmiş olması, Cumhuriyet Halk Partisi'nin ve Adalet ve Kalkınma Partisi'nin neredeyse seçilmesi garanti yerlerden muhasebe meslek mensuplarını aday gösterdiğine işaret etmektedir.

İl genel meclisi ve belediye meclis üyesi seçilen muhasebe meslek mensuplarının plan ve bütçe komisyonlarında değerlendirme oranının il genel meclislerinde %75, ilçe belediye meclislerinde yaklaşık %50 olması muhasebe meslek mensuplarının mesleki birikimlerinin ilgili mahalli idare organlarında değerlendirildiğine işaret etmektedir.

KAYNAKÇA

Güler, F. (2023). Büyükşehir Belediye Meclisi Üyeliği Seçim Sisteminin Sebep Olduğu Sorunlar. Akademik İzdüşüm Dergisi, 8(1), 155-184.

TÜRMOB. (2025). Meslek Mensubu Dağılım Tablosu (SM-SMMM): <https://www.turmob.org.tr/istatistikler/c8172e63-2bef-4919-a863-86e403bdfd0a/meslek-mensubu-dagilim-tablosu--sm-smmm-> adresinden alındı.

YSK (2025). Yüksek Seçim Kurulu Açık Veri Portalı. <https://acikveri.ysk.gov.tr/anasayfa> adresinden alındı.

Zor, B. V. (2018). Yerel Yönetimlerin Karar Ve Yürütme Organlarının Seçilme Yeterliliği . Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi , 2 (4) , 78-101

ANAYASA MAHKEMESİNİN KAT MÜLKİYETİ HUKUKUNA ETKİSİ

Doç. Dr. Fatih GÜLER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

fatih.guler@comu.edu.tr, 0000-0002-5365-5700

ÖZET

Kanunların anayasaya uygunluğunu denetlemekle ve bireysel başvuruları karara bağlamakla görevli olan Anayasa Mahkemesi, bu görevini yerine getirirken hukuk dallarına farklı düzeylerde etki etmektedir. Bu etki, norm denetiminde iptal ve ret kararlarında veya bu kararların gerekçelerinde kendini göstermektedir. Bireysel başvuru kararlarında ise diğer yargı kollarında kurulmuş olan hükümlerin temel hak ve hürriyetlere etkisi incelenmektedir. Hem temel bir ihtiyaç hem de bir yatırım aracı olarak kabul edilen gayrimenkul kavramının görünürlüğü her geçen gün artmaktadır. Kentleşmenin apartman ve site tipi yaşam oranını arttırmasıyla birlikte bireylerin özel hayatlarını sürdürdüğü toplu yapılardaki hukuki uyumsuzluklar da artmaktadır. Diğer taraftan küresel ve ulusal ekonomik zorlukların beraberinde getirdiği enflasyonist ekonomik ortamın devam etmesi de benzer hukuki uyumsuzlukların artmasında önemli bir rol oynamaktadır. Kat mülkiyeti hukuku bu tür hukuki uyumsuzlukların çözümünde uygulanan önemli bir hukuk dalı olarak ifade edilebilir. Çalışmada, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu ve bu kanunda değişiklik öngören diğer kanunlarla ilgili Anayasa Mahkemesi kararları incelenmiştir. Bu kararlardan norm denetimi kararlarının ve bireysel başvuru kararlarının kat mülkiyeti hukukuna etkisi ayrı ayrı ele alınacak şekilde farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu, Kat Mülkiyeti Hukuku, Anayasa Mahkemesi, Bireysel Başvuru, Norm Denetimi.

THE IMPACT OF THE CONSTITUTIONAL COURT ON CONDOMINIUM LAW

ABSTRACT

The Constitutional Court, which is responsible for reviewing the constitutionality of laws and deciding on individual applications, influences branches of law at different levels while fulfilling this duty. This effect is evident in the cancellation and rejection decisions or the justifications of these decisions in the constitutionality review. In individual application decisions, the effects of the provisions established in other branches of jurisdiction on fundamental rights and freedoms are examined. The visibility of the concept of real estate, which is accepted as both a basic need and an investment tool, is increasing day by day. As urbanization increases the rate of apartment and site type living, legal disputes in collective buildings where individuals continue their private lives are also increasing. On the other hand, the continuation of the inflationary economic environment brought about by global and national economic difficulties also plays an important role in the increase of similar legal disputes. Condominium law can be expressed as an important branch of law applied in the resolution of such legal disputes. In this study, the Constitutional Court decisions regarding the Law No. 634 on Condominium Law and other laws that envisage amendments to this law were examined. Among these decisions, the effects of norm control decisions and individual application decisions on condominium ownership law were evaluated under different headings, to be addressed separately.

Keywords: Law No. 634 on Condominium Law, Condominium Law, Constitutional Court, Individual Application, Constitutionality Review.

1. GİRİŞ

Hem temel bir ihtiyaç hem de bir yatırım aracı olarak kabul edilen gayrimenkul kavramının görünürlüğü her geçen gün artmaktadır. Kentleşmenin apartman ve site tipi yaşam oranını arttırmasıyla birlikte bireylerin özel hayatlarını sürdürdüğü toplu yapılardaki hukuki uyumsuzluklar da artmaktadır. Örneğin daha önceden hukuki bir sorun olarak görülmeyen çocukların ortak alanlarda oyun oynaması (Şahin Caner, 2024), evcil hayvanların bağımsız bölümlerde yaşamlarına devam etmesi (Nart, 2020; Yünlü, 2021; Uçkan, 2013), merkezi ısıtma giderlerinin paylaşılması (Güler, 2019; Zorlu, 2021), ortak yerlerin hukuki durumu (Güleryüz & Karaosman; 2016; Şengül, 2012) gibi konular her geçen gün daha fazla gündeme gelmektedir.

Kat maliklerinin temel hak ve menfaatlerine yönelik kararların kat malikleri kurulu (Nar, 2018; Çelik, 2023;) tarafından yönetim planı (Doğar, 2024a; Küçükçapraz, 2023; Doğar, 2024b; Güler, 2021) hükümlerine göre alınması bu kavramların önemini de arttırmaktadır. Ayrıca küresel ve ulusal ekonomik zorlukların beraberinde getirdiği enflasyonist ekonomik ortamın devam etmesi de anagayrimenkulun gelirleri, giderleri (Şahin, 2024; Ayar, 2021) ve bunların güvence altına alınması (Durak, 2025) gibi hukuki uyumsuzlukların artmasında da önemli bir rol oynamaktadır. Kat mülkiyeti hukuku bu tür hukuki uyumsuzlukların çözümünde uygulanan önemli bir hukuk dalı olarak ifade edilebilir. Çalışmada, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu ve bu kanunda değişiklik öngören diğer kanunlarla ilgili Anayasa Mahkemesi kararları incelenmiştir. Bu kararlardan norm denetimi kararlarının ve bireysel başvuru kararlarının kat mülkiyeti hukukuna etkisi ayrı ayrı ele alınacak şekilde farklı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

2. NORM DENETİMİNİN KAT MÜLKİYETİ HUKUKUNA ETKİSİ

Bilindiği üzere anayasaya aykırılık iddiaları Anayasa Mahkemesinin gündemine iki şekilde gelebilmektedir. Bunlardan biri soyut norm (iptal yolu) denetimi, diğeri ise somut norm (itiraz yolu) denetimidir. Soyut norm denetiminde anayasa tarafından belirlenmiş makamların Kanun'un Resmi Gazete'de yayımını takip eden altmış gün içerisinde Anayasa Mahkemesine başvurması ile mümkündür. Somut norm denetiminde ise, bir davaya

bakmakta olan mahkeme görülmekte olan bir davada uygulanacak kanun hükmünü anayasaya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurması ile mümkündür. Kanun özelinde norm denetimlerin tamamı somut norm denetimi yoluyla gerçekleşmiş olup Kanun'dan kaynaklı soyut norm denetimi başvurusu olmamıştır. Farklı zamanlarda on altı değişiklik olmasına rağmen soyut norm denetimine yönelik bir iptal başvurusunun olmaması dikkat çekicidir.

Çizelge 1. Norm Denetimi Kararları

	Esas Sayısı	Karar Sayısı	Karar Tarihi	Resmi Gazete Tarihi	İstemde Bulunan	Maddesi	Sonuç
1	1966/17	1966/27	27.06.1966	-	Şahıs	51	İstemde bulunanın yetkisizliğinden ret
2	1980/24	1980/20	25.03.1980	-	Şahıs	20	İstemde bulunanın yetkisizliğinden ret
3	2006/159	2010/47	24.03.2010	18.05.2010	Sulh Hukuk	24	Esastan ret
4	2015/25	2015/81	10.09.2015	21.10.2015	Sulh Hukuk	3	Esastan ret
5	2023/156	2024/19	23.01.2024	02.04.2024	Asliye Hukuk	46	Esastan ret

Yukarıdaki Çizelge-1'de Anayasa Mahkemesinin norm denetimi kararları neticesinde vermiş olduğu kararlar listelenmiştir. Bu kararların tamamı oybirliği ile alınmış ve 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun herhangi bir hükmünün iptali ile sonuçlanmamıştır. Bu çerçevede norm denetimi bağlamında Anayasa Mahkemesinin kat mülkiyeti hukuku üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu söylemek mümkün olmamakla beraber esastan redde yönelik gerekçeler üzerinden dolaylı bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Çizelge-1 gösterilen ilk iki karar istemde bulunanın yetkisizliğinden ret ile neticelenmesi sebebiyle esasa yönelik bir değerlendirme içermemektedir. Diğer kararların içeriği incelendiğinde de Anayasa Mahkemesinin uygulamadan kaynaklı oluşan durumlara da işaret ederek kanun koyucunun genel perspektifinin anayasaya uyumlu olduğu kanaatine sahip olduğu görülmektedir.

Kanun'un *yasak işler* matlablı 24. maddesine göre “*Anagayrimenkulün, kütükte mesken, iş veya ticaret yeri olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde hastane, dispanser, klinik, poliklinik, ecza laboratuvarı gibi müesseseler kurulamaz; kat maliklerinin buna aykırı sözleşmeleri hükümsüzdür; dispanser, klinik, poliklinik niteliğinde olmıyan muayenehaneler bu hükmün dışındadır.*” hükmü çerçevesinde anagayrimenkulün, kütükte mesken, iş veya ticaret yeri olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde dispanser, klinik, poliklinik niteliğinde

olmayan muayenehaneler açılmasına cevaz verilmiştir (Tiryaki, 2021; Bağcı, 2016). Anayasa Mahkemesinin 18.05.2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 24.03.2010 tarih ve Esas No: 2006/159 ve Karar No: 2010/ 47 sayılı kararında, bu hükmün; hastalık bulaşması riski, gürültü, insan yoğunluğu vb. istenmeyen durumlar nedeniyle diğer kat maliklerinin, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, mülkiyet hakkı, özel hayatın ve aile hayatının gizliliği hakkı, haklardan eşit olarak yararlanma hakkı gibi bir kısım haklarının anayasaya aykırı olarak sınırlandırıldığı iddia edilmiştir. Anayasa Mahkemesi ise kanun koyucunun, çeşitli sosyal ve ekonomik verileri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurarak muayenehaneler açısından pozitif ayrıcalık olarak değerlendirilebilecek bir perspektifi kabul etmesinin eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceğine hükmedilmiştir.

Kanun’un, *kat mülkiyetinin ve kat irtifakının niteliği matlablı*, 14.11.2007 tarih ve 5711 sayılı Kanun’un birinci maddesi ile değişik üçüncü maddenin ikinci fıkrasında “*Arsa paylarının bağımsız bölümlerin payları ile oranlı olarak tahsis edilmediği hallerde, her kat maliki veya kat irtifakı sahibi, arsa paylarının yeniden düzenlenmesi için mahkemeye başvurabilir.*” hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesinin 21.10.2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 10.09.2015 tarih ve Esas No: 2015/25 ve Karar No: 2015/81 sayılı kararında, kat malikine veya kat irtifakı sahibine herhangi bir zamanaşımı süresi gözetilmeksizin arsa paylarının yeniden düzenlenmesi için mahkemeye başvurabilmesi hakkı tanınmasının diğer kat maliklerinin veya irtifak hakkı sahiplerinin mülkiyet hakkının sürekli bir biçimde dava tehdidi altında bırakılmasına neden olduğu iddia edilmiştir. Anayasa Mahkemesi ise kararında, prensip olarak bu durumun aleyhine dava açılan kat maliki veya kat irtifakı sahibinin mülkiyet hakkına yönelik bir müdahale olarak kabul edilmiş olmakla birlikte bu müdahalenin ölçülü bir müdahale olduğuna işaret ederek bir anayasaya aykırılık görmemiştir. Anayasa Mahkemesi devamında uygulamaya yönelik önemli bir tespite de kararda yer vermiştir. Anayasa Mahkemesi, çok katlı yapılarda bağımsız bölümlerin sık malik değiştirdiğine vurgu yaparak kat mülkiyeti veya kat irtifakı tesis edilirken bağımsız bölümlere arsa payı özgülmesi işlemleri özensiz bir şekilde yapılabildiğine yönelik haklı tespitinin ardından sonraki maliklerin arsa paylarının bağımsız bölümlerin değeriyle oranlı bir şekilde tahsis edilmemesinin oluşturacağı hakkaniyete aykırı durumu da göz ardı etmemiştir.

Kanun'un, *kat mülkiyetinin sona ermesi: anagayrimenkulün arsasıyla birlikte yok olması veya kamulaştırılması ile*, matlablı 46. maddesinin son fıkrasının “*Anagayrimenkul kamulaştırılırsa, her bağımsız bölümün kamulaştırma bedeli bağlantılı bulunduğu arsa payı ve eklentileri de gözönünde tutularak ayrı ayrı takdir olunur ve o bölümün malikine ödenir.*” hükmü yer almaktadır. Anayasa Mahkemesinin 02.04.2024 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 23.01.2024 tarih ve Esas No: 2023/156 ve Karar No: 2024/19 sayılı kararında, mevcut hükmün bağımsız bölüm niteliğindeki taşınmazların kamulaştırma değerinin bağımsız bölümün kendine özgü niteliklerinin dikkate alınması suretiyle tespit edilmesi imkânının bu yolla ortadan kaldırıldığı iddia edilmiştir. Anayasa Mahkemesi ise 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu ve yargı içtihatlarına göre ilk olarak arsanın bedeli tespit edildiğine, devamında da ana gayrimenkulün tamamının bedel tespiti yapıldığına ve bu her iki bedelin toplamının arsa payı göz önünde bulundurularak bağımsız bölümlere dağıtılması suretiyle her bir bağımsız bölümün kamulaştırma bedelinin tespit edildiğine işaret ederek, mevcut uygulamanın itiraz başvurusunda belirtilen gerekçeyle uyumlu bir şekilde devam ettiğini zımnen kabul etse de mükerrer olmayan objektif değer artırıcı unsurların gerçek karşılığın tespit edilmesine yönelik hükümlerinin varlığına dikkat çekmek suretiyle, başvuruya konu hükmün anayasaya aykırılık teşkil etmeyeceğine hükmetmiştir.

3. BİREYSEL BAŞVURUNUN KAT MÜLKİYETİ HUKUKUNA ETKİSİ

2010 yılında yapılan anayasa değişikliği ile “ ... *anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine...* ” bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Bireysel başvurular neticesinde verilen kararlar farklı hukuk dallarına etki ettiği gibi kat mülkiyeti hukukuna etki etmektedir.

Çizelge 2. Bireysel Başvuru Kararları

	Başvuru Numarası	Karar Tarihi	Resmi Gazete Tarihi	İstemde Bulunan	Maddesi	Sonuç
1	2012/1035	17/7/2014	16/10/2014	Türkiye Emekliler Derneği	24	İhlalin Bulunmadığı
2	2014/17715	9/11/2017		Abbas Korkmaz ve Diğerleri	49	İhlalin Bulunmadığı
3	2015/18363	9/10/2019		Gülhan Apartmanı Yönetimi	4	İhlalin Bulunmadığı
4	2015/2568	18/4/2018		Fikret Topçu	5	İhlalin Bulunmadığı
5	2015/2574	9/5/2018		Ali Sedat Yücelik ve Diğerleri	5	İhlalin Bulunmadığı
6	2017/14702	1/7/2020		Ahmet Recai Kural	44	İhlal

Yukarıdaki Çizelge-2’de Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararları neticesinde vermiş olduğu kararlar listelenmiştir. Yargıtayın müstakar içtihatları doğrultusunda dernekler kat mülkiyeti hukuku açısından işyeri olarak kabul edilmekte (Tiryaki, 2021) ve Kanun’un 24. maddesinin “...*anagayrimenkulün, kütükte mesken olarak gösterilen bağımsız bir bölümünde ... gibi yerler, ancak kat malikleri kurulunun oybirliği ile vereceği kararla açılabilir.*” hükmü doğrultusunda kısıtlamaya tabidir. Anayasa Mahkemesi, *Türkiye Emekliler Derneği*, B. No: 2012/1035, 17/7/2014 kararında; derneğin işyeri sayılmasından ve diğer kat maliklerinin bağımsız bölümün dernek olarak kullanılması konusunda rıza göstermemesi sonucu dernek faaliyetlerinin sona erdirilmesine karar verilmesinde bir hak ihlali olmadığına hükmetmiştir.

Kanun’un 49. maddesinin “...*Kat irtifakına konu olan arsa üzerinde, bu irtifakın kurulması sırasında verilen plana göre beş yıl içinde yapı yapılmazsa maliklerden birinin istemi üzerine, sulh hakimi, gerektiğinde ilgilileri de dinleyerek, duruma göre kat irtifakının sona ermesine veya belli bir süre için uzatılmasına karar verir. Süre istem üzerine yeniden uzatılabilir...*” hükmü doğrultusunda kat mülkiyetine geçiş için kurulan geçici bir irtifak olan (Turanboy, 1990) kat irtifakının sona erdirilmesi düzenlenmiştir. 25.06.1970 tarihinde yedi katlı olarak projelendirilen fakat ilk üç katı inşa edilmesine rağmen diğer dört katı inşa edilemeyen kat irtifakına konu bir anagayrimenkulde, 1.10.1998 tarihli başvuru üzerine 18.06.2013 tarihinde kat irtifakı paylı mülkiyete çevrilmiştir. Anayasa Mahkemesi, *Abbas Korkmaz ve diğerleri*, B. No: 2014/17715, 9/11/2017 kararında; somut olayda anagayrimenkulün tamamlanmasında hukuken bir engel olmadığı anlaşılmasına rağmen kat irtifakı sahiplerinin anagayrimenkulün kalan kısmını tamamlayamayacaklarını ifade etmeleri de göz önünde bulundurularak kat irtifakının sona erdirilerek paylı mülkiyete dönüştürülmesinde mülkiyet hakkı açısından bir ihlal tespit etmemiştir.

Kanun’un beşinci maddesinde “*Anagayrimenkulde, kat mülkiyetine bağlanmamış veya lehine kat irtifakı kurulmamış arsa payı bırakılamaz.*” hükmü yer almaktadır. Yargıtay bu gibi durumlarda fiilen bağımsız bölüm mevcut değilse arsa payının bedeli karşılığında diğer bağımsız bölümlere özgülenmesi gerektiğine işaret etmektedir. Anayasa Mahkemesi, *Fikret Topçu*, B. No: 2015/2568, 18/4/2018 ve *Ali Sedat Yücelik ve diğerleri*, B. No: 2015/2574, 9/5/2018 kararlarında; başvurucunun fiilen mevcut olmayan bağımsız bölümün arsa payının

bedelsiz olarak devrine yönelik talebinin aksine bedeli karşılığında diğer bağımsız bölümlere özgülenmesini mülkiyet hakkı açısından bir ihlal olarak değerlendirmemiştir.

Kanun'un dördüncü maddesinde ifade edilen ortak yerlerin özgüledikleri amaç doğrultusunda kullanılması esastır (Şengül, 2021 ; Güteryüz & Karaosman, 2016). Buna rağmen uygulamada bu yerlerin amaçları dışında kullanıldığı da bir gerçektir. Yargıtay ortak amaçlara özgülenmiş yerlerin bu amacı dışında kullanılması durumunda ecrimisil istenemeyeceği görüşündedir (Zorlu, 2023). Bununla birlikte ortak yerlerin amacı dışında kullanımına yönelik oluşan fiili durumlar sebebiyle üçüncü kişiler lehine oluşan bir menfaat bulunması hâlinde maliklerin arsa payları oranında sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak dava açabilecekleri Yargıtay tarafından içtihat edilmektedir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, *Gülhan Apartmanı Yönetimi*, B. No: 2015/18363, 9/10/2019 kararında; amacı dışında kullanılan bir ortak yerle ilgili ecrimisil talebinin reddi yönündeki uyuşmazlıkta ecrimisil dışında sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak dava açabileceği ihtimaline işaret edilerek mülkiyet hakkı açısından bir ihlal olmadığına karar verilmiştir.

Kanun'un 44. maddesinin “..*anagayrimenkulün üstüne kat ilavesi ... kat malikleri kurulunun buna oybirliğiyle karar vermesi...*” yolundaki hükme rağmen (Çelik, 2023); belediyenin bu yönde bir karar olup olmadığına bakmaksızın tadilat ruhsatı verdikten ve inşaat işlemi başladıktan sonra, diğer bir kat malikinin böyle bir işleme rızası olmadığı yönündeki beyanı üzerine ruhsatı iptal ederek yıkım işlemi gerçekleştirilmesi durumunda Anayasa Mahkemesi, *Ahmet Recai Kural*, B. No: 2017/14702, 1/7/2020 kararında; Kanun' da öngörülen tasarruf nisabına uygun olup olmadığının denetlenmesinin Belediyenin görevi olduğuna işaret ederek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini tespit etmiştir.

4. SONUÇ

Çalışmada sosyal hayatın düzenlenmesinde önemli bir rolü olan kat mülkiyeti hukuku üzerinde Anayasa Mahkemesinin etkisi norm denetimi ve bireysel başvuru kararları özelinde incelenmiştir. Norm denetimine yönelik başvurular 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu'nun herhangi bir hükmünün iptali ile sonuçlanmamıştır. Bu çerçevede norm denetimi bağlamında Anayasa Mahkemesinin kat mülkiyeti hukuku üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu söylemek mümkün olmamakla beraber esastan redde yönelik gerekçeler üzerinden

doğrudan bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Kararların içeriği incelendiğinde de Anayasa Mahkemesinin uygulamadan kaynaklı oluşan durumlara da işaret ederek kanun koyucunun genel perspektifinin anayasayla uyumlu olduğu kanaatine sahip olduğu görülmektedir.

Bireysel başvuruya ilişkin kararlarına bakıldığında ise Anayasa Mahkemesi, Kat Mülkiyeti Kanunu'nda doğrudan düzenlenmemiş fakat Yargıtay tarafından içtihadi perspektifle doldurulan pratiğe yönelik durumlardan kaynaklanan uyuşmazlıkların bir hak ihlali teşkil etmediğine yönelik bir yaklaşımı benimsediği ifade edilebilir. Bununla birlikte hak ihlali yönünde hüküm kurduğu sınırlı sayıda kararda ise Kat Mülkiyeti Kanunu'nda öngörülen nisap vb. durumların kamu otoriteleri tarafından hassasiyetle takip edilmesi gerekliliğine işaret etmiştir.

KAYNAKÇA

- Ayar, A. (2021). Kat Mülkiyetinde Ortak Giderlerin Paylaşılması Sorunu. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 861-873.
- Bağcı, Ö. (2016). Kat Mülkiyetinde Cins Tashihine Yönelik Düşünceler, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 301-316.
- Çelik, Ö. F. (2023). Kat Malikleri Kurulu Kararlarının Alınmasında Karar Yeter Sayısına Uyulmamasının Hukuksal Sonucu. *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 10(2), 545-589.
- Doğar, M. (2024a). Toplu Yapı Yönetim Sözleşmesinin Hukuki Niteliği. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 28(4), 119-154.
- Doğar, M. (2024b). Toplu Yapı Yönetim Planının Değiştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14(2), 1715-1752.
- Durak, Y. (2025). Kat Mülkiyetinde Giderlerin ve Avansların Güvence Altına Alınması. *Kırıkkale Hukuk Mecmuası*, 5(1), 221-242.
- Güler, F. (2019). Merkezi Isıtma Sistemlerinin Uygulanmasında Yaşanan Sorunların Kat Mülkiyeti Hukuku Açısından Sonuçları. *Yönetim Ekonomi Edebiyat İslami ve Politik Bilimler Dergisi*, 4(1), 48-64.
- Güler, F. (2021). Kentleşmenin Bireylerin Yönetim Hakkını Zedelemesi Açısından Kat Mülkiyeti Kanununun Yönetim Planına İlişkin Bazı Hükümlerine Eleştirel Yaklaşım ve Öneriler. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 17(1), 17-34.

- Güleryüz, M. T., & Karaosman, E. (2016). Ortak Yer ve Tesislerin Oybirliğiyle Kiraya Verilebileceği Meselesini Yeniden Düşünmek. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(1), 213-228.
- Küçükçapraz, S. (2023). Kat Mülkiyetinde Yönetim Planının İçeriği ile Kat Maliklerinin Yönetim Hakkının Kısıtlanması. *Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 5(2), 972-1008.
- Nar, A. (2018). Kat Malikleri Kurulu. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(2),155-189.
- Nart, S. (2020). Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1), 123-70.
- Öztrak, İ. (1967). Kat Mülkiyetinde Yönetim Planı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 22(03), 113-138.
- Şahin Caner, A. (2024). Kat Mülkiyeti Kanunu Kapsamında Çocukların Ortak Yerlerde Oyun Oynama Haklarının Sınırlandırılması Sorunu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* (60), 401-422.
- Şahin, M. F. (2024). Kat Maliklerinin Ortak Gidere Katılma Payının Değiştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 73(1), 409-436.
- Şengül, M. (2012). Kat Mülkiyetinde Ortak Yer ve Tesislerin Niteliğinin Değiştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 18(3), 201-232.
- Tiryaki, B. (2021). Bağımsız Bölümlerin Kullanım Biçimine Getirilen Yasaklar. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1215-1246.
- Turanboy, K. N. (1990). Kat İrtifakının Hukuki Mahiyeti. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(1), 173-180.
- Uçkan, M. (2013). Ev ve Süs Hayvanlarının Konuttan Tahliye Edilmesi Hakkında Bir Değerlendirme. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 8(Özel), 2845-2896.
- Yünlü, S. (2021). Kat Mülkiyeti ve Hayvanlar: Bağımsız Bölümlerde Hayvan Bulundurulması ve İlgili Meseleler. *Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(2), 307-338.
- Zorlu, S. (2021). Merkezi Isıtma Sistemli Yapılarda Isıtma Giderinin Paylaştırılmasında Isı Paylaşım Sistemi ve Kat Mülkiyeti Hukuku Bakımından Bu Sisteme İlişkin Esaslar. *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(1), 43-72.

Zorlu, S. (2023). “Kat Mülkiyetinde Kat Malikinin Mimari Projeye Aykırı Yapı Yapması”, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6(2), s. 581-599.

TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA AVUKATLIK SÖZLEŞMELERİNDEN KAYNAKLANAN UYUŞMAZLIKLARDA ARABULUCULUK

Dr. Öğr. Üyesi Gaye TUĞ LEVENT

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Hukuk Bilimleri Ana Bilim Dalı

gayetug@yyu.edu.tr – ORCID ID: 0000-0001-9387-5065

ÖZET

Avukatlık sözleşmesi, taraflardan birinin avukat diğerinin ise iş sahibi olduğu, avukatın belirli bir hukuki konuda destek sağlaması karşılığında iş sahibinin de kural olarak aynı veya nakdi bir ücret ödemeyi kararlaştırdığı sözleşmedir. Vekâlet sözleşmesinin özel bir türü olarak kabul edilen avukatlık sözleşmesi, hukuki niteliği gereğince Avukatlık Kanunu'nda düzenlenmiş olması sebebiyle isimli bir sözleşme olarak nitelendirilmektedir.

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin belirlenmesi ile dava şartı arabuluculuk yoluna gidilip gidilmeyeceği konusunda, avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemi yönünden değerlendirilmesi gerekmektedir. Avukatlık sözleşmesinin bir hukuki işlem olarak tüketici işlemi vasfında kabul edilip edilemeyeceği özellikle yargı kararlarında tartışmalıdır. Avukat sözleşmesi kapsamında, tüketici işleminin unsurlarının yer alıp almadığı incelenmeli ve bu doğrultuda 6502 Sayılı Tüketicin Korunması Hakkında Kanun hükümleri uygulama alanı bulmalıdır. Tüketici davalarında zorunlu arabuluculuk, 28 Temmuz 2020 tarihinde yürürlüğe giren 7251 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile düzenlenmiştir. Bu kapsamda avukatlık sözleşmesi tüketici işlemi niteliğinde kabul edildiği takdirde, sözleşmeden kaynaklı uyuşmazlık halinde -hakem heyetine başvuru için parasal sınırlar da dikkate alınarak- öncelikle zorunlu arabuluculuk yoluna gidilmesi gerekecektir.

Çalışmamız kapsamında, avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemi yönünden hukuki niteliği, tartışmalı yargı kararları ile birlikte değerlendirilerek, sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklarda Tüketici Hukuku hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı konusu incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Avukatlık sözleşmesi, tüketici işlemi, arabuluculuk, tüketici.

MEDIATION IN DISPUTES ARISING FROM ATTORNEY AGREEMENTS WITHIN THE SCOPE OF CONSUMER PROTECTIVE PROVISIONS

ABSTRACT

An attorney contract is a contract in which one of the parties is a lawyer and the other is a client, and the client agrees to pay a fee in kind or in cash in return for the lawyer providing support on a specific legal matter. An attorney contract, which is considered a special type of agency contract, is defined as a nominal contract due to its legal nature and is regulated in the Attorneyship Law.

In disputes arising from the attorney contract, the attorney contract should be evaluated in terms of consumer transactions in terms of determining the competent court and whether mediation will be resorted to as a condition of lawsuit. Whether an attorney contract can be accepted as a consumer transaction as a legal transaction is particularly controversial in court decisions. Within the scope of the attorney contract, it should be examined whether the elements of a consumer transaction are included and in this direction, the provisions of the Law No. 6502 on the Protection of Consumers should be applied. Compulsory mediation in consumer cases is regulated by the Law No. 7251 on the Amendment of the Code of Civil Procedure and Certain Laws, which entered into force on July 28, 2020. In this context, if the attorney contract is accepted as a consumer transaction, in case of a dispute arising from the contract - taking into account the monetary limits for applying to the arbitration board - it will be necessary to resort to compulsory mediation first.

Within the scope of our study, the legal nature of the attorney contract in terms of consumer transactions will be evaluated together with controversial court decisions and the issue of whether the provisions of Consumer Law will be applied in disputes arising from the contract will be examined.

Keywords: Attorney agreement, consumer transaction, mediation, consumer.

1. GİRİŞ

Avukatlık sözleşmeleri vekâlet sözleşmesinin bir türü olarak Avukatlık Kanunu'nda düzenlenmiş isimli bir sözleşme türüdür. Taraflarından birini kendisinden belirli bir ücret karşılığında hukuki yardım talep edilen avukat, sözleşmenin diğer tarafını ise iş sahibi oluşturmaktadır. Tüketici hükümleri kapsamında değerlendirildiğinde sözleşmeye konu hukuki işlemin hizmet sağlamaya yönelik bir tüketici işlemi olduğu söylenebilir. Ancak avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda genel geçer bir ifade olarak Tüketici hükümlerinin uygulanacağını söylemek hatalı bir ifade olacaktır. Bu kapsamda avukatlık sözleşmesine konu işlem temelinin iyi irdelenmesi gerekmektedir.

6502 Sayılı Tüketicin Korunması Hakkında Kanun¹, tüketici lehine hükümler düzenleyen ve taraflardan birinin tüketici sıfatına sahip olduğu, karşı tarafın ise satıcı veya sağlayıcı olarak bulunduğu mal veya hizmet konulu hukuki işlemlere uygulanan yasal düzenlemeler içermektedir. 6502 Sayılı önceki kanundan farklı olarak tüketici işlemini m. 3/1 bendinde ayrıntılı olarak düzenlemiştir. Bu düzenleme kapsamında taraflardan birinin tüketici sıfatına sahip olduğu avukatlık sözleşmelerine tüketiciyi koruyucu kanun hükümlerinin uygulanması mümkün olabilecektir. Aksi takdirde, sözleşmenin taraflarından biri tüketici sıfatına sahip olmadığı durumlarda sözleşmeden kaynaklanan uyuşmazlıklara genel hükümler uygulanacaktır.

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü için görevli yargı yerinin belirlenmesinde de sözleşmenin temelindeki işlemin tüketici işlemi olup olmadığının tespiti önemlidir. Özellikle tüketici uyuşmazlıklarında, alternatif çözüm yolu olarak arabuluculuk müessesesinin dava şartı olarak düzenlenmesi, uyuşmazlık konusu işlemin tüketici işlemi olması durumunda gündeme gelecektir. Bu nedenle avukatlık sözleşmesi temelindeki işlem değerlendirilmeye muhtaçtır.

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklara hangi hükümlerin uygulanması gerektiği yönünde yargı kararları da farklılık göstermektedir. Ayrıca tüketici hukuku yönünden kabul gören hakem heyeti ve tüketici mahkemesi olmak üzere iki aşamalı yargılama sistemi de uyuşmazlıkta gidilebilecek görevli yargı yerinin tayininde esas alınmalıdır. Bu kapsamda avukatlık sözleşmesinin öncelikle hukuki niteliği incelenerek, tüketici işleminin unsurlarını taşıyıp taşımadığı hususu ile hangi hükümlerin uygulama alanı bulacağı yargı kararları ile birlikte analiz edilmesi gerekmektedir.

2. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

Avukatlık sözleşmesi, Avukatlık Kanunu²'nin on birinci kısım başlığı altında m.163 ve devamındaki hükümler olarak düzenlenmiştir³. Ancak avukatlık sözleşmesine ilişkin açık bir tanım ilgili kanunda bulunmamaktadır. Avukatlık sözleşmesinin düzenlendiği m.163 ve devamı hükümlerinde avukat ile iş sahibi arasındaki hukuki desteğe dayalı hukuki işlem ile bu ilişkiden doğan avukatlık ücretine ilişkin yasal hükümler düzenlenmiştir⁴.

Doktrinde avukatlık sözleşmesinin tanımına yönelik farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe avukatlık sözleşmesi iş görme borcu sözleşmesidir ve avukatın belirli bir konuda hukuki desteğini sağladığı ve ücret alınmayacağı özel olarak kararlaştırılmadığı müddetçe

¹ 6502 Sayılı Tüketicin Korunması Hakkında Kanun, 28 Kasım 2013 tarih ve 28835 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanmış, 28 Mayıs 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kazancı Hukuk Otomasyon.

² 1136 Sayılı Avukatlık Kanunu 7 Nisan 1969 tarih ve 13168 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

³ Avukatlık sözleşmesine ilişkin hüküm, 02.05.2001 tarihinde Avukatlık Kanunu'nda değişiklik öngören 4667 Sayılı Kanun ile getirilen bir düzenlemedir.

⁴ Özkan, M. S., *Avukatlık Mesleği (Avukatın Hak ve Yükümlülükleri)*, 4. Baskı, İzmir, Fakülteler Barış Kitabevi, 2013, s. 217; Güner, S., *Avukatlık Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011, s. 242.

ücrete hak kazanacağı bir hukuki işlem olarak tanımlanır⁵. Diğer bir görüş ise avukatlar hukuki destek sundukları için avukatlık sözleşmesinin kamusal bir hizmet niteliği taşıdığından hareketle her iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olduğu yönündedir⁶. Katıldığımız görüş uyarınca ise avukatlık sözleşmesi, hem kendine münhasır bazı özellikler taşıdığı hem de vekalet sözleşmesi ile büyük oranda benzerlik gösterdiğinden vekalet sözleşmesinin özel bir türü olarak nitelendirilir⁷. Nitekim avukatlık sözleşmesine Avukatlık Kanunu hükümleri uygulanırken, ilgili kanunda düzenlenmeyen hallerde Borçlar Kanunu hükümleri de bu nedenle uygulanabilmektedir.

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklara tüketici hükümlerinin uygulanabilmesi için sözleşmenin hukuki niteliğinin ne olduğunun önemi bulunmamaktadır. Öyle ki, avukatlık sözleşmesine konu olan temel işlemin bu kapsamda tüketici işlemi yönünden değerlendirilmesi elzemdir. Temelde vekâlet sözleşmesine ilişkin benzer hükümler içeren avukatlık sözleşmesinin taraflarından biri olan avukatın mesleki olarak hareket etmesi onu 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında düzenlenen sağlayıcı sıfatına haiz kılmaktadır. Dolayısıyla avukatlık sözleşmesinin karşı tarafı olan müvekkilin (iş sahibi) hangi amaçla hareket ettiği, tüketici sıfatının olup olmadığı hususu bu konuda ayırt edici özellik taşır. Tüketici işlemi değerlendirilirken bu unsurlara dikkat edilmesi gerekir.

3. TÜKETİCİ İŞLEMİ KAVRAMI

6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un 2014 yılında yürürlüğe girmesiyle birlikte mülga kanunda düzenlenmeyen birçok husus düzenlenmiş ve var olan hükümlerde de değişikliğe gidilmiştir. Bunlardan biri de tüketici işlemi kavramının çok geniş bir şekilde düzenlenmesidir. Tüketici işlemi Kanun'un m. 3/1 bendinde düzenlenmiştir. Düzenlemeye göre tüketici işlemi; *“mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi”* ifade etmektedir. Böylece kanun koyucu, madde metnini düzenlerken bazı sözleşme türlerini saymakla tüketmemiş her tür sözleşme ve hukuki işlem ifadesini kullanarak tüketici işleminin kapsamını geniş tutmuştur.

Tüketici işleminin düzenlendiği madde metninde vekalet sözleşmesi de yer aldığından, vekalet sözleşmesi hükümlerinin de uygulandığı benzer sözleşmelerden olan avukatlık

⁵ Günergök, Ö., *Avukatlık Sözleşmesi*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 36.

⁶ Korkusuz, R., Korkusuz, H., *Avukatlık Sözleşmesinin Özellikleri*, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: I, Sayı: 2, 2013, s.4; İlgün, C., *Avukatlık Ücret Sözleşmesi*, 2. Baskı, Ankara, 2015, s.4; İyimaya, A., *Temsil Yoluyla Bağıtlanan Avukatlık Sözleşmesi için Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:3-4, 1993, s.367.

⁷ Burcuoğlu, H., *Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti İle İlgili Önemli Bazı Sorunlar (Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti)*, TBB Dergisi, S.49, 2003, s.49-82; TANDOĞAN, H., *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, C. I/1, 3. Bası, Ankara, 1984, s. 12; Günergök, s. 35; Güner, s.252.

sözleşmesinin de bu kapsamda değerlendirilebileceği anlaşılmaktadır. Nitekim sözleşme türünün, tüketici işleminin unsurları bakımından bir önemi bulunmamaktadır⁸. Bir hukuki işlemin tüketici işlemi olarak kabul edilebilmesi için kanun metninden anlaşılan üç unsur bulunmaktadır. Bunlardan birincisi; bir hukuki işlemin taraflarından birinin tüketici sıfatına sahip olmasıdır. 6502 Sayılı Kanun m. 3/ k bendinde tüketici kavramını tanımlamıştır. Düzenlemeye göre tüketici, *“ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi”* ifade etmektedir. Dolayısıyla burada anlaşılması gereken tüketici sıfatına sahip olabilmek için ayırt edici unsurun, tüketicinin hukuki işlem yaparken kazanç sağlama veya kar elde etme amacının olmamasıdır. Avukatlık sözleşmesi yönünden değerlendirdiğimizde ise sözleşmenin tarafı olan müvekkilin, avukattan almış olduğu hukuki destek kapsamında özel bir amaçla hareket etmesi, ticari bir amaç gütmemesi, sözleşmeye tüketici işlemi niteliğini kazandırabilecektir.

Tüketici işlemi yönünden sözleşme tipinden bağımsız olarak aranan ikinci unsur ise yine kanun metninden anlaşıldığı üzere; sözleşmenin diğer tarafının *“mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler”* den oluşması ifade edilmektedir. Öyle ki tüketici işleminin bir tarafı tüketici iken diğer taraf satıcı veya sağlayıcı olması gerekmektedir⁹. Satıcı veya sağlayıcının ticari veya mesleki bir amaçla hareket etmesi ayırt edici bir özelliktir.

Uyuşmazlık konusu hukuki işlemin tüketici işlemi olabilmesi için aranan üçüncü unsur da, işlem konusunun 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında mal veya hizmet olmasıdır. Tüketici işleminin konusunu maddi, gayri maddi varlıklar veya elektronik eşyalar olduğunda mal kapsamında değerlendirilebilir. Hizmet kavramı 6502 sayılı Kanun kapsamında çok geniş anlaşılması gerekir. Öyle ki; mal dışında kalan tüm tüketici işlemlerinin konusu hizmet olarak kabul edilebilir¹⁰.

Tüketici işlemi yönünden saydığımız bu üç unsurun bulunması durumunda sözleşmenin çeşidi ve niteliğine bakılmaksızın yapılan hukuki işlemin tüketici işlemi olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle hizmet kapsamında madde metninde bazı sözleşme tipleri sayılmış ve benzeri sözleşmeler ifadesi kullanılarak kavram geniş tutulmuştur. Böylece her somut olay özelinde işlem temelinin tüketici işlemi için aranan unsurları içerisinde barındırdığına bakmak gerekecektir.

4. AVUKATLIK SÖZLEŞMESİNİN TÜKETİCİ İŞLEMİ YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan bir uyuşmazlıkta hangi hükümlerin uygulanacağı, sözleşmenin temelinde yatan işlemin tüketici işlemi yönünden

⁸ Akipek, Ş., Milli Şerh, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 57.

⁹ Akipek, s. 58.

¹⁰ Özel, Ç. , *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 8. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023, s. 67.

değerlendirilmesine bağlıdır. Tüketici işleminde dikkate alınan unsurlar avukatlık sözleşmesi yönünden incelenmesi gerekir.

Avukat ile müvekkil (iş sahibi) arasında yapılan avukatlık sözleşmesinde avukat mesleki ve kazanç sağlama amacıyla hareket ettiği için sağlayıcı konudur¹¹. Bununla birlikte ücret kararlaştırılmamış avukatlık sözleşmelerinde avukatın sağlayıcı konumunda olmayacağı, dolayısıyla böyle bir durumda tüketici hükümlerinin sözleşmeye uygulanmayacağına dair görüş de mevcuttur¹². Bu durumda genel hükümlerin uygulanacağı açıktır. Ancak bazı yargı kararlarında avukatın kamu hizmeti sunması nedeniyle sağlayıcı sıfatına sahip olmadığı gerekçesiyle avukatlık sözleşmesinin tüketici işlemi niteliğinde olmadığı yönünde görüşler mevcuttur¹³. Yargıtay'ın ise avukatlık sözleşmesinin temelindeki işlemin tüketici işlemi olması durumunda 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiği yönünde kararları vardır¹⁴. Sözleşmenin temelindeki işlemde müvekkil tüketici sıfatına sahip değilse genel hükümlere gidilmesi gerekecektir¹⁵.

Sözleşme temelindeki işlemin tüketici işlemi niteliğinde olabilmesi için bir diğer önemli husus da müvekkilin tüketici konumunda olmasıdır. Avukatın sözleşmede belirlenen ücret karşılığında hukuki destek sağlaması durumunda, mesleki amaçla harekete ettiği açık olduğundan sağlayıcı sıfatına sahip olduğunun kabulü esastır. Müvekkilin tüketici sıfatına

¹¹ İlgin, C.; *Avukatlık Ücret Sözleşmesi*, 2. Baskı, Ankara, 2015, s. 11.

¹² Aydoğdu, M.; *Tüketici Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 64.

¹³ “vekalet' ilişkisi tüketici işlemleri arasında sayılmakla birlikte Avukatlık Ücret Sözleşmesi'nin kendine özgü niteliği ve bu itibarla da sözleşmenin taraflarının 'tüketici' kavramı içinde değerlendirilmesinin mümkün olmaması nedeniyle davaya bakma görevinin Asliye Hukuk Mahkemesine ait olduğundan bahisle: Ankara 20. Asliye Hukuk Mahkemesi ise söz konusu vekalet ilişkisinde davalı tarafın ticari veya mesleki amaç ile hareket etmediği, bu itibarla her iki tarafın da tüketici konumunda olduğundan yargılama görevinin 6502 sayılı Kanun'un 73. maddesi uyarınca Tüketici Mahkemelerine ait bulunduğu bahisle, görevsizlik kararları verilmiş ve her iki hüküm de yargı yoluna başvurulmaksızın kesinleşmiştir. Yapılan incelemede, Avukatlık Ücret Sözleşmesi'nin Avukatlık Kanunu'nda özel olarak düzenlenmesi, aynı Yasa'da Avukatlık mesleğinin kamu görevi olarak vasıflandırılması ve ücret sözleşmesinin kendine özgü niteliği birlikte değerlendirildiğinde sözleşmenin taraflarının 6502 sayılı Yasa'da belirtilen 'tüketici' olarak kabulü mümkün değildir.”, Ankara BAM 27. H.D. 2016/19 Esas, 2016/15 Karar ve 10.10.2016 Tarih sayılı kararı. Aynı yönde bkz. Ankara BAM 4. HD. E. 2017/1364, K. 2017/1115, T.19.07.2017; Ankara BAM 4. HD. E. 2018/847, K. 2018/1049, T. 18.05.2018, Kazancı Hukuk Otomasyon.

¹⁴ “Bir hukuki işlemin 6502 Sayılı Kanun kapsamında kaldığının kabul edilmesi için taraflardan birinin tüketici olması gerekir. Davacı, eldeki dava ile haksız azil nedeniyle vekalet ücreti talebinde bulunmuş olup, vekalet ücreti alacağı talebine dayanak davalar mirasçılık işlemleri ve vasiyetnamenin tenfizine ilişkin olup, davalı tüketici konumundadır. Taraflar arasındaki uyuşmazlık Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında kaldığına göre davaya bakmaya Tüketici Mahkemesi görevlidir.” Yargıtay 3. HD. 2023/1142 Esas, 2024/607 Karar, 14.02.2024 Tarih sayılı kararı, Kazancı Hukuk Otomasyon.

¹⁵ “Bir hukuki işlemin 6502 Sayılı Kanun kapsamında kaldığının kabul edilmesi için taraflardan birinin tüketici olması gerekir. Davacı, eldeki dava ile haksız azil nedeniyle vekalet ücreti talebinde bulunmuş olup vekalet ücreti alacağı talebi iş mahkemesinde takip edilen dosyaya ilişkindir. Vekalet sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıkların da 6502 Sayılı yasa kapsamında olması için mutlak surette taraflardan en az birisinin tüketici vasfını taşıması gerekir. Somut uyuşmazlıkta davalı, tüketici yarasında tanımı yapılan tüketici kapsamında olmadığından, taraflar arasındaki ilişkinin 6502 Sayılı Kanun kapsamı dışında kaldığı anlaşılmaktadır. Taraflar arasındaki uyuşmazlık, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamı dışında kaldığına göre davaya bakma hususunda Asliye Hukuk Mahkemesi görevlidir.” Yargıtay 3. HD. 2022/4636 Esas, 2022/6725 Karar, 20.09.2022 Tarih sayılı kararı, Kazancı Hukuk Otomasyon.

sahip olabilmesi için de ticari veya kar elde etme amacı taşımaması gerekmektedir. Bu nedenle sözleşmenin temelindeki işlemin ne amaçla yapıldığının değerlendirilmesi gerekecektir. Örneğin bir tacir kendi ticari işletmesiyle ilgili bir dava için avukat ile avukatlık sözleşmesi yaptığını ve haksız azil nedeniyle vekalet ücretine ilişkin bir uyuşmazlık olduğunu varsayalım. Burada müvekkil olan tacir kendi ticari işletmesiyle ilgili olarak bir dava açtığından ve uyuşmazlığın da bu hukuki işlemde kaynaklandığı anlaşıldığından, somut olayda müvekkil tüketici sıfatını taşımamaktadır. Dolayısıyla da 6502 Sayılı hükümlerin somut olaya uygulanması mümkün değildir. Ancak başka bir örnek üzerinden açıklamamıza devam edersek; yine tacir olan müvekkil boşanma, nafaka, velayet, miras ortaklığının giderilmesi veya konut kirasından kaynaklanan uyuşmazlıklar gibi özel bir amaç için avukat ile avukatlık sözleşmesi yaptığını ve uyuşmazlığın da bu davalardan kaynaklandığı durumlarda müvekkil tüketici sıfatına sahip olacak ve tüketici hükümleri uygulama alanı bulacaktır¹⁶. Dolayısıyla sözleşmenin temelindeki işlemin değerlendirilmesinde müvekkilin tüketici sıfatına sahip olup olmadığının tespiti, tüketici işlemi yönünden ayırt edici önemli bir unsur olacaktır.

Sözleşmenin türünün, tüketici işleminin varlığı noktasında ayırt edici bir nitelik taşımadığı açıktır. Nitekim, kanun koyucu da tüketici işlemin tanımı içerisinde tüketici hükümlerinin uygulanacağı sözleşmeleri sayarak tüketmemiş, benzeri sözleşmeler ifadesiyle uygulama alanını bilinçli olarak geniş tutmuştur. Bu nedenle avukatlık sözleşmesi özelinde genel bir ifadeden ziyade sözleşme temelinin amacına uygun bir değerlendirilme yapılması kanunun özüne de uygun olacaktır.

5. TÜKETİCİ HUKUKUNDA DAVA ŞARTI ARABULUCULUK

Alternatif çözüm yolu olarak arabuluculuk sistemi Türk Hukuku'nda ilk kez 07.06.2012 tarihli 6325 Sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ile düzenlenmiştir. İhtiyari arabuluculuk sisteminin benimsendiği bu kanunun uygulama alanının genişletilmesi amacıyla 2017 yılında İş Mahkemeleri Kanunu'nda, 2018 yılında ticari uyuşmazlıklarda ve 2020 yılında da tüketici uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuk sistemi kabul edilmiştir.

Tüketici uyuşmazlıklarında zorunlu arabuluculuğun dava şartı olarak kabul edilmesi, 22.07.2020 tarihli 7251 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'a eklenen 73/A hükmü ile gerçekleştirilmiştir¹⁷. Madde hükmüne göre zorunlu

¹⁶ YENİOCAK, U., AB Adalet Divanı'nın 15.01.2015 Tarihli Kararı Işığında Avukatlık Sözleşmesinin Bir Tüketici İşlemi Olup Olamayacağı Sorunu, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 110, 2015, s. 41.

¹⁷ Dava şartı olarak arabuluculuk

MADDE 73/A - (Ek : 7251 - 22.7.2020 / m.59) (1) Tüketici mahkemelerinde görülen uyuşmazlıklarda dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır. Şu kadar ki, aşağıda belirtilen hususlarda dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz:

- Tüketici hakem heyetinin görevi kapsamında olan uyuşmazlıklar
- Tüketici hakem heyeti kararlarına yapılan itirazlar
- 73 üncü maddenin altıncı fıkrasında belirtilen davalar
- 74 üncü maddede belirtilen davalar

arabuluculuğa tabi tüketici uyuşmazlıklarında dava açılmadan önce arabulucuya gidilmesi gerektiği düzenlenmiştir. Böyle bir uyuşmazlık hakkında arabulucuya gitmeden doğrudan dava açılması durumunda usulden ret kararı verilecektir¹⁸.

Tüketici uyuşmazlıklarında görevli mahkeme tüketici mahkemeleridir. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun m. 73/A gereğince tüketici mahkemesinde görülmesi gereken tüm uyuşmazlıklar için zorunlu arabuluculuk getirilmiştir. Bu kapsamda sadece para veya ücret ödenmesi değil, mal teslimi ya da hizmet ifası gibi talepler söz konusu olduğunda da dava açmadan önce zorunlu arabuluculuk yolunun tüketilmesi gerekmektedir¹⁹.

Tüketici hakem heyetlerinin görev kapsamında bulunan uyuşmazlıklar ise zorunlu arabuluculuk kapsamı dışında bırakılmıştır. Bunun en önemli nedeni tüketici hakem heyetlerinin işlevini etkisiz kılmamaktır. Hakem heyetlerine başvuru için her sene parasal sınırlar belirlenmektedir. 2025 yılı için parasal değeri 149.000-TL'nin altında olan uyuşmazlıklar için il veya ilçe tüketici hakem heyetleri görevlidir. Böylece belirtilen miktarın altında kalan uyuşmazlıklar için zorunlu arabuluculuk söz konusu değil iken belirtilen miktarın üzerinde kalan uyuşmazlıklar tüketici mahkemelerinin görev alanına girdiğinden öncelikle arabulucuya gidilmesi gerekecektir.

Avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlık için sözleşme temelindeki işlem tüketici işlemi ise ilk olarak parasal değerinin belirlenmesi gerekecektir. Şayet uyuşmazlığın miktarı 149.000-TL'nin altında ise tüketici il veya ilçe hakem heyetlerine gidilmesi gerekecektir. Ancak uyuşmazlık miktarı tüketici mahkemesinin görev alanına giren bir miktarsa bu durumda dava açmadan önce zorunlu arabuluculuk yolunun tüketilmesi gerekecektir. Aksi takdirde arabulucuya gidilmeden açılan dava usulden reddedilecektir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Avukatlık sözleşmesi vekâlet sözleşmesinin özel bir türü olarak kabul edilen, bir tarafın avukat diğer tarafın ise müvekkil (iş sahibi) olduğu sözleşmelerdir. Vekâlet sözleşmesinin özel bir türü olması sebebiyle bu sözleşmeye daha çok vekâlet hükümleri uygulanmaktadır. 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ile tüketici işlemi yeniden tanımlanmış ve vekâlet sözleşmesi tüketici işlemi kapsamında düzenlenmiştir. Vekâlet sözleşmesinin

d) Tüketici işlemi mahiyetinde olan ve taşınmazın aynından doğan uyuşmazlıklar

(2) 7/6/2012 tarihli ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 18/A maddesinin onbirinci fıkrası tüketici aleyhine uygulanmaz.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda taraflara ulaşılamaması, taraflar katılmadığı için görüşme yapılamaması veya tarafların anlaşmaları ya da anlaşamamaları hâlinde tüketicinin ödemesi gereken arabuluculuk ücreti, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanır. Ancak belirtilen hâllerde arabuluculuk ücreti, Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesinin eki Arabuluculuk Ücret Tarifesinin Birinci Kısımına göre iki saatlik ücret tutarını geçemez.

(4) Arabuluculuk faaliyeti sonunda açılan davanın tüketici lehine sonuçlanması hâlinde arabuluculuk ücreti, 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre davalıdan tahsil olunarak bütçeye gelir kaydedilir.

¹⁸ Atalı, M., Ermenek, İ., Erdoğan, E., *Medeni Usul Hukuku*, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2022, s. 776.

¹⁹ Bolayır, N., *Tüketici Hukuku Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuk*, Tüketici Hukukunun Güncel Meseleleri 2023 (Ed. Av. Hakan TOKBAŞ), Aristo Yayınları, İstanbul, 2023, s. 15.

özel bir türü olan avukatlık sözleşmesinin ise tüketici işlemi olup olmadığı belirlenmesi gereken önemli bir husustur. Farklı görüşlerdeki yargı kararları da bu belirlemeyi zorunlu kılmaktadır.

Tüketici işlemi yönünden avukatlık sözleşmesi özelinde, bir genellemeye gitmemiz mümkün değildir. Nitekim her somut olay özelinde, sözleşme temelindeki işlem değerlendirilmeye muhtaçtır. Avukatın ücret karşılığında hukuki destek sunarak mesleğini icra etmesi, ona sağlayıcı sıfatını kazandırmaktadır. Tüketici işlemi yönünden ayırt edici unsur müvekkilin tüketici sıfatına sahip olup olmadığıdır. Müvekkil ile avukat arasındaki sözleşmenin temelindeki işlem müvekkilin özel bir işinden kaynaklanıyorsa tüketici işleminden bahsedilebilir. Aksi takdirde karşı tarafın tüketici sıfatına sahip olmadığı bir durumda tüketici işleminden bahsedilemeyeceği gibi tüketici hükümlerinin uygulanması da söz konusu olmayacaktır.

Uygulamada çalışma konumuzun önemi, avukatlık sözleşmesinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda görevli mahkemenin belirlenmesinde rol oynamaktadır. Avukatlık sözleşmesinin temelindeki işlem tüketici işlemi niteliğinde ise uyuşmazlığın parasal değerine bakılması gerekecektir. Tüketici hakem heyetlerinin görev alanına giren uyuşmazlıklar için zorunlu arabuluculuk söz konusu değil iken, tüketici mahkemesinin görev alanına giren uyuşmazlıklarda dava şartı arabuluculuk söz konusu olacaktır. Dolayısıyla öncelikli olarak arabulucuya gidilmesi gerekecektir. Müvekkilin tüketici sıfatına sahip olmadığı avukatlık sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıklara ise genel hükümler uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

Akipek, Ş., Milli Şerh, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2016.

Atalı, M., Ermenek, İ., Erdoğan, E., *Medeni Usul Hukuku*, 5. Baskı, Ankara, 2022.

Aydoğdu, M.; *Tüketici Hukuku Dersleri*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

Bolayır, N., *Tüketici Hukuku Uyuşmazlıklarında Zorunlu Arabuluculuk*, Tüketici Hukukunun Güncel Meseleleri 2023 (Ed. Av. Hakan TOKBAŞ), Aristo Yayınları, İstanbul, 2023.

Burcuoğlu, H., Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti İle İlgili Önemli Bazı Sorunlar (Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti), TBB Dergisi, S.49, 2003.

Güner, S., Avukatlık Hukuku, 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2011.

Günerkök, Ö., *Avukatlık Sözleşmesi*, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.

İlgün, C., Avukatlık Ücret Sözleşmesi, 2. Baskı, Ankara, 2015.

İyimaya, A., Temsil Yoluyla Bağıtlanan Avukatlık Sözleşmesi için Özel Yetkinin Varlığı Zorunlu mudur?”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı:3-4, 1993.

Kazancı Hukuk Otomasyon.

Korkusuz, R., Korkusuz, H., Avukatlık Sözleşmesinin Özellikleri, Yeni Yüzyıl Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: I, Sayı: 2, 2013.

Özel, Ç. , *Tüketicinin Korunması Hukuku*, 8. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2023

İlgün, C.; *Avukatlık Ücret Sözleşmesi*, 2. Baskı, Ankara, 2015.

Özkan, M. S., *Avukatlık Mesleği (Avukatın Hak ve Yükümlülükleri)*, 4. Baskı, İzmir, Fakülteler Barış Kitabevi, 2013.

Tandoğan, H., *Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, C. I/1, 3. Bası, Ankara, 1984.

Yeniocak, U., AB Adalet Divanı'nın 15.01.2015 Tarihli Kararı Işığında Avukatlık Sözleşmesinin Bir Tüketici İşlemi Olup Olamayacağı Sorunu, Terazi Hukuk Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 110, 2015.

THE RISE OF CYBER FRAUD IN FINANCIAL REPORTING: A CALL FOR FORENSIC ACCOUNTING SOLUTIONS

M. Ahmed Farooq,

University of Lahore, Pakistan

Abstract:

In today's rapidly digitalizing financial landscape, cyber fraud has emerged as one of the most pressing threats to the integrity of financial reporting. This paper explores the growing prevalence of cyber fraud in corporate financial disclosures and argues for the integration of forensic accounting practices as a countermeasure. Cybercriminals are increasingly targeting vulnerable accounting systems, manipulating digital records, and exploiting security loopholes to commit financial misrepresentation, embezzlement, and insider trading. These fraudulent activities often go undetected until significant financial losses or legal issues arise. The research highlights several high-profile case studies to illustrate the real-world implications of cyber fraud on stakeholders, including shareholders, auditors, and regulators.

The paper further outlines how forensic accounting – a blend of investigative skills, auditing knowledge, and digital expertise – can serve as an effective tool in detecting, preventing, and prosecuting cyber fraud. The study proposes a framework for embedding forensic accounting within traditional audit systems and emphasizes the need for enhanced training, collaboration with cybersecurity teams, and implementation of continuous monitoring tools. It also discusses challenges such as legal admissibility of digital evidence and evolving hacker techniques.

Ultimately, the paper calls for academic institutions, accounting firms, and financial regulators to prioritize forensic accounting education and system integration as a proactive defense against future cyber threats. This strategic alignment can enhance transparency, restore stakeholder confidence, and safeguard the credibility of financial reporting in the digital era.

Keywords: Cyber fraud, forensic accounting, financial reporting, digital forensics, cybersecurity in finance.

INTEGRATING KNOWLEDGE MANAGEMENT INTO FORENSIC SCIENCE PRACTICE

Laila Hossain,

Cairo University, Egypt

Abstract:

Forensic science is a multidisciplinary domain that relies heavily on the accurate collection, analysis, and interpretation of data. However, the increasing complexity of criminal investigations and the rapid growth of digital and scientific information have introduced significant challenges in managing and utilizing institutional knowledge. This paper examines how integrating knowledge management (KM) systems into forensic science practice can significantly enhance the efficiency, accuracy, and consistency of forensic investigations.

The research investigates the current gaps in knowledge transfer among forensic teams, particularly during personnel changes, multi-disciplinary collaborations, and transitions between investigation phases. It argues that without a structured KM approach, valuable institutional knowledge – including case studies, procedural know-how, and investigative insights – remains siloed or is lost over time. By adopting KM strategies such as digital repositories, expert systems, collaborative platforms, and continuous learning models, forensic science institutions can promote knowledge sharing, reduce redundancy, and improve case outcomes.

The paper presents case analyses from forensic laboratories in both developed and developing countries and identifies best practices in knowledge capture, storage, and dissemination. It also discusses the role of organizational culture, leadership commitment, and technology infrastructure in successful KM implementation. The conclusion underscores that KM is not merely a technological investment, but a strategic shift in how forensic science is practiced and sustained over time.

Keywords: Knowledge management, forensic science, information sharing, digital repositories, investigative efficiency.

THE IMPACT OF INEFFICIENT DATA STORAGE ON MEMORY UTILIZATION

Tan Kien Hwa, Siti Nabilah Ahmad,

University of Malaya, Malaysia

Abstract:

The exponential growth in digital data has made efficient storage and memory management a crucial challenge across various computing environments. This paper investigates how inefficient data storage practices impact overall memory utilization, system performance, and long-term data accessibility. It focuses on common inefficiencies in data structuring, redundant file creation, improper use of storage hierarchies, and inadequate compression methods that lead to memory congestion and resource wastage.

Through empirical analysis and simulation of various storage scenarios across both centralized and cloud-based systems, the research identifies key factors contributing to suboptimal memory utilization. The study also evaluates the role of file fragmentation, storage hardware limitations, and outdated data retention policies in increasing memory load and system latency. The results indicate a strong correlation between poor storage organization and degraded system responsiveness, particularly in real-time applications.

Furthermore, the paper proposes a set of data storage optimization techniques including dynamic memory allocation, deduplication algorithms, and tiered storage models. It also explores the implications of inefficient storage on data security, backup procedures, and energy consumption. The findings highlight the need for organizations and system administrators to implement intelligent storage policies that not only conserve memory but also support scalability and data retrieval efficiency.

The study concludes with a framework for assessing storage performance and provides recommendations for integrating automated memory monitoring tools. In an age where data is central to operational success, optimizing storage efficiency is no longer optional but essential for sustainable computing practices.

Keywords: Data storage, memory utilization, system performance, data redundancy, storage optimization.

COLLAPSE OF THE SÃO PAULO SHOPPING MALL

Carlos Eduardo Martins,

University of São Paulo, Brazil

Abstract:

The collapse of the São Paulo Shopping Mall stands as a tragic yet instructive case in structural engineering failure and legal responsibility in urban Brazil. This study presents an in-depth analysis of the factors that led to the structural collapse, resulting in multiple casualties and extensive material damage. By examining architectural blueprints, contractor reports, building inspection records, and judicial proceedings, the research identifies a convergence of design flaws, construction irregularities, and systemic regulatory failures. Central to the investigation is the absence of compliance with building codes and the lack of effective oversight from municipal authorities.

The paper also explores the post-collapse legal ramifications, including criminal prosecutions of engineers and developers, civil lawsuits filed by victims' families, and policy reforms aimed at preventing similar tragedies. Furthermore, the research draws attention to the socio-economic impact of the collapse on the surrounding community, highlighting displacement, economic loss, and psychological trauma. The case underscores the necessity for interdisciplinary collaboration between engineers, architects, legal professionals, and policymakers.

Ultimately, the collapse is not merely a technical failure, but a reflection of broader institutional weaknesses. The findings contribute to ongoing discussions about public safety in urban infrastructure, the importance of transparency in construction processes, and the role of forensic engineering in legal accountability.

Keywords:

Structural failure, Building codes, Legal accountability, Forensic engineering, Urban infrastructure

**TITLE: OVERCOMING BARRIERS IN DIGITAL EVIDENCE COLLECTION:
THE PATH TO ADMISSIBILITY**

Chia Su Ling,

National University of Singapore

Abstract:

The admissibility of digital evidence in courtrooms has become a focal point in modern legal systems, particularly as cybercrime and digital communications continue to proliferate. This paper explores the multifaceted challenges associated with collecting, preserving, and authenticating digital evidence in the context of criminal investigations. Drawing upon case studies from Singapore and comparative legal frameworks in common law jurisdictions, the author analyzes key obstacles such as data encryption, jurisdictional constraints, and the volatility of electronic data.

A major theme in the research is the evidentiary chain of custody and how mishandling of digital data can render evidence inadmissible. The paper also highlights how current laws struggle to keep pace with rapidly evolving technologies, creating legal ambiguities. It evaluates the role of digital forensics, the qualifications of forensic experts, and the increasing reliance on Artificial Intelligence to process large datasets.

Through empirical findings and legal analysis, the study proposes strategic approaches to enhance the reliability and admissibility of digital evidence. These include international cooperation on cyber investigations, standardized forensic protocols, and legal reforms tailored to emerging technologies. By addressing both technical and legal dimensions, the paper offers a roadmap for ensuring that digital evidence serves justice without compromising defendants' rights or data integrity.

Keywords:

Digital forensics, Evidence admissibility, Cybercrime, Chain of custody, Legal reform

FORENSIC SCIENCE IN GHANA'S LEGAL FRAMEWORK: A STUDY ON PATHOLOGICAL TRUTHS

Kwame Nkrumah Owusu,

University of Ghana

Abstract:

Forensic science has gradually become a cornerstone of modern legal systems around the world. In Ghana, its integration into the criminal justice process remains a work in progress. This paper investigates the role of forensic pathology in uncovering objective truths within Ghana's legal context. By reviewing notable criminal cases, interviews with legal practitioners, and institutional reports, the study examines the current capabilities, challenges, and potential of forensic science to contribute to legal certainty and public trust.

The research reveals a persistent gap between forensic science theory and its practical application. Key limitations include inadequate infrastructure, lack of trained forensic experts, delays in autopsy reporting, and poor inter-agency collaboration. These weaknesses often lead to wrongful accusations or unresolved cases. The paper also evaluates the impact of traditional beliefs and public perceptions on the acceptance of forensic methods.

Despite these challenges, the study identifies promising developments such as the establishment of the Ghana Forensic Science Laboratory and increased investment in pathology training. Legal reforms aimed at integrating scientific evidence into court procedures are also discussed, emphasizing the importance of accuracy, transparency, and accountability.

This work advocates for a stronger institutional framework that supports forensic investigation as a reliable tool in criminal justice. By elevating the scientific standard of evidence and promoting interdisciplinary collaboration, Ghana can enhance both the credibility and efficacy of its legal system.

Keywords:

Forensic pathology, Criminal justice, Ghana legal system, Scientific evidence, Legal reform

THE ROLE OF ARMED GROUPS IN INTERNAL CONFLICTS: A STUDY OF THE SYRIAN CIVIL WAR

Zainab Khalil

University of Beirut, Lebanon

ABSTRACT

The Syrian Civil War, which began in 2011, has become one of the most complex and devastating internal conflicts in recent history. This research focuses on the role of armed groups in shaping the dynamics of the Syrian Civil War. Armed groups, ranging from government forces to various rebel factions, have significantly influenced both the progression and the international perception of the conflict. The paper investigates the factors that contribute to the rise of these groups, including political, social, and economic challenges within Syria, and how these armed factions interact with both domestic and international actors. By analyzing the strategies employed by these groups and their impact on the civilian population, the study sheds light on the complexities of modern warfare. The involvement of foreign powers and the subsequent militarization of the conflict have further exacerbated the situation, making it a case study of the evolving nature of internal conflicts in the 21st century.

This paper argues that the presence and actions of armed groups have reshaped the structure of the conflict, influenced regional power dynamics, and contributed to the protracted nature of the war. Additionally, the study highlights the humanitarian crises resulting from the actions of these armed groups, including displacement, violence, and the disruption of essential services. The research offers recommendations on addressing the role of armed groups in future peace negotiations and conflict resolution strategies.

Keywords: armed groups, Syrian Civil War, internal conflict, military strategy, international intervention

AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY

Ramesh Natarajan,

Indian Institute of Technology, India

ABSTRACT

Digital forensics has become an essential field in criminal investigations, particularly as the world increasingly relies on digital technologies. This study explores how ontology frameworks can enhance the efficiency and accuracy of digital forensics investigations. Ontologies provide a structured way to represent knowledge about digital artifacts, enabling automated reasoning and more effective evidence identification. The paper outlines the challenges faced by digital forensics practitioners, such as data volume, complexity, and the need for cross-jurisdictional cooperation. By employing ontology-based frameworks, investigators can automate the process of identifying, classifying, and analyzing digital evidence, thereby significantly reducing the time and resources required for investigations.

The research presents a detailed analysis of various ontology models used in the digital forensics domain and evaluates their effectiveness in real-world investigations. Additionally, the paper examines how ontology frameworks facilitate knowledge sharing and interoperability between different forensic tools and systems. This is particularly important as the digital landscape continues to evolve with new technologies and cyber threats. The study concludes that integrating ontology-based approaches into forensic practices can lead to more streamlined and reliable investigations, particularly in complex cases involving large amounts of data.

Keywords: digital forensics, ontology frameworks, automation, investigation efficiency, cybercrime

AUTOMATING DIGITAL FORENSICS INVESTIGATIONS: THE ROLE OF ONTOLOGY FRAMEWORKS IN ENHANCING EFFICIENCY

Ramesh Natarajan

Department of Computer Science, University of Mumbai, India

Abstract:

The rapid increase in digital data and its pervasive nature has led to a corresponding rise in digital forensics investigations. Digital forensics plays a critical role in identifying, preserving, and analyzing digital evidence in various domains, including criminal law, cybersecurity, and corporate investigations. However, the manual processes involved in digital forensics investigations are often time-consuming, error-prone, and require highly skilled personnel. This paper explores the use of ontology frameworks in automating digital forensics investigations to enhance efficiency, reduce human errors, and streamline the process of evidence collection and analysis.

Ontology frameworks offer a structured approach to organizing and categorizing digital data, ensuring that relevant information can be retrieved in an efficient and systematic manner. By leveraging knowledge representation techniques, ontology frameworks enable automated systems to recognize patterns and relationships within large datasets, improving the accuracy and speed of investigations. These frameworks provide a semantic layer of abstraction that enhances the interoperability of different digital forensic tools, ensuring that they can work seamlessly together. Moreover, ontologies help in standardizing the investigation process, ensuring consistency and reproducibility across different cases.

The study delves into several key ontology-based tools and frameworks developed for digital forensics, highlighting their practical applications and challenges. These tools are particularly useful in environments with large volumes of data, where manual analysis becomes inefficient. The paper further examines how ontology frameworks can facilitate the integration of artificial intelligence (AI) and machine learning (ML) techniques into digital forensics, enabling the system to adapt and evolve based on new data and emerging threats.

The potential of ontology frameworks to automate routine tasks, such as evidence categorization, data mining, and pattern recognition, is explored in depth. In doing so, the study emphasizes the significant reduction in investigation time and the improvement in accuracy that these frameworks bring to digital forensic practices. Finally, the paper provides an outlook on future research directions, including the development of more sophisticated ontology models and the integration of advanced AI techniques to further enhance the automation of digital forensics investigations.

Keywords: Digital Forensics, Automation, Ontology Frameworks, Artificial Intelligence, Evidence Analysis

RELATIONSHIP BETWEEN CRIMINAL BEHAVIOR AND MENTAL ILLNESS IN TEENAGERS

S. Rahman, A. Sayed, M. Hassan, K. Abdullah
Department of Psychology, University of Karachi, Pakistan

Abstract:

The relationship between criminal behavior and mental illness in teenagers has been a topic of considerable academic and clinical interest. Understanding this connection is crucial for effective intervention strategies aimed at preventing youth delinquency and supporting adolescents with mental health issues. This study investigates the patterns of criminal behavior in teenagers diagnosed with mental health disorders, examining how these mental health issues influence their likelihood of engaging in criminal activities. The research is based on a sample of 200 adolescents, aged 13-18, who have been diagnosed with various mental illnesses such as depression, anxiety, conduct disorders, and schizophrenia, and who have had encounters with the criminal justice system.

The study found that a significant proportion of the teenagers with mental illnesses exhibited behaviors associated with criminal activities. Specifically, disorders such as conduct disorder and antisocial personality disorder were strongly correlated with violent and non-violent crimes. Anxiety and depression, on the other hand, were more likely to manifest in non-violent offenses, such as theft and substance abuse. The study also emphasizes the importance of early diagnosis and intervention, suggesting that untreated mental health issues can exacerbate the risk of criminal involvement in adolescence.

Furthermore, the research highlights the role of family, social environment, and socioeconomic factors in shaping the mental health of teenagers. Poor family dynamics, lack of proper education, and exposure to violence significantly contribute to both mental health disorders and criminal behavior. The findings suggest the need for multidisciplinary approaches, combining mental health care with social support systems, to address both the psychological and social needs of at-risk youth.

Overall, this research provides valuable insights into the complex relationship between mental illness and criminal behavior in teenagers, offering a foundation for future studies and the development of intervention programs aimed at mitigating the risks of criminality in this vulnerable group.

Keywords: mental illness, criminal behavior, teenagers, conduct disorders, intervention strategies

CRIMINAL LAW INSTRUMENTS TO COUNTER CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA

Thando Mhlongo

University of Cape Town, South Africa

ABSTRACT

Corporate crimes have emerged as significant threats to the integrity of economic and social systems, especially in developing nations. In South Africa, the complexity of corporate crime presents challenges for traditional criminal law systems, requiring innovative legal instruments to address these growing concerns. This paper critically examines the effectiveness of South Africa's criminal law instruments in combating corporate crimes, such as fraud, corruption, money laundering, and environmental violations. South Africa's legal framework, including the Companies Act, the Prevention and Combating of Corrupt Activities Act, and the Financial Intelligence Centre Act, plays a central role in preventing and responding to corporate misconduct. However, challenges remain in terms of enforcement, accountability, and the complexities of prosecuting powerful corporate entities. By analyzing recent cases and legal reforms, this study explores the potential improvements needed to enhance the country's corporate crime prevention strategies. Additionally, the paper discusses the role of regulatory bodies such as the South African Reserve Bank and the Directorate for Priority Crime Investigation (Hawks) in monitoring and investigating corporate crimes. The study argues for the strengthening of legal frameworks and the incorporation of international standards, like the OECD Anti-Bribery Convention, to better tackle corporate corruption. It further highlights the need for collaboration between public and private sectors to create a more transparent and accountable corporate environment. The research concludes with recommendations on enhancing legal instruments, increasing corporate crime awareness, and fostering a more robust judicial approach to corporate crime in South Africa.

Keywords: Corporate crime, criminal law, South Africa, legal reform, corruption

Sexual And Gender-Based Crimes In International Criminal Law: Moving Forwards Or Backwards?

Assis. Prof. Dr. Ayesha Karim
University of Dar es Salaam, Tanzania

ABSTRACT

Sexual and gender-based crimes (SGBC) have been a long-standing issue in international criminal law, with both progress and setbacks in the legal framework to address them. This paper critically assesses the advancements and challenges in addressing SGBCs under international law, particularly in the context of the International Criminal Court (ICC) and other international legal mechanisms. The analysis starts by reviewing the historical development of SGBC prosecution, beginning with the post-World War II trials, and the establishment of a legal precedent for prosecuting sexual violence as a war crime, crime against humanity, and genocide. Despite these milestones, the paper argues that there remain significant gaps in both legal frameworks and practical enforcement when it comes to addressing the complexities of SGBCs. The study highlights how international law has moved forward by recognizing the gendered nature of crimes such as rape, forced prostitution, and sexual slavery. However, it also identifies areas where progress has stalled, such as the difficulty in securing convictions, the lack of consistent gender sensitivity in court procedures, and the limited participation of survivors in legal processes. The paper calls for stronger legal instruments, better protection for witnesses and victims, and a more comprehensive understanding of gender-based violence in conflict and post-conflict settings. It concludes by evaluating the future trajectory of SGBC prosecutions in international law, questioning whether current reforms are sufficient or whether more drastic measures are needed to effectively address these crimes on a global scale.

Keywords: Sexual and gender-based crimes, international criminal law, International Criminal Court, gender violence, legal reforms

The Nature Of Origin Of New Criminal Occurrences In The West Bank Region: Cultural And Criminological “Intersection” In 2010-2020

Dr. Sami Al-Najjar

Department of Criminology, Birzeit University, West Bank

ABSTRACT

The West Bank region, characterized by its unique socio-political context, has witnessed significant changes in criminal activity between 2010 and 2020. This period has seen the emergence of new criminal occurrences, which have been shaped by both cultural and criminological factors. The criminal landscape in this region is not only influenced by traditional crime forms but also by the ongoing political conflicts and economic instability. Dr. Sami Al-Najjar’s study examines the intersection of cultural dynamics and criminological trends, analyzing how these factors contribute to new crime patterns in the West Bank. The research uses a multidisciplinary approach, combining criminological theory with cultural studies to understand the root causes of these emerging criminal behaviors. Key issues addressed include the role of occupation, social fragmentation, and the impact of economic pressures on crime. The study emphasizes the need for a tailored criminological approach that takes into account both local cultural values and the larger socio-political context of the West Bank. Furthermore, the research highlights the importance of community-based crime prevention strategies, suggesting that understanding the cultural and social fabric is critical in addressing the new wave of criminal activities in the region.

Keywords: West Bank, criminal behavior, cultural factors, criminology, socio-political context.

2. SMUGGLING OF MIGRANTS AS AN INFLUENTIAL FACTOR ON NATIONAL SECURITY, ECONOMIC AND SOCIAL LIFE IN TURKEY

Samuel Kibaki

, University of Nairobi, Kenya

ABSTRACT

The issue of migrant smuggling has increasingly become a significant concern for national security, economic stability, and social dynamics in Turkey. Samuel Kibaki's research delves into the multifaceted impacts of migrant smuggling on Turkish society, with a particular focus on the period from 2010 to 2020. This study identifies the interplay between criminal organizations and the vulnerabilities in Turkey's border security systems, which have facilitated the flow of migrants, often under dangerous and exploitative conditions. Kibaki explores how migrant smuggling not only threatens national security by providing opportunities for terrorist organizations to infiltrate but also strains economic resources and exacerbates social tensions. The study also addresses the humanitarian aspect of migrant smuggling, considering the socio-economic challenges faced by migrants themselves. Through a critical analysis of government policies and international cooperation efforts, the research evaluates the effectiveness of current anti-smuggling measures and proposes comprehensive strategies for combating this issue. The study underscores the importance of collaboration between Turkey, the European Union, and other international actors in tackling the root causes of migrant smuggling, emphasizing the need for a coordinated approach to national security and humanitarian protection.

Keywords: migrant smuggling, national security, economic impact, social dynamics, Turkey.

CYBER SECURITY IN KENYA: A COLLABORATION BETWEEN COMMUNITIES AND PROFESSIONALS

Esther Muthoni, Juma Njoroge

Department of Computer Science, University of Nairobi, Kenya

ABSTRACT

Cybersecurity has emerged as a critical issue in Kenya, as the nation's increasing reliance on digital technologies has made it a target for cyber-attacks. In this study, Esther Muthoni and Juma Njoroge investigate the collaborative efforts between local communities and cybersecurity professionals to enhance national cyber resilience. They explore how community engagement can play a pivotal role in building awareness about cybersecurity risks and fostering safer online behaviors. The research highlights the gaps in knowledge and infrastructure that exist within Kenyan communities and proposes solutions for bridging these gaps through partnerships between professionals and community leaders. By examining case studies of community-based initiatives, the authors assess the effectiveness of grassroots efforts in addressing the challenges of cybercrime and cyber threats. Additionally, the study underscores the importance of public-private partnerships in strengthening Kenya's cybersecurity framework. Through the lens of collaboration, Muthoni and Njoroge advocate for a holistic approach to cybersecurity that involves not only technical measures but also cultural and educational initiatives aimed at empowering local communities.

Keywords: cybersecurity, Kenya, community engagement, cybercrime, public-private partnership.

PSYCHOPATHIC DISORDERS AND JUDGES SENTENCING: CAN NEUROSCIENCES CHANGE THIS AGGRAVATING FACTOR IN A MITIGATING FACTOR?

Author: Dr. Ahmed Fathi,

University of Cairo, Egypt

ABSTRACT

Psychopathic disorders are often considered an aggravating factor during legal proceedings, particularly in the context of sentencing in criminal justice systems worldwide. These disorders are characterized by a pattern of manipulative, deceitful, and often violent behavior, and they significantly influence the perception of guilt and culpability. However, in recent years, advancements in the field of neurosciences have raised critical questions about the extent to which these disorders should be considered as an aggravating factor during sentencing.

The growing body of research on neurobiological underpinnings of psychopathy suggests that these conditions may not solely be the result of personal choice or free will. Instead, they could stem from genetic predispositions, brain dysfunctions, or abnormal neurological developments. As neuroscience continues to reveal more about the neural mechanisms that contribute to psychopathy, some scholars argue that judges and legal systems should re-evaluate how psychopathic disorders are perceived in terms of criminal responsibility and sentencing.

This paper explores the possibility that neuroscientific advancements could shift psychopathy from being an aggravating factor in sentencing to a mitigating factor. The paper examines various studies that link brain structure anomalies, particularly in areas like the prefrontal cortex, to behavior associated with psychopathic traits. These findings challenge the conventional view that individuals with psychopathic disorders are entirely responsible for their actions. By understanding the neurological basis of such behavior, the paper suggests that the justice system might adopt a more nuanced approach, incorporating treatment and rehabilitation into sentencing as opposed to purely punitive measures.

Keywords: Psychopathy, Neurosciences, Criminal Sentencing, Mitigating Factors, Legal System

THE CONDUCT OF LAUNDERING MONEY THROUGH TRANSPORT OF CASH IN THE MIDDLE EAST AND NORTH AFRICA REGION

Ali Mansour,

University of Tunis, Tunisia

ABSTRACT

Money laundering has become a critical issue in the Middle East and North Africa (MENA) region, where cash-based transactions are common due to the underdevelopment of formal banking systems in some areas. The transport of cash across borders has become a significant method for laundering illicit funds, especially in regions with high levels of political instability and insufficient regulatory oversight. This paper investigates the methods and legal frameworks surrounding the practice of money laundering through the physical transportation of cash, particularly focusing on its prevalence and impact on the MENA region.

The study reveals that cash transport is often preferred by money launderers because of the anonymity it offers. The ability to transfer large sums of illicit funds across borders without the scrutiny that digital transactions might attract presents significant challenges for financial institutions and law enforcement agencies. Furthermore, the MENA region's political and economic climate, characterized by corruption, weak governance, and a lack of stringent enforcement measures, exacerbates the issue.

By analyzing case studies and reviewing the regulatory responses of various MENA countries, the paper emphasizes the need for regional cooperation and stronger enforcement of anti-money laundering (AML) measures. The paper advocates for the adoption of more sophisticated tracking systems for cross-border cash transfers, the enhancement of legal frameworks to combat financial crimes, and the implementation of stricter penalties for those involved in money laundering operations.

The research further explores the role of informal financial systems, such as hawala, in facilitating money laundering in this region. Given the unique challenges posed by cash transport in MENA, the paper concludes with recommendations for international collaboration and the strengthening of local regulations to curb the illegal flow of funds.

Keywords: Money Laundering, Cash Transport, MENA Region, Financial Crimes, Anti-Money Laundering Regulations

THE ROLE OF LEGAL INTERPRETATION IN SHAPING A HIGHLY QUALIFIED JUDICIARY IN ARGENTINA

Prof. Dr. Mariana Fernández

University of Buenos Aires, Argentina

ABSTRACT

In Argentina, the development of a highly qualified judiciary has been deeply intertwined with the role of legal interpretation. The country's legal framework, based on civil law traditions, places significant emphasis on judicial interpretation as a tool for ensuring justice and the rule of law. This paper examines the evolving role of judges in Argentina, particularly focusing on their responsibility to interpret laws in a way that contributes to the protection of individual rights and the upholding of democratic values. Legal interpretation in Argentina is not merely an academic exercise but a practical approach that ensures laws reflect the changing social, economic, and political contexts. The paper analyzes the historical and contemporary challenges faced by the judiciary, such as the tension between legal certainty and judicial creativity, and how judges navigate these complexities. It also addresses the training and professional development of judges, emphasizing the need for continuous education in legal reasoning and interpretation. The study concludes that a highly qualified judiciary in Argentina is not only shaped by the technical expertise of judges but also by their ability to interpret laws in ways that foster justice and protect human rights in a dynamic legal environment.

Keywords: Legal interpretation, judiciary, Argentina, judicial training, human rights

THE DEFENSE ATTORNEY'S ROLE IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM OF EGYPT, CAIRO 2020

Dr. Ahmed Hassan, Hamed Al. Jobeyir

Cairo University, Egypt

ABSTRACT

This paper investigates the critical role of defense attorneys in the criminal justice system of Egypt, specifically within the context of Cairo's legal proceedings in 2020. The defense attorney's function in Egypt is not only to represent clients but also to safeguard the integrity of the justice system by ensuring that legal rights are upheld throughout the criminal process. The study focuses on the pressures and challenges faced by defense attorneys in a system characterized by significant political and social complexities. This paper explores how defense attorneys balance their duty to their clients with the broader implications of their work for the rule of law. The authors highlight the systemic challenges, such as the limited access to fair trial procedures and the role of defense attorneys in mitigating these issues. It also examines the evolving role of defense attorneys as advocates for justice in a society undergoing legal reforms, particularly in relation to the Egyptian criminal code and procedural law. Ultimately, the study emphasizes the importance of defense attorneys in ensuring that the rights of the accused are protected, thus contributing to the broader goal of judicial fairness in Egypt.

Keywords: Defense attorney, criminal justice, Egypt, Cairo, legal rights

SEXUAL AND GENDER-BASED VIOLENCE IN INTERNATIONAL LAW: MOVING TOWARDS JUSTICE OR RETREATING?

Amina Belhaj

Affiliation: University of Tunis, Tunisia

ABSTRACT

Sexual and gender-based violence (SGBV) remains a significant challenge to international human rights law, prompting global calls for justice and reform. This paper critically examines the role of international law in addressing SGBV, evaluating whether legal frameworks are advancing justice or retreating in the face of political and cultural obstacles. The analysis focuses on international legal instruments such as the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (CEDAW) and the International Criminal Court (ICC) statutes, as well as regional efforts like the African Union's protocols. The study also assesses the gaps in legal protections and the difficulties in securing convictions for perpetrators of SGBV, despite the existence of international legal standards. The paper argues that while there has been progress in legal recognition of SGBV as a serious crime, enforcement remains inconsistent, and societal attitudes toward gender-based violence often hinder the effectiveness of international law. Through a comprehensive review of case law, the author highlights instances where international law has been instrumental in delivering justice, as well as cases where it has failed to protect victims adequately. The paper concludes with recommendations for strengthening international legal frameworks to better address the needs of SGBV survivors and ensure accountability for perpetrators.

Keywords: Sexual violence, gender-based violence, international law, justice, legal reforms

JUDICIAL REFORMS IN A POST-CONFLICT COUNTRY: BUILDING LEGITIMACY THROUGH SYSTEMATIC CHANGE

University of Ghana, Faculty of Law, Accra, Ghana.

Assoc. Prof. Dr. Samuel Kofi Asare

ABSTRACT

The process of judicial reform in post-conflict nations is pivotal for rebuilding trust and fostering a stable legal system. This study examines how systematic changes in the judiciary can contribute to the establishment of legitimacy in a post-conflict country. As post-conflict societies often struggle with weak institutions, rebuilding an impartial and competent judiciary becomes crucial for sustainable peace and governance. The paper argues that judicial reforms, when carefully planned and implemented, have the potential to restore confidence in the legal system and promote national reconciliation. The study highlights several key reforms, including the establishment of transparent court processes, improved judicial independence, and enhanced accountability mechanisms. Furthermore, the role of the international community in supporting these reforms is critically analyzed, with particular focus on funding, training, and providing expertise. Through a comparative lens, the paper also assesses the experiences of several countries that have undergone judicial reforms in the aftermath of conflict, examining both successes and challenges. It concludes that judicial reforms not only improve the legal landscape but are also essential for the broader political and social rehabilitation of a post-conflict nation.

Keywords: Judicial reforms, post-conflict countries, legal legitimacy, institutional rebuilding, international support.

THE BALANCE BETWEEN LEGAL AUTHORITY AND KNOWLEDGE IN THE NIGERIAN SUPREME COURT

Tunde Adedeji

University of Ibadan, Faculty of Law, Ibadan, Nigeria.

Abstract

The Nigerian Supreme Court occupies a central role in the legal landscape of the country, often acting as the final arbiter in disputes and safeguarding constitutional principles. This paper investigates the delicate balance between the legal authority of the court and the specialized knowledge required for effective judicial decision-making. The study emphasizes that while the court's legal authority is rooted in its constitutional role, the increasing complexity of legal and technical issues presented before the court necessitates an evolving understanding of specialized fields, including economics, technology, and international law. The paper explores the challenges faced by Nigerian justices in making informed decisions, given the rapid changes in global and local contexts. It also discusses the mechanisms through which the court acquires specialized knowledge, such as expert testimony, judicial training, and external consultations. Ultimately, the paper argues that a harmonious balance between legal authority and knowledge is essential for the Supreme Court to remain an effective institution of justice in Nigeria.

Keywords: Legal authority, Nigerian Supreme Court, judicial decision-making, specialized knowledge, expert testimony.

LEGAL TOOLS TO COMBAT CORPORATE CRIMES IN SOUTH AFRICA

Dr. Nkosi Mthembu

University of Cape Town, Faculty of Law, Cape Town, South Africa.

Corporate crime remains one of the most significant threats to economic stability and public trust in South Africa. This paper explores the various legal tools available to combat corporate crimes in the country, focusing on both preventative and punitive measures. Corporate crimes, such as fraud, corruption, and environmental violations, have wide-reaching consequences, impacting the economy, public health, and the integrity of institutions. The paper outlines South Africa's legislative framework for addressing corporate crime, including the Companies Act, the Prevention of Organised Crime Act, and the Financial Intelligence Centre Act. It examines the strengths and weaknesses of these laws in their application to corporate crimes, with particular attention to challenges such as legal loopholes, insufficient enforcement, and corporate influence on policy-making. The study further delves into the role of regulatory bodies like the Financial Services Board and the South African Police Service in addressing corporate crime. In conclusion, the paper proposes recommendations for strengthening South Africa's legal infrastructure to more effectively tackle corporate crimes, including increased inter-agency cooperation, stronger whistleblower protection laws, and better enforcement mechanisms.

Keywords: Corporate crime, South Africa, legal tools, legislative framework, economic stability.

KNOWLEDGE MANAGEMENT IN FORENSIC SCIENCE: A GLOBAL PERSPECTIVE

Ahmed Al-Mansoori, Mei-Ling Wang

University of Science and Technology, Dubai, UAE

Abstract: Knowledge management (KM) in forensic science has evolved as a critical factor in the development of investigative methods and the enhancement of criminal justice systems worldwide. As forensic science spans a variety of disciplines, including biology, chemistry, and digital forensics, the need for efficient knowledge management strategies has become paramount to improve the accuracy, speed, and reliability of investigations. This paper explores the global trends in the application of KM practices within the forensic science community, emphasizing the integration of interdisciplinary knowledge, data-sharing systems, and collaborative networks among forensic professionals. The global perspective presented in this research highlights both the challenges and advancements in the field, such as the standardization of practices and the implementation of cutting-edge technologies like artificial intelligence and machine learning. The study also discusses the role of education and continuous training in advancing forensic knowledge and fostering innovation. Recommendations for further improving KM in forensic science include the establishment of centralized knowledge repositories, the enhancement of cross-border cooperation in forensic research, and the development of more robust data protection frameworks. By enhancing KM, forensic science can achieve greater operational efficiency and contribute to more accurate and timely resolutions in criminal investigations.

Keywords: Knowledge Management, Forensic Science, Data Sharing, Interdisciplinary Collaboration, Artificial Intelligence

THE DEVELOPMENT AND EXECUTION OF THE VISION FOR FORENSIC SCIENCE 2025 IN KENYA

Amina Ouma, Samuel Ndegwa, Grace Wambui, David Odhiambo

University of Nairobi, Nairobi, Kenya

Abstract: In Kenya, the forensic science sector is undergoing significant reform, driven by the Vision for Forensic Science 2025. This initiative aims to modernize forensic services, improve their accessibility, and enhance their role in the judicial process. The vision includes goals to increase the number of trained forensic professionals, integrate advanced technologies, and establish efficient forensic laboratories across the country. This paper discusses the development, execution, and challenges faced in implementing the Vision for Forensic Science 2025 in Kenya, with a particular focus on institutional frameworks, policy development, and the collaboration between governmental and non-governmental organizations. Through strategic initiatives, such as the introduction of new training programs and the adoption of cutting-edge forensic tools, Kenya aspires to improve its capacity to solve crimes and support the justice system. However, challenges like limited funding, inadequate infrastructure, and the need for public awareness remain critical hurdles. This paper also emphasizes the role of international cooperation and knowledge exchange in achieving the vision's objectives, as well as the potential long-term benefits for Kenya's criminal justice system and forensic practitioners.

Keywords: Forensic Science, Kenya, Vision 2025, Criminal Justice, Forensic Technology

FINANCIAL STATEMENT FRAUD: A CALL FOR INTEGRATING FORENSIC ACCOUNTING IN CORPORATE PRACTICES

Mariama Diop

University of Dakar, Dakar, Senegal

Abstract:

Financial statement fraud is a pervasive issue in global corporate environments, undermining investor confidence, distorting market realities, and potentially leading to economic instability. This paper calls for the integration of forensic accounting techniques in corporate practices to prevent and detect financial fraud. Forensic accounting blends accounting skills with investigative techniques, enabling auditors and accountants to identify fraudulent financial statements, uncover hidden assets, and trace financial discrepancies. The study outlines various methods used in forensic accounting, such as forensic audits, fraud risk assessments, and the use of data analytics to detect anomalies in financial reporting. The paper also highlights the significance of regulatory frameworks and corporate governance in fostering ethical accounting practices. Moreover, it discusses how businesses, regulators, and financial institutions can benefit from incorporating forensic accounting practices into their internal control systems. By doing so, corporations can significantly reduce the risks associated with financial fraud, enhance transparency, and uphold the integrity of financial reporting. The research further advocates for the continuous professional development of forensic accountants and the need for stricter legal and ethical standards to curb financial crime.

Keywords: Financial Fraud, Forensic Accounting, Corporate Governance, Financial Reporting, Fraud Detection